

Yrittäjän uusi mahdollisuus

Kansainvälinen vertailu

Selvityksiä ja ohjeita 5/2018

Yrittäjän uusi mahdollisuus

Kansainvälinen vertailu

Oikeusministeriö, Helsinki 2018

Oikeusministeriö

ISBN PDF: 978-952-259-679-6

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö	11.5.2018	
Tekijät	Erityisasiantuntija Pekka Heinonen		
Julkaisun nimi	Yrittäjän uusi mahdollisuus Kansainvälinen vertailu		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu 5/2018		
Diaari/hankenumero	OM072:00/2017	Teema	Selvityksiä ja ohjeita
ISBN PDF	978-952-259-679-6	ISSN PDF	1798-7067
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-679-6		
Sivumäärä	94	Kieli	suomi
Asiasanat	yrittäjät, velkajärjestely, konkurssi		
Tiivistelmä <p>Hallitus on osana yrittäjyyden edellytyksiä parantavia toimia ottanut toimintasuunnitelmaansa vuosille 2017–2019 seuraavan kirjauksen: "Selvitetään konkurssin tehneiden yrittäjien mahdollisuutta päästä uuteen alkuun tekemällä kansainvälinen vertailu ja ottamalla huomioon komission direktiiviehdotus."</p> <p>Kansainvälisessä vertailussa on selvitetty, miten elinkeinotoiminnan vuoksi velkaantunut yrittäjä voi vapautua henkilökohtaisesta velkavastuustaan eräiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Yhdysvaltain lainsäädännön mukaan. Erityisesti vertailussa on kiinnitetty huomiota siihen, tapahtuuko mahdollinen velkavastuusta vapautuminen luonnollisen henkilön konkurssimenettelyn kautta vai jonkin erillisen menettelyn avulla. Lisäksi on selvitetty, mitä edellytyksiä tai rajoituksia kyseisissä valtioissa on asetettu velkavastuusta vapautumiselle. Omana kysymyksenään vertailussa on kartoitettu maksuomioiden täytäntöönpanokelpoisuuden kestoa eri valtioissa.</p> <p>Vertailun on tarkoitus toimia jatkoselvitysten tukena.</p>			
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Justitieministeriet	11.5.2018	
Författare	Specialsakkunnig Pekka Heinonen		
Publikationens titel	Ny chans för företagare En internationell jämförelse		
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikation 5/2018		
Diarie- /projektnummer	OM072:00/2017	Tema	Utredningar och anvisningar
ISBN PDF	978-952-259-679-6	ISSN PDF	1798-7067
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-679-6		
Sidantal	94	Språk	finska
Nyckelord	företagare, skuldsanering, konkurs		
Referat	<p>Referat</p> <p>Regeringen har som en del av åtgärderna för att förbättra förutsättningarna för företagande inkluderat i sin handlingsplan för 2017–2019 följande anteckning: "Genom en internationell jämförelse och med beaktande av kommissionens direktivförslag utreds vilka möjligheter det finns för företagare som gått i konkurs att få en ny start."</p> <p>I den internationella jämförelsen har man utrett hur en företagare som är skuldsatt på grund av näringsverksamhet kan befrias från personligt skuldansvar enligt lagstiftningen i vissa medlemsstater inom Europeiska unionen och i USA. I jämförelsen fäste man särskild uppmärksamhet vid huruvida en eventuell befrielse från skuldansvar sker genom en fysisk persons konkursförfarande eller genom ett separat förfarande. Dessutom har man utrett förutsättningarna eller begränsningarna för befrielse från skuldansvar i dessa länder. Som en skild fråga i jämförelsen har man kartlagt verkställbarhetens längd för domar som gäller betalning i de olika staterna.</p> <p>Jämförelsen är avsedd att fungera som stöd för vidare utredning.</p>		
Förläggare	Justitieministeriet		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Johdanto	11
1.1	Kansainvälisen vertailun tausta	11
1.2	Tehtävänasettelun täsmennys.....	12
2	Suomi	14
2.1	Järjestelmän lähtökohdat	14
2.2	Konkurssi	14
2.3	Velkajärjestely.....	15
2.4	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	18
3	Ruotsi	20
3.1	Järjestelmän lähtökohdat	20
3.2	Konkurssi	20
3.3	Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt.....	21
3.3.1	Velkajärjestely	21
3.3.2	Yrittäjän velkajärjestely	22
3.4	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	24
4	Tanska	25
4.1	Järjestelmän lähtökohdat	25
4.2	Konkurssi	25
4.3	Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt.....	25
4.3.1	Velkajärjestely	25
4.3.2	Konkurssiin tai uudelleenjärjestelyyn liittyvä velkajärjestely	27
4.3.3	Uudelleenjärjestely.....	28
4.4	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	29

5	Viro	31
5.1	Järjestelmän lähtökohdat	31
5.2	Konkurssi	31
5.3	Erillinen vapautumismenettely (võlgniku kohustustest vabastamine)	32
5.4	Velkajärjestely.....	33
5.5	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	34
6	Liettua	36
6.1	Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt	36
6.2	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	36
7	Saksa	38
7.1	Järjestelmän lähtökohdat	38
7.2	Yleinen maksukyvyttömyysmenettely	38
7.2.1	Likvidaatio	38
7.2.2	Insolvenssiohjelma (Insolvenzplan)	39
7.2.3	Yksinkertaistettu kuluttajamenettely (Verbraucherinsolvenzverfahren).....	40
7.3	Erillinen vapautumismenettely (Restschuldbefreiungsverfahren)	41
7.4	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	43
8	Itävalta	44
8.1	Järjestelmän lähtökohdat	44
8.2	Konkurssi	44
8.2.1	Likvidaatio	44
8.2.2	Saneerausohjelma (Sanierungsplan).....	45
8.2.3	Yksityishenkilön konkurssi ja maksuohjelma.....	46
8.3	Erillinen vapautumismenettely (Abschöpfungsverfahren)	47
8.4	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	49
9	Ranska	50
9.1	Järjestelmän lähtökohdat	50
9.2	Konkurssi	50
9.3	Rétablissement professionnel.....	51
9.4	Velkajärjestely.....	52
9.5	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	53

10	Belgia	54
10.1	Järjestelmän lähtökohdat	54
10.2	Konkurssi	54
10.3	Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt	56
10.3.1	Velkajärjestelymenettely (règlement collectif de dettes)	56
10.3.2	Yrityssaneeraus (réorganisation judiciaire)	57
10.4	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	58
11	Alankomaat	59
11.1	Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt	59
11.2	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	60
12	Englanti ja Wales	61
12.1	Järjestelmän lähtökohdat	61
12.2	Konkurssi	61
12.2.1	Velkavastuusta vapautuminen	61
12.2.2	Maksuohjelmamääräys (income payments order)	63
12.3	Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt	64
12.4	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	65
13	Irlanti	67
13.1	Järjestelmän lähtökohdat	67
13.2	Konkurssi	67
13.3	Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt	69
13.4	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	70
14	Espanja	71
14.1	Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt	71
14.2	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	72
15	Tšekki	73
15.1	Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt	73
15.2	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	73
16	Slovenia	75
16.1	Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt	75
16.2	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	76

17	Romania	77
17.1	Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt	77
17.2	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	77
18	Yhdysvallat	78
18.1	Järjestelmän lähtökohdat	78
18.2	Kaikkia maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevat säännökset	79
18.3	Likvidaatio (Chapter 7).....	80
18.4	Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt.....	84
18.4.1	Maksuohjelma (Chapter 13).....	84
18.4.2	Uudelleenjärjestely (Chapter 11).....	86
18.4.3	Maatalousyrittäjän maksuohjelma (Chapter 12).....	87
18.5	Täytäntöönpanoperusteen määräaika	88
19	Yhteenveto	89

1 Johdanto

1.1 Kansainvälisen vertailun tausta

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on hallitusohjelmassa sitoutunut yrittäjyyden edellytysten parantamiseen ja sopinut toimintasuunnitelmassa vuosille 2017–2019 kilpailukykyä vahvistavista toimenpiteistä, joilla tuetaan yrityksiä niiden kehityskaaren eri vaiheissa. Toimintasuunnitelman mukaan yhtenä toimenpiteenä ”*selvitetään konkurssin tehneiden yrittäjien mahdollisuutta päästä uuteen alkuun tekemällä kansainvälinen vertailu ja ottamalla huomioon komission direktiiviehdotus*”.¹

Tässä nyt laaditussa kansainvälisessä vertailussa on selvitetty, miten elinkeinotoiminnan vuoksi velkaantunut yrittäjä voi vapautua henkilökohtaisesta velkavastuustaan eräiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Yhdysvaltain lainsäädännön mukaan. Eriyisesti vertailussa on kiinnitetty huomiota siihen, tapahtuuko mahdollinen velkavastuusta vapautuminen yrittäjän henkilökohtaisen konkurssimenettelyn kautta vai jonkin erillisen menettelyn avulla. Lisäksi on selvitetty, mitä edellytyksiä tai rajoituksia kyseisissä valtioissa on asetettu velkavastuusta vapautumiselle. Omana kysymyksenään vertailussa on kartoitettu maksutuomioiden täytäntöönpanokelpoisuuden kestoja eri valtioissa.

Oikeusministeriön toimeksiannosta vastaavaa vertailua on viimeksi tehty Pauliine Koskelon vuonna 2004 valmistuneessa selvityksessä. Koskelo on tuolloin korostanut, että lainsäädännön kehittämisen kannalta varsinaisesti kysymys on:

1. siitä, tulisiko Suomessa ottaa käyttöön sellainen konkurssimenettely, jolla olisi veloista vapauttava vaikutus, tai

¹ Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015; Ratkaisujen Suomi: Puolivälin tarkistus. Hallituksen toimintasuunnitelma vuosille 2017–2019. Hallituksen julkaisusarja 5/2017.

2. tulisiko velkavastuusta vapautumista muutoin helpottaa nykyiseen verrattuna.²

Kysymyksenasettelu ei ole muuttunut. Kansainvälinen vertailu on luonteeltaan kuitenkin eri järjestelmien piirteitä ja lainsäädäntöä kuvaileva, eikä vertailussa ole arvioitu, miltä osin tai millä tavalla Suomen lainsäädäntöä olisi mahdollisesti tarpeen kehittää. Vertailun on tarkoitus toimia jatkoselvitysten tukena.

Euroopan komissio on 22.11.2016 antanut maksukyvyttömyyslainsäädäntöjen harmonisoinnista koskevan direktiiviehdotuksen.³ Direktiiviehdotuksessa on yrittäjien uutta mahdollisuutta koskeva osuus, jonka mukaan maksukyvyttömän rehellisen yrittäjän tulisi vapautua velkavastuustaan enintään kolmen vuoden pituisen maksuohjelman suorittamisen jälkeen tai kolmessa vuodessa konkurssiin asettamisesta. Jäsenvaltio voisi valita, kumman menettelyn kautta velkavastuusta vapautuminen tapahtuu. Ehdotus sisältää säännökset myös siitä, millä perusteilla jäsenvaltiot voivat rajoittaa velkavastuusta vapautumista tai pidentää maksuohjelman kestoa ja vapautumisen määräaikaa. Direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on kesken eikä direktiivin lopullisesta sisällöstä ole toistaiseksi tietoa. Direktiivi tulee joka tapauksessa aiheuttamaan muutoksia kansalliseen maksukyvyttömyyslainsäädäntöön.

1.2 Tehtävänasettelun täsmennys

Kansainvälinen vertailu keskittyy elinkeinotoiminnassa velkaantuneen velallisen velkavastuuseen ja mahdollisuuksiin vapautua siitä henkilökohtaisen konkurssin tai jonkin muun maksukyvyttömyysmenettelyn kautta. Vertailu painottuu tilanteisiin, joissa yrittäjän velkaantumisen aiheuttanut elinkeinotoiminta on jo päättynyt. Vertailussa tehdään kuitenkin huomioita myös elinkeinotoimintaa jatkavan yrittäjän mahdollisuuksista velkavastuusta vapautumiseen; Suomessa velkavastuun kokonaisjärjestely on vuoden 2015 alussa voimaan tulleiden lakimuutosten jälkeen ollut tietyin edellytyksin mahdollinen elinkeinotoimintaa edelleen harjoittavalle yksityisvelalliselle.

Vertailussa esitetään kaikki vaihtoehtoiset yksityisvelallisen maksukyvyttömyysmenettelyt, joiden kautta yrittäjä voi vapautua henkilökohtaisesta velkavastuustaan. Vertailu kattaa siten erityisesti yrittäjille tarkoitettujen menettelyjen lisäksi luonnollisiin

² Koskela, Pauliine: Henkilökohtainen velkavastuu ja insolvenssimenettelyt. Lausuntoja ja selvityksiä 2004:16. Oikeusministeriö 2004, s. 4.

³ Euroopan komission ehdotus 22.11.2016 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, uudesta mahdollisuudesta ja toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi sekä direktiivin 2012/30/EU muuttamisesta (KOM [2016] 723 lopullinen).

henkilöihin yleisesti sovellettavat menettelyt, mikäli elinkeinotoiminnasta aiheutunut velka on niiden piirissä. Sen sijaan pelkästään kulutusvelkojen järjestelyyn tarkoitetut menettelyt ja suomalaiseen yrityssaneeraukseen rinnastuvat elinkeinotoiminnan tervehdyttämiseen tähtäävät menettelyt on jätetty vertailun ulkopuolelle. Saneeraus- tai uudelleenjärjestelymenettelyjä on kuitenkin tarpeellisin osin kuvattu siinä tapauksessa, että niiden puitteissa voidaan toteuttaa luonnollisen henkilön velkavastuusta vapauttava, pakkoakordin tyyppinen järjestely elinkeinotoiminnan harjoittamisesta tai jatkamisesta riippumatta. Pakkoakordijärjestelyjä on muutoin käsitelty siltä osin kuin niistä on mahdollista sopia maksukyvyttömyysmenettelyn puitteissa.

Erillisenä kysymyksenä vertailussa on selvitetty erityisesti maksutuomioiden täytäntöönpanolle asetettuja määräaikoja eri valtioissa. Järjestelmästä riippuen kyse voi olla yhtäältä tuomion täytäntöönpanokelpoisuuden kestosta ja toisaalta tuomiolla vahvistetun saatavan vanhentumisajasta.

Suomen rinnalle vertailun kohdevaltioiksi on valittu 15 Euroopan unionin jäsenvaltiota ja Yhdysvallat, joka oli mukana myös aiemmassa Pauliine Koskelon selvityksessä ja jonka maksukyvyttömyysjärjestelmä on edelleen usein esillä kansallisessa keskustelussamme. Eurooppalaisten valtioiden osalta on eräät Suomelle läheiset tai muutoin aihepiirin kannalta mielenkiintoiset järjestelmät otettu vertailun keskiöön. Muiden mukana olevien valtioiden järjestelmistä on laadittu lyhyet selostukset, jotka pohjautuvat Euroopan unionin oikeusministeriöiden lainsäädännöllisen yhteistyön verkoston (Legi-coop) kautta saatuihin vastauksiin.

2 Suomi

2.1 Järjestelmän lähtökohdat

Suomessa oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön kaikkia velkoja koskeva maksukyvyttömyysmenettely on konkurssi, jota koskevat säännökset ovat konkurssilaissa (KonkL, 120/2004).⁴ Maksukyvyttömän luonnollisen henkilön taloudellisen tilanteen korjaamiseksi hänen velkansa voidaan järjestellä yksityishenkilön velkajärjestelyssä, josta säädetään yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (VJL, 57/1993).⁵ Yksinomaan yrittäjille tarkoitettua erityistä menettelyä ei ole.

2.2 Konkurssi

Konkurssi on likvidaatiomenettely, jossa velallisen omaisuus realisoidaan ja käytetään hänen velkojensa maksamiseen. Luonnollisen henkilön konkurssipesään ei kuulu hänen konkurssin alkamisen jälkeen saamansa omaisuus tai ansaitsemansa tulo.⁶ Suomen järjestelmässä konkurssilla ei ole jäännösveloista vapauttavaa vaikutusta, vaan konkurssin läpikäynyt velallinen vastaa edelleen niistä konkurssisaatavista, joille ei konkurssissa kertynyt täyttä suoritusta.⁷ Velkoja ei kuitenkaan voi käyttää konkurssissa vahvistettua jakoluetteloa täytäntöönpanoperusteena konkurssipesään kuulumattomaan velallisen varallisuuteen nähden.⁸ Velkavastuun jatkumisella on käytännössä merkitystä ainoastaan luonnollisten henkilöiden kannalta, koska yhteisövelalliset yleensä purkautuvat konkurssin seurauksena.⁹

Konkurssissa voidaan vahvistaa konkurssimenettelyn päättävä sovinto, jolloin velallinen vastaa vain sovinnon mukaisista suorituksista ja vapautuu velkavastuusta muilta osin. Sovinto edellyttää, että laissa säädetty enemmistö velkojista kannattaa sitä. Muiden kuin sovintoon suostuneiden velkojien on saatava sovinnon perusteella vähintään sama jako-osuus kuin velkojat olisivat saaneet, jos konkurssimenettelyä olisi jatkettu.

⁴ KonkL 1 §.

⁵ VJL 1.1 §.

⁶ KonkL 5:1.1 §.

⁷ KonkL 1:6 §.

⁸ *Könkkölä, Mikko – Linna, Tuula*: Konkurssioikeus. Helsinki 2013, s. 275.

⁹ Ks. esim. laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (389/1988) 5:8 § ja osakeyhtiölaki (624/2006) 20:25.2 §.

Sovinnolla ei voida rajoittaa sitä vastustaneen panttivelkojan oikeuksia.¹⁰ Konkurssin päättävät sovinnot ovat käytännössä harvinaisia.¹¹

2.3 Velkajärjestely

Elinkeinotoiminnan vuoksi velkaantunut yrittäjä voi vapautua velkavastuusta yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Elinkeinotoiminnassa syntyneet velat järjestellään yksityistalouden velkoina, kun elinkeinotoiminta on lopetettu ja toimintaan liittyvät velkavastuut on selvitetty.¹²

Velkajärjestelyssä velallisen tuloista välttämättömien elinkustannusten jälkeen jäävä maksuvara ja perusturvaan kuulumattoman omaisuuden rahaksimuutosta saadut varat käytetään hänen velkojensa maksamiseen. Menettelyn piiriin kuuluvien velkojen määrää voidaan alentaa tai maksuvelvollisuus poistaa kokonaan. Velkajärjestelyn ulkopuolelle ei ole rajattu mitään velkatyyppejä, mutta vakuusvelkoja koskevat tietyt erityissäännökset eikä vakuusvelan pääoman määrän alentaminen ole mahdollista velkajärjestelyn keinoin.¹³ Velkajärjestely ei estä velkojaa perimästä velkaa takaajalta taikka kolmannen henkilön asettaman vakuuden arvosta, mutta velallinen ja takaaja voivat hakea velkajärjestelyä yhdessä.¹⁴

Velkajärjestely voidaan myöntää velalliselle, jonka maksukyvyttömyyden pääasiallisena syynä on velallisen maksukyvyyn olennainen heikentyminen sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai muun olosuhteiden muutoksen vuoksi pääasiassa ilman velallisen omaa syytä. Velkajärjestely voidaan myöntää myös, jos siihen on muuten painavat perusteet ottaen huomioon velkojen ja niihin liittyvien velvoitteiden määrä suhteessa velallisen maksukykyyn. Lisäksi edellytetään, että velallinen ei kykene kohetuudella parantamaan maksukykyään voidakseen selviytyä veloistaan aiheutuvista menoista.¹⁵

Velkajärjestely voidaan jättää myöntämättä yleisen esteen vuoksi 11 eri tilanteessa. Velkajärjestely voi estyä, jos:

¹⁰ KonkL 21:1 §.

¹¹ Ks. esim. *Könkkölä ym.* 2013 s. 301.

¹² VJL 45.3 §.

¹³ VJL 25.1 §, 26.1 §, 30.1 §.

¹⁴ VJL 8 §, 14 §.

¹⁵ VJL 9 §.

1. velallisella on rikokseen perustuva maksuvelvollisuus eikä velkajärjestelyn myöntämistä voida pitää perusteltuna velan määrä, rikoksen laatu, vahingon kärsineen asema ja muut seikat huomioon ottaen;
2. velallinen on epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä rikoksesta taikka hänen syykseen on luettu rikos, ja hänelle voidaan määrätä rikoksen perusteella maksuvelvollisuus, eikä velkajärjestelyn myöntämistä voida pitää perusteltuna kohdassa 1 mainituista syistä;
3. merkittävänä pidettävää velkaa on syntynyt elinkeinotoiminnassa, jossa on menetelty törkeän sopimattomasti velkojia kohtaan tai laiminlyöty olennaisesti muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä lakisääteisiä velvollisuuksia tai joka on ollut pääasiallisesti keinottelunluonteista;
4. velallinen on taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi sopimattomasti heikentänyt taloudellista asemaansa tai suosinut jotakuta velkojaa taikka muutoin järjestellyt taloudellista asemaansa velkojien vahingoittamiseksi, tai on todennäköisiä syitä epäillä velallisen menetelleen näin;
5. velallinen on ulosottomenettelyssä pakoillut, salannut tulojaan tai varojaan taikka antanut niistä vääriä tai harhaanjohtavia tietoja;
6. velallinen on antanut tahallaan velkojalle vääriä tai harhaanjohtavia tietoja taloudellisesta asemastaan luotonannon yhteydessä ja menettelyä on pidettävä erityisen moitittavana;
7. velallinen on velkaantunut harkitusti velkajärjestelyä silmällä pitäen tai kokonaisuutena arvioiden piittaamattomasti ja vastuuttomasti;
8. velallinen on menettelyllään tai laiminlyönnillään vaikeuttanut velkajärjestelyä esimerkiksi antamalla taloudellisesta asemastaan vääriä tietoja taikka laiminlyömällä myötävaikutus- tai tietojenantovelvollisuutensa;
9. on perusteltua syytä olettaa, että velallinen ei tulisi noudattamaan maksuohjelmaa;
10. velalliselle on aikaisemmin vahvistettu maksuohjelma; tai
11. yksityishenkilöiden välisen merkittävän vahingonkorvauksen, kauppahinnanpalautuksen tai muun vastaavan velan järjesteleminen olisi kokonaisuutena arvioiden kohtuutonta.¹⁶

Yleisen esteen lisäksi velkajärjestely voidaan evätä, jos velallisen maksuvara puuttuu tai on vähäinen väliaikaisena pidettävästä syystä. Syyn väliaikaisuutta ja maksuvaran määrää arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti velallisen ansaintamahdollisuudet. Väliaikaisena syynä ei voida pitää esimerkiksi yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin yli 18 kuukautta jatkunutta työttömyyttä.¹⁷

¹⁶ VJL 10 §.

¹⁷ VJL 9a §.

Velkajärjestely voidaan yleisestä esteestä huolimatta myöntää, jos siihen on painavia syitä ottaen erityisesti huomioon velallisen toimet velkojen maksamiseksi, velkaantumisesta kulunut aika ja muut velallisen olosuhteet sekä velkajärjestelyn merkitys velallisen ja velkojen kannalta.¹⁸

Velkajärjestelyssä vahvistettavan maksuohjelman kesto on tavallisten velkojen osalta kolme vuotta. Maksuohjelman kesto voi olla kolmea vuotta pitempi velallisen säilyttäessä omistusasuntonsa. Jos velallisen maksuvelvollisuus on maksuohjelmassa kokonaan poistettu (niin kutsuttu nollaohjelma) tai jos velkajärjestely on aloitettu yleisestä esteestä huolimatta, maksuohjelman kesto on viisi vuotta. Yksityisvelkojan hyväksi maksuohjelman kesto voidaan hänen osaltaan pidentää enintään kaksi vuotta. Maksuohjelman kesto ei kuitenkaan saa tavallisten velkojen osalta ylittää kymmentä vuotta.¹⁹ Jos velallisen perusturvaan kuuluvaa omaisuutta on velan vakuutena, kyseisen vakuusvelan nykyarvo on maksettava kohtuullisen ajan kuluessa.²⁰

Kun maksuohjelma on vahvistettu, velkajärjestelyn piiriin kuuluvien velkojen ja muiden maksuohjelmassa säänneltyjen oikeussuhteiden ehdot määräytyvät ohjelman mukaisesti. Suorittamalla maksuohjelman velallinen vapautuu velkavastuusta siltä osin kuin velkoja on ohjelmassa alennettu tai maksuvelvollisuus on kokonaan poistettu. Maksuohjelma voidaan velkojan hakemuksesta määrätä raukeamaan, jos velallinen on esimerkiksi olennaisesti laiminlyönyt ohjelman noudattamisen tai ohjelman vahvistamisen jälkeen on ilmennyt seikkoja, jotka olisivat estäneet velkajärjestelyn myöntämisen. Jos maksuohjelma on määrätty raukeamaan, velkojilla on oikeus vaatia velallista maksua saatavan entisten ehtojen mukaisesti.²¹

Elinkeinotoimintaa edelleen harjoittavaa velallista koskevat eräät erityissäännökset. Yksityisen elinkeinon- tai ammatinharjoittajan yksityistalouden velat voidaan järjestellä velkajärjestelyssä ainoastaan, jos hänellä on maksuvaraa tavallisten velkojen maksamiseen ja jos elinkeinotoiminnasta aiheutuneet velat ovat vähäisiä tai jos velallinen kykenee maksamaan ne toiminnasta saatavilla tuloilla niiden erääntyessä. Elinkeinotoiminnan velat voidaan yksityistalouden velkojen ohella järjestellä velkajärjestelyssä vain, jos elinkeinotoiminta on melko pienimuotoista eikä sen tervehdyttäminen edellytä yritystoimintaa koskevia järjestelyjä ja jos menettelyn alkamisen jälkeen syn-

¹⁸ VJL 10a §.

¹⁹ VJL 30 §, 31a.1 §.

²⁰ VJL 29.1 §.

²¹ VJL 40.1 §, 42.4 §, 42.6 §.

tyvät elinkeinotoiminnan velat kyetään maksamaan toiminnan tuloilla niiden erääntyessä eikä toiminnan jatkaminen aiheuta määrältään tai ehdoiltaan epätavallista lisävelkaantumista.²²

Toimintaa jatkavan avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalaisen yhtiömiehen yksityistalouden velat voidaan järjestellä velkajärjestelyssä ainoastaan, jos yhtiö on maksukykyinen eikä sitä uhkaa maksukyvyttömyys tai yhtiön osalta on vireillä saneerausmenettely. Elinkeinotoimintaan liittyvät yhtiömiehen velat voidaan järjestellä velkajärjestelyssä vain, jos yhtiötä koskeva saneerausmenettely on vireillä eivätkä menettelyssä tehdyt toimenpiteet ulota vaikutuksiaan yhtiömieheen.²³

Elinkeinotoimintaa osakeyhtiön johtoon kuuluvana osakkeenomistajana harjoittavan velallisen velkajärjestelyn piiriin ei kuulu takaussitoumukseen perustuva velka, mikäli takaus on annettu mainitun osakeyhtiön velasta. Kyseinen velka kuuluu kuitenkin velkajärjestelyn piiriin, jos yhtiötä koskeva saneerausmenettely on aloitettu tai yhtiölle on vahvistettu saneerausohjelma.²⁴

Vuosina 2010–2014 yksityishenkilön velkajärjestelyhakemusten määrä kasvoi vuoden 2010 noin 3 200 hakemuksesta vuoden 2014 noin 4 200 hakemukseen. Sittenkin hakemusten määrä on kuitenkin vakiintunut: velkajärjestelyhakemuksia tehtiin 4 277 vuonna 2015, 4 220 vuonna 2016 ja 4 211 vuonna 2017. Maksuohjelmia vahvistettiin 3 458 velkajärjestelyssä vuonna 2015 ja 3 752 velkajärjestelyssä vuonna 2016.²⁵

2.4 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Suomessa ulosottoperuste, kuten tuomioistuimen antama tuomio, on täytäntöönpanokelpoinen 15 vuoden ajan, jos siinä on asetettu maksuvelvoite luonnolliselle henkilölle. Määräaika on 20 vuotta, jos ulosottoperusteessa tarkoitettu velkoja on luonnollinen henkilö tai jos korvaussaatava perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen, valvontarangaistukseen tai yhdyskuntapalveluun.²⁶ Määräaika lasketaan

²² VJL 45.1 §, 45a.1 §.

²³ VJL 45.2 §, 45a.2 §.

²⁴ VJL 48 §.

²⁵ *Suomen virallinen tilasto (SVT): Velkajärjestelyt* [verkkajulkaisu]. ISSN=1798-5803. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 25.1.2018]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/velj/index.html>.

²⁶ ulosottokaari (UK, 705/2007) 2:24 §.

ulosottoperusteen antamisesta tai sen jälkeisestä määrätyn suoritusvelvollisuuden alkua ajankohdasta.²⁷ Saatava vanhentuu, kun ulosottoperusteen määräaika kuluu umpeen.²⁸

Velkoja voi kanteella vaatia ulosottoperusteen määräajan jatkamista, jos velallinen on olennaisesti vaikeuttanut velkojan maksunsaantia esimerkiksi kätkemällä omaisuuttaan tai lisäämällä perusteettomasti velkojensa määrää. Tuomioistuimien voi määrätä määräajan jatkumaan kymmenen vuotta laskettuna alkuperäisen määräajan päättymisestä tai saatavan lopullisesta vanhentumisesta riippuen siitä, kumpi näistä ajankohdista on aikaisempi. Määräaikaa ei saa jatkaa, jos sitä on pidettävä velallisen kannalta kohtuuttomana.²⁹

Vuoden 2015 alussa voimaan tulleen lakimuutoksen mukaan ulosottoperusteen määräajasta riippumatta luonnollisen henkilön sopimukseen perustuva rahavelka vanhentuu lopullisesti viimeistään, kun 20 vuotta on kulunut velan erääntymisestä. Jos velkoja on luonnollinen henkilö, vanhentumisaika on 25 vuotta. Vanhentumisaikaa ei voida katkaista. Mainittua säännöstä sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa erääntyneisiin velkoihin, mutta vanhentumisaikaa katsotaan kuitenkin ennen voimaan tuloa kuluneen enintään 15 vuotta. Säännös tulee siten täysimääräisesti sovellettavaksi vuoden 2020 alusta lukien.³⁰

Edellä esitetystä poiketen vero, julkinen maksu ja muu suoraan ulosottokelpoinen julkisoikeudellinen tai siihen rinnastettava saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua sen määräämisestä, maksuunpanoa tai erääntymistä seuraavan vuoden alusta lukien. Vanhentuminen koskee myös kyseiseen saatavaan liittyviä viivästyskorjauksia ja korkotuksia sekä muita liitännäiskustannuksia.³¹

²⁷ UK 2:25 §.

²⁸ UK 2:27.1 §.

²⁹ UK 2:26 §.

³⁰ laki velan vanhentumisesta (728/2003) 13a §.

³¹ laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta (706/2007) 1 §, 20 §, 20a §.

3 Ruotsi

3.1 Järjestelmän lähtökohdat

Ruotsissa konkurssimenettelystä säädetään konkurssilaissa (konkurslag 1987:672). Luonnolliseen henkilöön soveltuvia muita maksukyvyttömyysmenettelyjä koskeva lain-säädäntö on uudistettu vuonna 2016, jolloin tulivat voimaan uusi yksityishenkilöitä koskeva velkajärjestelylaki (skuldsaneringslag 2016:675) sekä oma lakinsa yrittäjän velkajärjestelystä (lag om skuldsanering för företagare 2016:676).

3.2 Konkurssi

Ruotsin konkurssilaissa ei ole nimenomaista säännöstä velallisen velkavastuusta konkurssimenettelyn päätyttyä. Vanhastaan noudatetaan niin kutsuttua jäännösvelkaperiaatetta (*restskuldprincip*), jonka mukaan velallinen konkurssin päättymisen jälkeen edelleen vastaa niistä menettelyssä mukana olleista veloista, joille ei kertynyt täyttä suoritusta konkurssissa. Konkurssilla ei siten ole jäännösveloista vapauttavaa vaikutusta. Periaatteella on käytännössä merkitystä ainoastaan velallisena olevan luonnollisen henkilön kannalta, sillä oikeushenkilö purkautuu konkurssin päättymisen jälkeen.³²

Konkurssin yhteydessä velallinen ja velkojat voivat sopia pakkoakordista (*tvångsackord*), jonka vahvistaminen päättää konkurssimenettelyn.³³ Velallisen akordiehdotus hyväksytään, jos ehdotusta kannattavat velkojat muodostavat lukumäärältään ja saatavamäärältään kolme neljäsosaa äänestykseen osallistuneista velkojista. Jos velkojat saavat akordin kautta vähintään 50 prosentin jako-osuuden, riittää hyväksyntään kolmen viidesosan kannatus.³⁴ Velallinen vapautuu velkavastuusta siltä osin kuin velkoja leikataan hyväksytyin ja vahvistetun akordin mukaan. Velkojan saatavalle tulevan jako-osuuden on oltava vähintään 25 prosenttia valvotun saatavan määrästä, elleivät kaikki saatavansa valvoneet velkojat hyväksy pienempää jako-osuutta tai ellei pienempään jako-osuuteen ole erityisiä syitä. Mainittu jako-osuuden vähimmäismäärä on

³² Mellqvist, Mikael – Welamson, Lars: Konkurs och annan insolvensrätt. 12. upplagan 2017, s. 28 ja 39.

³³ konkurslag 12 kap. 5 §.

³⁴ konkurslag 12 kap. 15 §.

maksettava vuoden kuluessa akordin vahvistamisesta, elleivät velkojat hyväksy pidempää maksuaikaa.³⁵

3.3 Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

3.3.1 Velkajärjestely

Velkajärjestelylain mukainen tavallinen velkajärjestely (*skuldsanering*) soveltuu yksityisvelalliseen riippumatta siitä, muodostuvatko hänen velkansa pääosin kulutusveloista vai päättyneestä elinkeinotoiminnasta aiheutuneista veloista. Elinkeinotoimintaa edelleen harjoittavalle velalliselle tavallinen velkajärjestely voidaan sen sijaan myöntää ainoastaan siinä tapauksessa, että elinkeinotoimintaan liittyvät taloudelliset olosuhteet voidaan selvittää helposti. Kyseisellä vaatimuksella pyritään varmistamaan, että menettely säilyy yksinkertaisena ja nopeana. Lisäksi velkajärjestely estyy, jos velallinen on määrätty liiketoimintakieltoon.³⁶

Velkajärjestelyn myöntämistä arvioitaessa on otettava huomioon velallisen henkilökohtaiset ja taloudelliset olosuhteet mukaan lukien velkaantumisen syyt, velallisen toimenpiteet velvoitteiden täyttämiseksi ja myötävaikutus velkajärjestelyasian käsitelyssä.³⁷ Jos velalliselle on aiemmin myönnetty velkajärjestely, hän voi päästä uuteen menettelyyn vain erityisestä syystä.³⁸

Jos velkajärjestelyn edellytykset täyttyvät, annetaan päätös velkajärjestelymenettelyn aloittamisesta (*inledandebeslut*).³⁹ Velallinen voidaan jo aloituspäätöksessä velvoittaa maksujen suorittamiseen menettelystä vastaavalle kruununvoutiviranomaiselle (*Kronofogdemyndigheten*).⁴⁰ Menettelyn aikana viranomainen ja velallinen laativat yhdessä maksuohjelman sisältävän velkajärjestelyehdotuksen. Maksuihin on käytettävä velallisen koko maksuvara, mutta maksujen määrälle ei ole lakisääteistä alarajaa. Maksuohjelma voi siten olla myös nollaohjelma (*nollplan*).⁴¹

³⁵ konkurslag 12 kap. 5 §.

³⁶ skuldsaneringslag 8 §; Regeringens proposition 2015/16:125: ”Skuldsanering - förbättrade möjligheter för överskuldssatta att starta om på nytt”, s. 49.

³⁷ skuldsaneringslag 9 §.

³⁸ skuldsaneringslag 10 §.

³⁹ skuldsaneringslag 17 §.

⁴⁰ skuldsaneringslag 18 §.

⁴¹ skuldsaneringslag 33 §; *Mellqvist ym.* 2017 s. 349.

Tavallisessa velkajärjestelyssä maksuohjelman kesto on viisi vuotta, ellei ole erityisiä syitä määrätä lyhyemmästä kestosta. Erityiset syyt voivat liittyä esimerkiksi velallisen henkilökohtaisiin olosuhteisiin, kuten korkeaan ikään tai sairauteen. Menettelyaika vähennetään maksuohjelman kestosta, ellei velallisen toiminta menettelyn aikana anna aihetta lyhyempään vähennykseen.⁴² Maksuohjelmaa voidaan sen kuluessa muuttaa velkojan tai velallisen hakemuksesta, mikäli velallinen ei noudata maksuohjelmaa tai hänen taloudelliset olosuhteensa ovat olennaisesti muuttuneet. Tällöin maksuohjelman kesto voidaan pidentää enintään seitsemän vuoden mittaiseksi.⁴³

Velkajärjestelyn kautta velallinen vapautuu vastaamasta ennen menettelyn aloituspäätöksen antamista syntyneistä veloista siltä osin kuin niitä leikataan maksuohjelmassa. Lisäksi velallinen vapautuu vastaamasta tuntemattomista veloista.⁴⁴ Velkajärjestelyn piiriin eivät kuulu laissa erikseen mainitut velat, kuten perheoikeudellinen elatusvelka, riitainen velka, erääntymätön velkojan vastasuorituksesta riippuva velka eikä vakuusvelka siihen määrään saakka, joka voidaan kattaa vakuuden arvosta.⁴⁵ Veloista vapautuminen ei vaikuta velkojan oikeuksiin takaajaa tai muuta velasta vastaavaa tahoa kohtaan.⁴⁶

Ruotsissa velkajärjestelyä haki 11 258 henkilöä vuonna 2015 ja 12 349 henkilöä vuonna 2016. Loppuvuodesta 2016 voimaan tulleiden uudistusten jälkeen hakijamäärä on kasvanut selvästi, sillä vuoden 2017 aikana velkajärjestelyä haki 19 023 henkilöä. Maksuohjelma vahvistettiin vuonna 2017 yhteensä 9 954 henkilölle. Uudistusten jälkeiset määrät käsittävät sekä tavalliset velkajärjestelyt että seuraavassa luvussa kuvatut uudentyyppiset yrittäjän velkajärjestelyt.⁴⁷

3.3.2 Yrittäjän velkajärjestely

Yrittäjän velkajärjestelystä annettu laki sisältää säännökset erityisestä velkajärjestelymenettelystä yrittäjille ja heidän läheisilleen (*F-skuldsanering*). Lain esitöiden mukaan erityisellä yrittäjiä koskevalla sääntelyllä halutaan vähentää yritystoimintaan liittyviä riskejä ja antaa useammalle yrittäjälle toinen mahdollisuus. Tavoitteena on osaltaan edistää elinkeinoelämän kansainvälistä kilpailukykyä ja dynaamisuutta.⁴⁸

⁴² skuldsaneringslag 34 §; prop. 2015/16:125 s. 89.

⁴³ skuldsaneringslag 51 §.

⁴⁴ skuldsaneringslag 47 §.

⁴⁵ skuldsaneringslag 31 §.

⁴⁶ skuldsaneringslag 47 §.

⁴⁷ *Kronofogden*: Antal personer som ansökt om skuldsanering 2015-2017; Antal personer som fått ett beslut om skuldsanering 2017. [viitattu 1.3.2018]. Saantitapa: <https://www.kronofogden.se/statistikskuldsanering.html>.

⁴⁸ prop. 2015/16:125 s. 48–51.

Lain määritelmän mukaan yrittäjällä tarkoitetaan yksityistä elinkeinonharjoittajaa ja elinkeinotoimintaa harjoittavan oikeushenkilön edustajaa, joka käsittää sekä muodolliset että tosiasialliset edustajat.⁴⁹ *F-skuldsanering* voidaan myöntää 1) yrittäjälle, joka on ollut mukana elinkeinotoiminnassa ja jonka velat pääosin liittyvät kyseiseen toimintaan; 2) yrittäjälle, joka on edelleen mukana elinkeinotoiminnassa, jos kyseisessä toiminnassa vastaisuudessa syntyvät velat voidaan maksaa niiden erääntyessä tai jos tällaisia velkoja koskeva maksukyvyttömyys on vain väliaikaista; taikka 3) yrittäjän läheiselle, jonka velat pääosin liittyvät yrittäjän elinkeinotoimintaan.⁵⁰

F-skuldsanering estyy, jos elinkeinotoimintaa on harjoitettu vastuuttomasti tai velalliselle on määrätty liiketoimintakielto. Lisäksi edellytetään, että velallisen neljännesvuosittainen maksuvara vastaa vähintään seitsemäsosaa sosiaalivakuutuslaissa (socialförsäkringsbalk 2010:110) määritellystä perusarvosta. Käytännössä maksuvaraa koskeva vaatimus tarkoittaa, että yrittäjän velkajärjestelyssä maksuohjelmaksi ei voida vahvistaa nollaohjelmaa.⁵¹

Yrittäjän velkajärjestelyn myöntämistä harkittaessa on otettava tavallisen velkajärjestelyn edellytysten lisäksi huomioon velallisen tuleva ansaintakyky. Jos velalliselle on aiemmin myönnetty velkajärjestely, hän voi päästä yrittäjän velkajärjestelyyn vain erityisestä syystä.⁵²

Tavallisesta velkajärjestelystä poiketen yrittäjän velkajärjestelyssä maksuohjelman kesto on kolme vuotta eikä kestoista voida määrätä toisin. Kuten tavallisessa velkajärjestelyssä, myös yrittäjän velkajärjestelyssä velallinen pääsääntöisesti aloittaa maksujen suorittamisen jo menettelyn aikana ja menettelyaika voidaan vähentää maksuohjelman kestoista.⁵³ Vahvistettua maksuohjelmaa voidaan velkojan tai velallisen hakemuksesta muuttaa, mikäli velallinen ei noudata ohjelmaa tai hänen taloudelliset olosuhteensa ovat olennaisesti muuttuneet. Tällöin maksuohjelman kestoa voidaan pidentää enintään viiden vuoden mittaiseksi.⁵⁴

⁴⁹ lag om skuldsanering för företagare 2 §; prop. 2015/16:125 s. 238–239.

⁵⁰ lag om skuldsanering för företagare 6 §.

⁵¹ lag om skuldsanering för företagare 9 §; prop. 2015/16:125 s. 247. Vuonna 2016 neljännesvuosittaisen maksuvaran tuli olla noin 6 300 kruunua, ks. prop. 2015/16:125 s. 127.

⁵² lag om skuldsanering för företagare 10 §.

⁵³ lag om skuldsanering för företagare 20 § ja 36 §.

⁵⁴ lag om skuldsanering för företagare 53 §.

Yrittäjän velkajärjestelyn kautta velallinen vapautuu vastaamasta jäännösveloista ja tuntemattomista veloista. Veloista vapautuminen ei vaikuta velkojan oikeuksiin takaa-jaa tai muuta velallisen ohella velasta vastaava tahoa kohtaan.⁵⁵ Yrittäjän velkajärjestelyn ulkopuolelle kokonaan jäävät velkaryhmät määräytyvät samoin kuin tavallisessa velkajärjestelyssä.⁵⁶

3.4 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Ruotsissa ulosottoperusteen täytäntöönpanokelpoisuudelle ei ole säädetty määräaika. Tuomiolla vahvistettu saatava voi vanhentua yleensä kymmenessä vuodessa ai-neellisten vanhentumissäännösten nojalla. Kulutusvelkojen osalta vanhentumisaika on kolme vuotta. Velkoja voi katkaista vanhentumisen esimerkiksi hakemalla täytän-töönpanoa, jolloin uusi vanhentumisaika alkaa kulua täytäntöönpanomenettelyn päät-tymisestä.⁵⁷

⁵⁵ lag om skuldsanering för företagare 49 §.

⁵⁶ lag om skuldsanering för företagare 33 §.

⁵⁷ preskriptionslag (1981:130) 2 §.

4 Tanska

4.1 Järjestelmän lähtökohdat

Tanskan konkurssilaissa (Lovbekendtgørelse nr 11 af 06/01/2014, ”konkursloven”) säädetään sekä konkurssista että muista maksukyvyttömyysmenettelyistä. Luonnolliseen henkilöön soveltuvat lukujen 2–2(e) säännökset uudelleenjärjestelymenettelystä (*rekonstruktion*) ja lukujen 25–28 säännökset velkajärjestelymenettelystä (*gældssanering*). Konkurssilain 29 luvussa on lisäksi erityisiä säännöksiä konkurssiin tai uudelleenjärjestelyyn liittyvästä velkajärjestelystä (*gældssanering i forbindelse med konkurs eller rekonstruktionsbehandling*), joka on tarkoitettu elinkeinotoiminnasta aiheutuneiden velkojen järjestelyyn.

Maksukyvyttömyysmenettelyihin liittyviä yksityiskohtaisempia määräyksiä on annettu oikeusministeriön asetuksessa (Bekendtgørelse nr 1363 af 19/12/2008 om gældssanering).

4.2 Konkurssi

Tanskassa konkurssi ei automaattisesti vapauta velallista jäännösvelkavastuusta. Velkojat säilyttävät oikeutensa velallista kohtaan sille osalle saatavaansa, jolle ei kerry jako-osuutta konkurssissa. Käytännössä säännöksellä on merkitystä ainoastaan luonnollisen henkilön kannalta, koska oikeushenkilö purkautuu konkurssin päättyessä.⁵⁸

4.3 Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

4.3.1 Velkajärjestely

Konkurssilain 25–28 luvuissa säännellyssä tavallisessa velkajärjestelyssä yksityisvelallisen velkoja voidaan leikata ja samalla määrätä jäljelle jäävien velkaosuuksien

⁵⁸ konkursloven § 156; *Bang-Pedersen Ulrik Rammeskov: Kreditorerne*. 2014, 2. udgave, s. 76.

maksusta.⁵⁹ Velkajärjestelyssä lakkaavat aina kokonaan esimerkiksi menettelyn alkamisen jälkeen kertynyt korkosaatava ja tietyt muut konkurssissa viimesijaiset saavat.⁶⁰ Tuomioistuin voi päättää, että myös määrältään vähäiset velat lakkaavat kokonaan.⁶¹

Velallisen maksettavaksi tuleva määrä perustuu hänen tuloistaan ja menoistaan laadittavaa budjettiin.⁶² Jos velallisen tulot riittävät vain menojen kattamiseen, velallinen ei maksa jako-osuuksia velkajärjestelyssä eli kyse on nollajärjestelystä (*nulsanering*). Budjetin ollessa alijäämäinen velalliselle ei voida myöntää velkajärjestelyä lainkaan, koska velallisen taloudellinen tilanne ei ole parannettavissa velkajärjestelyllä.⁶³ Takaisinmaksuprosenttia ei voida korottaa enää maksuaikana, vaikka velallisen tulot kasvaisivat. Tällä pyritään kannustamaan velallista taloudellisen tilanteensa parantamiseen ja toisaalta säästämään tuomioistuinresursseja.⁶⁴

Takaisinmaksuaika on viisi vuotta, mutta erityisistä syistä maksuaika voi olla viittä vuotta lyhyempi tai pidempi.⁶⁵ Lyhyempää takaisinmaksuaikaa voidaan soveltaa esimerkiksi eläkeläisiin. Toisaalta takaisinmaksuaika voi olla pääsääntöä pidempi esimerkiksi siitä syystä, että velallisen kuukausittaiset asumiskulut ylittävät kohtuulliseksi katsottavan määrän, jolloin velkojien edun vuoksi tilannetta voidaan tasapainottaa pidentämällä maksuaikaa.⁶⁶

Velkajärjestely voi estyä velallisen taloudellisen tilanteen epäselvyyden vuoksi. Käytännössä kyse on siitä, että velallisen tulot ja menot eivät ole luotettavasti arvioitavissa esimerkiksi hänen opiskelunsa, työttömyytensä tai sairauslomansa vuoksi. Taloudellisen tilanteen epäselvyys voi johtua myös asumiseen liittyvästä epävarmuudesta, kuten vuokrasuhteen määräaikaaisuudesta.⁶⁷ Jos velallinen on yksityinen elinkeinonharjoittaja, elinkeinotoiminta on selvitettävä mahdollisesti esimerkiksi konkurssin kautta ennen kuin velallinen voi hakea velkajärjestelyä.⁶⁸ Elinkeinotoiminnan on joka tapauksessa oltava siinä määrin vakiintunutta, että velallisen vuositulot elinkeinotoiminnasta ovat kohtuullisen varmasti arvioitavissa.⁶⁹

⁵⁹ konkursloven § 198, § 216.

⁶⁰ konkursloven § 200.

⁶¹ konkursloven § 216(1).

⁶² BEK om gældssanering § 3, § 4, § 6.

⁶³ *Bang-Pedersen* 2014 s. 156 ja 160; *Hansen Torben Kuld – Petersen Lars Lindenchrone: Gældssanering i 30 år*. 3. udgave 2014, s. 303.

⁶⁴ konkursloven § 228; *Bang-Pedersen* 2014 s. 158.

⁶⁵ BEK om gældssanering § 2(1).

⁶⁶ *Bang-Pedersen* 2014 s. 160; *Hansen ym.* 2014 s. 120–122.

⁶⁷ konkursloven § 197(2)(1); *Bang-Pedersen* 2014 s. 155–156.

⁶⁸ *Hansen ym.* 2014 s. 50.

⁶⁹ konkursloven § 197(2)(1); *Bang-Pedersen* 2014 s. 155–156.

Velkajärjestely voi estyä myös siinä tapauksessa, että velallinen on toiminut taloudellisesti asioissaan vastuuttomasti esimerkiksi ottamalla taloudellisen tilanteensa kannalta suhteettoman riskin tai kuluttamalla vastuuttomasti. Lisäksi velkajärjestely voi estyä, jos velat perustuvat rikos- tai vahingonkorvausasioihin, velallinen ei ole maksukyvystään huolimatta vähentänyt velkojaan tai on velkaantunut velkajärjestelyä silmällä pitäen taikka velallinen on ottanut uutta velkaa menettelyn aloittamisen jälkeen.⁷⁰ Sen sijaan aiempi velkajärjestely ei sinänsä estä uuden velkajärjestelyn myöntämistä.⁷¹ Velkajärjestelymenettelyn aloittamisen jälkeen tuomioistuin voi evätä velkajärjestelyn, jos velkajärjestelyn myöntäminen ei toimitettujen tietojen perusteella näytä järkevältä tai jos velallinen on laiminlyönyt veloitteitaan menettelyn aikana.⁷²

Tanskassa velkajärjestelyhakemuksia tehtiin 4 622 vuonna 2016. Määrä pitää sisällään sekä tavalliset velkajärjestelyt että seuraavassa luvussa selostetut konkurssiin tai uudelleenjärjestelyyn liittyvät velkajärjestelyt.⁷³

4.3.2 Konkurssiin tai uudelleenjärjestelyyn liittyvä velkajärjestely

Konkurssilain 29 luvussa säännellyssä konkurssiin tai uudelleenjärjestelyyn liittyvässä velkajärjestelyssä velallisen veloista olennaisen osan on tullut aiheutua elinkeinotoiminnasta joko välittömästi tai välillisesti esimerkiksi takauksen vuoksi. Muussa tapauksessa velalliselle voidaan myöntää velkajärjestely muilla kuin tavallista velkajärjestelyä koskevilla edellytyksillä ja ehdoilla vain erityisistä syistä.⁷⁴ Velallisyystävällisemmällä erityissääntelyllä on haluttu tukea yrittäjyyttä ja antaa yrittäjille mahdollisuus uuteen alkuun.⁷⁵ Velallisen kannalta 29 luvun velkajärjestelyn keskeinen hyöty on, että sen puitteissa takaisinmaksuaika on pääsääntöisesti vain kolme vuotta. Erityisistä syistä takaisinmaksuaika voi olla kolmea vuotta lyhyempi tai pidempi.⁷⁶

Velkajärjestelyn edellytyksenä oleva konkurssi voi koskea velkajärjestelyä hakevaa velallista, hänen avio- tai avopuolisoaan taikka yhteisöä, josta velallinen tai hänen puolisonsa omistavat huomattavan osan. Uudelleenjärjestely voi sen sijaan koskea vain mainittua yhteisöä ja uudelleenjärjestelyehdotuksessa on tullut määrätä pakkoa-

⁷⁰ konkursloven § 197(2)(2)–(6).

⁷¹ *Bang-Pedersen* 2014 s. 154.

⁷² konkursloven § 212.

⁷³ *Domstolsstyrelsen / Danmarks Domstole: Modtagne sager om insolvensskifte m.v. - 2016.* [viitattu 25.1.2018]. Saantitapa: <http://www.domstol.dk/om/talografakta/statistik/Pages/skiftesager.aspx>.

⁷⁴ konkursloven § 231(1)(3), § 231(2), 231(b); Ks. olennaisen osan arvioinnista *Hansen ym.* 2014 s. 292.

⁷⁵ *Bang-Pedersen* 2014 s. 151.

⁷⁶ BEK om gældssanering § 2(1).

kordista. Velkajärjestelyä on pääsääntöisesti haettava konkurssi- tai uudelleenjärjestelymenettelyn aikana.⁷⁷ Toisaalta konkurssia ei voida hakea vain 29 luvun velkajärjestelyä silmällä pitäen, vaan konkurssiin tulee olla muu oikeudellinen intressi.⁷⁸

Tavallisen velkajärjestelyn yhteydessä esitetyt velkajärjestelyn esteet soveltuvat pääosin myös 29 luvun velkajärjestelyyn. Tavallisesta velkajärjestelystä poiketen velalliselle voidaan kuitenkin myöntää 29 luvun velkajärjestely, vaikka hänen taloudellinen tilanteensa ja samalla maksukykyensä olisivat selvittämättä velkajärjestelyn alkaessa.⁷⁹ Tällöin tuomioistuin voi velkojan pyynnöstä takaisinmaksuajan aikana korottaa velkojen takaisinmaksuprosenttia, mikäli velallisen taloudellinen tilanne parantuu merkittävästi. Velallisen on ilmoitettava taloudellisen tilanteensa merkittävästä parantumisesta tuomioistuimelle ja velkojille.⁸⁰

Eräät erityiset esteperusteet soveltuvat 29 luvun velkajärjestelyyn. Velkajärjestely es-tyy, jos velallinen on esimerkiksi laiminlyönyt elinkeinotoimintaan liittyviä kirjanpito- tai verovelvoitteita taikka toiminut muutoin epäasiallisesti konkurssiin asetetun yrityksen johdossa.⁸¹ Helpotetun menettelyn on siten tarkoitus tulla kyseeseen ainoastaan niissä tilanteissa, joissa taustalla olevaa elinkeinotoimintaa on sinänsä johdettu moitteettomasti.⁸² Velallinen ei voi saada uutta 29 luvun mukaista velkajärjestelyä myöskään siinä tapauksessa, että hänelle on myönnetty saman luvun perusteella velkajärjestely edeltävien kymmenen vuoden aikana.⁸³

4.3.3 Uudelleenjärjestely

Velkajärjestelyn vaihtoehtona maksukyvytön yksityisvelallinen voi hakeutua uudelleenjärjestelymenettelyyn, jos hän ei täytä velkajärjestelyn edellytyksiä tai halua sitoutua velkajärjestelyn ehtoihin. Velalliselta ei edellytetä liiketoiminnan tai elinkeinon harjoittamista, vaan menettely soveltuu kaikkiin luonnollisiin henkilöihin. Uudelleenjärjestely on velalliselle yleensä velkajärjestelyä kalliimpi menettely.⁸⁴

⁷⁷ konkursloven § 231.

⁷⁸ *Hansen ym.* 2014 s. 289.

⁷⁹ konkursloven § 197(2), § 231(a)(2).

⁸⁰ konkursloven § 236(a); Merkittävänä parantumisena voidaan pitää 1 000 kruunun määräistä kasvua velallisen kuukausittaisessa nettotulossa tai vastaavaa vähennystä velallisen kuluissa, ks. *Bang-Pedersen* 2014 s. 158.

⁸¹ konkursloven § 231(a)(2).

⁸² *Bang-Pedersen* 2014 s. 155.

⁸³ konkursloven § 231(a)(6).

⁸⁴ *Bang-Pedersen* 2014 s. 70 ja 165.

Uudelleenjärjestelyssä selvittäjä (*rekonstruktøren*) laatii velallista koskevan uudelleenjärjestelyehdotuksen, joka sisältää määräykset pakkoakordista (*tvangsakkord*).⁸⁵ Tavallisia vakuudettomia velkoja leikataan ja esimerkiksi menettelyn alkamisen jälkeen kertynyt korkosaatava ja sopimuksen perusteella viimesijainen saatava lakkaavat kokonaan.⁸⁶ Velallinen vapautuu vastaamasta leikatuista velkaosuuksista ja lakanneista veloista.⁸⁷ Jäljelle jääneiden velkojen maksuaikoja voidaan pidentää.⁸⁸

Pakkoakordin ja velkavastuusta vapautumisen ulkopuolelle jäävät muun muassa panttisaatavat pantin määrään saakka sekä konkurssissa etuoikeutetut saatavat. Myös määrältään vähäiset saatavat voidaan jättää akordin ulkopuolelle, jos sitä voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon velallisen tilanne ja muut olosuhteet.⁸⁹ Pakkoakordin yhteydessä voidaan edellyttää, että velallisen omaisuus tai osa siitä realisoidaan ja varat jaetaan velkojen kesken (*likvidationsakkord*).⁹⁰

Velkojat äänestävät uudelleenjärjestelyehdotuksen ja pakkoakordin hyväksymisestä. Ehdotus hyväksytään, mikäli hyväksymisen puolesta äänestäneiden velkojen saatavat eli äännet muodostavat enemmistön äänestyskseen osallistuneiden velkojen saattavista ja äänistä.⁹¹ Tuomioistuin voi jättää ehdotuksen vahvistamatta velkojen hyväksymisestä huolimatta, mikäli se katsoo leikattavan velkaosuuden tai ehdotuksen muiden ehtojen olevan epäsuhteessa velallisen taloudellisen aseman kanssa.⁹²

Vuonna 2016 uudelleenjärjestelyhakemuksia tehtiin hieman alle 100. Määrä sisältää sekä luonnollisten henkilöiden että oikeushenkilöiden hakemukset.⁹³

4.4 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Tanskassa tuomioistuimen ratkaisulla vahvistettu saatava vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua ratkaisun antamisesta.⁹⁴ Velkoja voi kuitenkin katkaista vanhentumisen

⁸⁵ konkursloven § 10, § 13.

⁸⁶ konkursloven § 10(a).

⁸⁷ konkursloven § 14(2).

⁸⁸ *Bang-Pedersen* 2014 s. 139.

⁸⁹ konkursloven § 10(a)(2); Vähäisenä saatavana voitaneen pitää korkeintaan 10 000–20 000 kruunun määräistä saatavaa, ks. *Bang-Pedersen* 2014 s. 140.

⁹⁰ konkursloven § 10(a)(1); *Bang-Pedersen* 2014 s. 139.

⁹¹ konkursloven § 13(d)(1).

⁹² konkursloven § 13(e); *Bang-Pedersen* 2014 s. 139 ja 142.

⁹³ Modtagne sager om insolvensskifte m.v. – 2016.

⁹⁴ Lovbekendtgørelse nr 1238, 9/11/2015 om forældelse af fordringer, ”forældelsesloven”, § 5, § 19(3).

muun muassa hakemalla täytäntöönpanoa, jonka päättyessä vanhentumisaika alkaa alusta.⁹⁵

⁹⁵ forældelsesloven § 18, § 19(6).

5 Viro

5.1 Järjestelmän lähtökohdat

Virossa oikeushenkilöitä ja luonnollisia henkilöitä koskevasta likvidaatiomenettelystä säädetään konkurssilaissa (Pankrotiseadus, 22.1.2003), joka sisältää säännökset myös yksityisvelalliselle tarkoitetusta erillisestä veloista vapauttavasta menettelystä (*võlgniku kohustustest vabastamine*).⁹⁶ Yksityishenkilöiden ennaltaehkäisevästä velkajärjestelystä säädetään omassa laissaan (Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus, 17.11.2010). Viron järjestelmä ei tee eroa kuluttajien ja yrittäjien välillä, vaan samat menettelyt soveltuvat kaikkiin yksityisvelallisiin riippumatta velan perusteesta.

Virossa on parhaillaan käynnissä koko maksukyvyttömyysjärjestelmää koskeva laki-hanke, jonka tavoitteena on kartoittaa kattavasti nykyisen järjestelmän ongelmakohtat ja tehdä ehdotukset tarvittavista muutoksista. Muutosehdotusten on tarkoitus valmistua vuosien 2018 ja 2019 aikana.⁹⁷

5.2 Konkurssi

Konkurssilla (*pankrot*) ei ole jäännösveloista vapauttavaa vaikutusta Viron järjestelmässä. Velkoja voi konkurssin päättymisen jälkeen periä jäännössaattaviaan velalliselta. Riidattomien saatavien osalta velkoja voi käyttää täytäntöönpano-perusteena tuomioistuimen ratkaisua konkurssin lopputilityksen hyväksymisestä tai konkurssin raukeamisesta.⁹⁸ Konkurssin jälkeen yksityisvelallinen voi hakea erilliseen velkavastuusta vapauttavaan menettelyyn.⁹⁹

Likvidaation sijaan konkurssi voi päättyä velallisen ja velkojen väliseen sovintoon (*kompromiss*), joka voi käsittää velkojen leikkauksen tai maksuaikojen pidentämisen.

⁹⁶ Pankrotiseadus § 8.

⁹⁷ Hankkeen aikataulun osalta ks. Maksejõuetusõiguse revisjoni läbiviimise detailne tegevuskava 2016–2019 [viitattu: 24.1.2018]. Saantitapa: <https://www.just.ee/et/eesmargid-tegevused/oiguspoliitika/kodifitseerimine-ja-oigusloome-arendamine/maksejõuetusõiguse>.

⁹⁸ Pankrotiseadus § 167, § 168.

⁹⁹ Pankrotiseadus § 2.

Velkojien enemmistön on kannatettava velallisen sovintoesitystä. Velallinen vapautuu velkavastuusta siltä osin kuin velkoja on sovinnossa leikattu.¹⁰⁰

5.3 Erillinen vapautumismenettely (võlgniku kohustustest vabastamine)

Luonnollinen henkilö voi henkilökohtaisen konkurssimenettelyn jälkeen vapautua velkavastuusta erillisessä vapautumismenettelyssä.¹⁰¹ Velallisen on haettava veloista vapautumista konkurssiasian vireilläolon aikana viimeistään ensimmäiseen velkojainkokoukseen tai raukeamishakemuksen jättämiseen mennessä.¹⁰²

Tuomioistuin päättää vapautumismenettelyn aloittamisesta konkurssimenettelyn lopettamisen yhteydessä. Tuomioistuin voi viran puolesta tai velkojan vastustuksen vuoksi evätä velalliselta pääsyn vapautumismenettelyyn, jos velallinen on tuomittu esimerkiksi konkurssiin liittyvästä rikoksesta, ilmoittanut vääriä tietoja taloudellisesta tilanteestaan saadakseen julkisia avustuksia tai välttääkseen veroja, konkurssia edeltäneen vuoden aikana hukannut omaisuuttaan tai muutoin vaikeuttanut velkojien maksunsaantia taikka antanut vääriä tai puutteellisia tietoja konkurssimenettelyssä. Konkurssia edeltäneiden kymmenen vuoden aikana myönnetty velkavastuusta vapautuminen tai sitä koskevan hakemuksen hylkääminen estävät niin ikään uuden vapautumismenettelyn aloittamisen.¹⁰³

Vapautumismenettelyn aikana velallisen tulee olla kohtuullisen kannattavassa työssä tai muussa toimessa taikka hakea sellaiseen toimeen. Velallisen palkkatulo tai muu vastaava tulo suoritetaan uskotulle miehelle (*usaldusisik*), joka tilittää tulosta 25 prosenttia velalliselle ja loppuosan velkojille jakoluettelon mukaisesti. Tuomioistuin voi päättää tilitysosuuksista toisin, mikäli olosuhteet antavat siihen aihetta. Palkkatulon lisäksi velallisen on siirrettävä uskotulle miehelle puolet saamansa perinnön varallisuusarvosta.¹⁰⁴

Vapautumismenettely kestää yleensä viisi vuotta, jonka jälkeen tuomioistuin velallisen hakemuksesta tekee ratkaisun veloista vapautumisesta. Tuomioistuin voi vapauttaa velvoitteitaan noudattaneen velallisen velkavastuusta jo aiemmin, jos se olosuhteiden perusteella on aiheellista ja erityisesti jos velallinen on maksanut huomattavan osan

¹⁰⁰ Pankrotiseadus § 178(1), § 180(3), § 192(1).

¹⁰¹ Pankrotiseadus § 169.

¹⁰² Pankrotiseadus § 170.

¹⁰³ Pankrotiseadus § 171.

¹⁰⁴ Pankrotiseadus § 173, § 172(2).

menettelyn piirissä olleista veloistaan. Vapautumismenettely ei voi kuitenkaan olla kolmea vuotta lyhyempi. Toisaalta tuomioistuin voi määrätä vapautumismenettelyn jatkamisesta, jos veloista vapautumisen myöntäminen ei viiden vuoden jälkeen ole perusteltua. Vapautumismenettelyn kokonaiskesto ei saa kuitenkaan ylittää seitsemää vuotta. Velkavastuusta vapautumista ei voida myöntää lainkaan, jos velallinen on tuomittu konkurssiin liittyvästä rikoksesta tai aiheuttanut velkojille vahinkoa laiminlyömällä vapautumismenettelyyn liittyviä velvoitteitaan.¹⁰⁵

Velkavastuusta vapautumisen piiriin kuuluvat konkurssimenettelyssä valvotut velat ja tuntemattomat velat. Velallinen ei vapaudu vastaamasta tahalliseen lainvastaiseen tekkoon perustuvasta vahingonkorvausvelasta eikä elatusvelasta. Velkavastuusta vapautuminen ei vaikuta kanssavelallisen vastuuseen.¹⁰⁶ Velkojan vaatimuksesta velkavastuusta vapautuminen voidaan kumota vuoden kuluessa sen myöntämisestä, jos ilmenee, että velallinen on tahallaan rikkonut velvoitteitaan menettelyssä ja siten vaikeuttanut velkojien maksunsaantia.¹⁰⁷

5.4 Velkajärjestely

Velkajärjestelyn (*võlgade ümberkujundamise*) tavoitteena on yksityisvelallisen velkojen järjestely siten, että velallinen välttää konkurssin. Velallisen on pyrittävä sopimaan vapaaehtoisesta velkojen järjestelystä ennen kuin hän voi hakea laissa säädettyyn velkajärjestelymenettelyyn.¹⁰⁸ Velkajärjestelymenettelyssä voidaan tietyin edellytyksin pyrkiä myös yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan tervehdyttämiseen uudelleenjärjestelysuunnitelman avulla.¹⁰⁹

Velkajärjestelyä ei voida myöntää, jos velallinen on asetettu konkurssiin tai jos hän selviytyisi maksuongelmistaan ilman velkajärjestelyä esimerkiksi myymällä omaisuuttaan. Edeltävien kymmenen vuoden aikana aloitettu velkajärjestelymenettely tai myönnetty velkavastuusta vapautuminen estävät velkajärjestelymenettelyn aloittamisen. Lisäksi tuomioistuin voi harkintansa mukaan evätä velalliselta pääsyn velkajärjestelyyn esimerkiksi konkurssimenettelyyn liittyvän rikostuomion tai muun velkojia vahingoittavan menettelyn vuoksi. Velkajärjestely voidaan jättää aloittamatta myös siinä

¹⁰⁵ Pankrotiseadus § 175.

¹⁰⁶ Pankrotiseadus § 176.

¹⁰⁷ Pankrotiseadus § 177.

¹⁰⁸ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus § 1(1), § 10(1).

¹⁰⁹ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus § 10(3), § 27.

tapauksessa, että velkajärjestelyohjelman (*ümberkujundamiskava*) hyväksyminen tai ohjelman velvoitteiden noudattaminen olisi epätodennäköistä.¹¹⁰

Velallinen laatii velkajärjestelyohjelman mahdollisen selvittäjän (*nõustaja*) avustamana.¹¹¹ Velkajärjestelyn keinoja ovat maksuaikojen pidentäminen, velkojen suorittaminen maksuerissä ja velkojen leikkaaminen. Elatusvelkaa ja tahalliseen lainvastaiseen tekoon perustuvaa vahingonkorvausvelkaa ei voida leikata velkajärjestelyssä.¹¹² Vakuusvelkaa ei voida ilman velkojan suostumusta järjestellä vakuuden kattamalta osalta.¹¹³ Velkajärjestelylaki ei sisällä säännöksiä ohjelman kestosta tai veloille maksettavan jako-osuuden vähimmäismäärästä.

Tuomioistuin hyväksyy velkajärjestelyohjelman, jos velallinen ja vähintään puolet vakuudettomien saatavien velkojista kannattavat ohjelmaa eikä ohjelmaa vastustaneita velkojia ilman perusteltua syytä kohdella olennaisesti huonommin kuin muita velkojia. Tuomioistuin voi hyväksyä ohjelman myös velkojien kannatuksesta tai vastustuksesta riippumatta, jos se katsoo velkajärjestelyn perustelluksi osapuolten edut ja oikeudet huomioiden ja jos mitään velkojaa ei kohdella ohjelmassa olennaisesti muita velkojia huonommin, ellei sellaiseen kohteluun ole hyvää syytä.¹¹⁴ Tuomioistuin voi myös hylätä velkojien hyväksymän ohjelman pääosin samoin perustein kuin velkajärjestelyhakemus on hylättävissä.¹¹⁵

Jos velkajärjestelyohjelma päättyy ohjelmassa määrätyn voimassaoloajan kulumisen vuoksi, velallinen vapautuu velkavastuusta leikattujen velkaosuuksien osalta eikä velkoja voi enää periä leikattua osuutta velalliselta. Sen sijaan maksuohjelman purkautuessa ennenaikaisesti esimerkiksi velallisen maksulaiminlyöntien vuoksi palautuvat velallisen vastuut ennalleen.¹¹⁶

5.5 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Virossa tuomiolla vahvistettua saatavaa koskeva vanhentumisaika on kymmenen vuotta tuomion lainvoimaisuudesta tai mahdollisesta myöhemmästä erääntymisestä

¹¹⁰ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus § 17.

¹¹¹ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus § 19(2)(1).

¹¹² Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus § 2.

¹¹³ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus § 24(6).

¹¹⁴ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus § 24.

¹¹⁵ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus § 25.

¹¹⁶ Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus § 37, § 39.

lukien. Tuomiolla vahvistettujen toistuvaissuoritusten tulevia maksueriä koskee kuitenkin kolmen vuoden vanhentumisaika.¹¹⁷ Velkoja voi katkaista vanhentumisen muun muassa hakemalla tuomion täytäntöönpanoa, jolloin vanhentumisaika alkaa alusta.¹¹⁸

¹¹⁷ Tsiviilseadustiku üldosa seadus (27.3.2002) § 157, § 154(1).

¹¹⁸ Tsiviilseadustiku üldosa seadus § 159.

6 Liettua

6.1 Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

Liettuassa luonnollinen henkilö voi vapautua jäännösvelkavastuusta suoritettuaan yksityishenkilön konkurssimenettelyn yhteydessä laadittavan maksuohjelman. Ohjelma voi koskea myös elinkeinotoimintaa edelleen harjoittavan yksityisen elinkeinonharjoittajan velkojen järjestelyä. Maksuohjelman kesto on kolme vuotta, mutta tuomioistuin voi pidentää kestoja velalliseen kohdistuvien selvitysten ollessa kesken.¹¹⁹

Velallinen vapautuu vastaamasta jäännösveloista suoritettuaan maksuohjelman mukaiset maksuerät riippumatta siitä, mikä jako-osuus veloille on ohjelman puitteissa tullut. Velkavastuu ei kuitenkaan pääty henkilövahingoista määrättyjen korvausten, elatusvelkojen eikä sakkojen osalta. Velkavastuun päättymisen ulkopuolelle jäävät myös vakuusvelat, jos osapuolet ovat menettelyn aikana sopineet, että vakuutena olevaa omaisuutta ei realisoida.¹²⁰

6.2 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Tuomion täytäntöönpano edellyttää Liettuassa täytäntöönpanomääräyksen hakemista. Täytäntöönpano on mainitun määräyksen perusteella mahdollista pääsääntöisesti viiden vuoden ajan tuomion lainvoimaisuudesta lukien. Määräajan

¹¹⁹ Fizinių asmenų bankroto įstatymas (10.5.2012 Nr. XI-2000) § 1, § 7(5).

¹²⁰ Fizinių asmenų bankroto įstatymas § 29(7).

kuluminen katkeaa täytäntöönpanotoimella tai velallisen muutoin noudattaessa tuomion määräyksiä. Uusi viiden vuoden määräaika alkaa, kun täytäntöönpanoasiakirjat palautetaan velkojalle.¹²¹

¹²¹ Civilinio proceso kodeksas (28.2.2002 Nr. IX-743) § 606, § 607.

7 Saksa

7.1 Järjestelmän lähtökohdat

Saksassa maksukyvyttömyyslainsäädäntö on koottu vuonna 1999 voimaan tulleeseen Insolvenzordnung-lakiin (InsO, 5.10.1994, muutoksin 23.6.2017 saakka; BGBl. I S. 2866). Saksan järjestelmä rakentuu pääosin yhdelle yhtenäiselle maksukyvyttömyysmenettelylle (*Insolvenzverfahren*), joka koskee sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä ja jonka puitteissa voidaan toteuttaa niin likvidaatio kuin uudelleenjärjestely.¹²² Yksinkertaistettu menettely (*Verbraucherinsolvenzverfahren*) on tarkoitettu ensisijaisesti kuluttajavelallisille.¹²³ Sen sijaan yksinomaan yrittäjille tarkoitettua erityistä menettelyä ei ole.

Vuonna 2016 aloitettiin aiemmin yrittäjänä toimineita yksityisvelallisia koskevia normaalimenettelyjä noin 11 500 ja yksinkertaistettuja menettelyjä noin 6 700. Lisäksi suurempien yritysten osakkaita tai yhtiömiehiä koskevia normaalimenettelyjä aloitettiin hieman alle 500.¹²⁴

7.2 Yleinen maksukyvyttömyysmenettely

7.2.1 Likvidaatio

Likvidaatioon tähtäävässä menettelyssä (niin kutsuttu *Regelinsolvenzverfahren*) pesänhoitaja huolehtii likvidaatiopesään kuuluvan varallisuuden realisoinnista ja jakamisesta velkojien valvontojen perusteella laaditun jakoluettelon mukaisesti.¹²⁵ Likvidaatian päätyttyä velkoja voi rajoituksetta periä jäännössaataavaansa velalliselta eikä menettely siten sellaisenaan johda henkilökohtaisen velkavastuun päättymiseen. Riidattoman saatavan tai hylätyn riitautuksen kohteena olleen saatavan osalta velkoja voi

¹²² InsO § 1.

¹²³ InsO 9. Teil.

¹²⁴ *Statistisches Bundesamt (Destatis): Insolvenzverfahren (Übrige Schuldner). Deutschland, Jahre, Beantragte Verfahren, Schuldnerarten.* [viitattu 25.1.2018]. Saantitapa: <https://www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesamtwirtschaftUmwelt/UnternehmenHandwerk/Insolvenzen/Insolvenzen.html>.

¹²⁵ InsO 4. und 5. Teil.

käyttää täytäntöönpanoperusteena menettelyssä laadittua jakoluetteloa.¹²⁶ Velkavastuusta vapautuminen (*Restschuldbefreiung*) voi tapahtua jäljempänä luvussa 7.3 se-lostetun erillisen menettelyn kautta.

7.2.2 Insolvenssiohjelma (Insolvenzplan)

Likvidaation sijaan yleisessä maksukyvyttömyysmenettelyssä voidaan laatia insolvenssiohjelma (*Insolvenzplan*), jossa voidaan määrätä veloille tulevasta kertymästä, insolvenssipesää koskevista toimenpiteistä ja pesän jakamisesta, eräistä menettelyä koskevista ehdoista sekä velallisen velvoitteista menettelyn päätyttyä. Ohjelmassa voidaan määrätä myös velallisen varojen likvidaatiosta. Ohjelman käsittävä menettely on tarkoitettu erityisesti elinkeinotoiminnan saneeraamiseen, mutta ulkopuolelle ei ole rajattu myöskään sellaisia luonnollisia henkilöitä, jotka eivät ole harjoittaneet lainkaan elinkeinotoimintaa tai joiden harjoittama elinkeinotoiminta on päättynyt.¹²⁷

Velallinen voi toimittaa insolvenssiohjelman tuomioistuimelle maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista koskevan hakemuksen ohessa. Maksukyvyttömyysmenettelyn aikana velkojainkokous voi antaa selvittäjälle (*Verwalter*) tehtäväksi ohjelman laatimisen, mikäli se vaikuttaa pelkkää likvidaatiota tarkoituksenmukaisemmalta tavalta maksukyvyttömyysmenettelyn läpiviemiselle.¹²⁸ Tuomioistuin päättää insolvenssiohjelman hyväksymisestä sen jälkeen, kun enemmistö äänioikeutetuista velkojista on kannattanut sitä ja näiden velkojien saatavat muodostavat määrältään vähintään puolet kaikkien äänioikeutettujen velkojien saatavista. Velallisen katsotaan antaneen suostumuksensa ohjelmalle, ellei hän nimenomaisesti vastusta sitä.¹²⁹

Tavallisten vakuudettomien velkojen osalta insolvenssiohjelman tulee sisältää tiedot mahdollisista velkaleikkauksista, maksulykkäyksistä sekä muista velkajärjestelykeinoista.¹³⁰ Laissa ei ole ohjelman kestoa koskevia säännöksiä. Jos ohjelmassa ei ole muuta määrätty, velallinen vapautuu velkavastuusta siltä osin kuin veloille ei tule suorituksia ohjelman puitteissa. Vapautuminen tapahtuu tuomioistuimen hyväksymän ohjelman tullessa lainvoimaiseksi. Leikatut velkaosuudet tai kokonaan lakanneet velat

¹²⁶ InsO § 201(1)–(2).

¹²⁷ InsO § 1, § 217; Frege, Michael C. – Keller, Ulrich – Riedel, Ernst: *Insolvenzrecht*. 8. Auflage 2015, s. 846–847. Insolvenssiohjelman käsittävän menettelyn esikuvana on pidetty Yhdysvaltain järjestelmän Chapter 11 -menettelyä, ks. Frege ym. 2015 s. 848.

¹²⁸ InsO § 157, § 218.

¹²⁹ InsO § 244, § 247–248; Lisäksi ohjelma voidaan tietyin edellytyksin hyväksyä ilman vaadittavien enemmistöjen kannatusta, ks. InsO § 245.

¹³⁰ InsO § 224.

voivat kuitenkin palautua velallisen vastattavaksi, mikäli velallinen olennaisesti laiminlyö ohjelman noudattamisen.¹³¹

7.2.3 Yksinkertaistettu kuluttajamenettely (Verbraucherinsolvenzverfahren)

Lähtökohtaisesti kuluttajavelallisille tarkoitettua yksinkertaistettua maksukyvyttömyysmenettelyä voidaan soveltaa aiemmin yrittäjänä toimineeseen luonnolliseen henkilöön, jos hänen taloudelliset suhteensa ovat selviä eikä hänellä ole elinkeinotoiminnan jäljiltä työsuhteisiin perustuvia velkoja, joihin lukeutuvat myös työsuhteista aiheutuneet vero- ja vakuutusmaksuvelat. Taloudellisia suhteita ei voida pitää selvinä ainakaan siinä tapauksessa, että maksukyvyttömyysmenettelyä koskevan hakemuksen vireille tullessa velallisella on vähintään kaksikymmentä velkojaa.¹³²

Yksinkertaistetussa maksukyvyttömyysmenettelyssä velallinen tekee hakemuksen yhteydessä esityksen velkajärjestelyohjelmasta (*Schuldenbereinigungsplan*). Laki jättää ohjelman sisällön pitkälti velallisen päätettäväksi eikä säännöksiä ole esimerkiksi ohjelman kestosta tai velkojen takaisinmaksuasteesta. Ohjelman lisäksi velallisen on nimenomaisesti joko haettava velkavastuusta vapautumista tai ilmoitettava, että hän ei hae vapautusta jäännösveloista.¹³³

Velkojilla on mahdollisuus lausua velkajärjestelyohjelmasta ja lausumien perusteella velallinen voi muuttaa tai täydentää ohjelmaa. Jos velkojat eivät vastusta ohjelmaa tai sitä kannattavat velkojat edustavat yli puolta menettelyssä mukana olevista velkojista ja veloista, tuomioistuimien voi vahvistaa ohjelman. Ohjelmaa ei voida kuitenkaan vahvistaa, jos se todennäköisesti asettaisi velkojan huonompaan asemaan kuin likvidaatiomenettely ja siihen liittyvä velkavastuusta vapauttava menettely.¹³⁴

¹³¹ InsO § 225, § 227, § 255; *Frege ym.* 2015 s. 880.

¹³² InsO § 304; *Frege ym.* 2015 s. 1024.

¹³³ InsO § 305(1); *Frege ym.* 2015 s. 1029.

¹³⁴ InsO § 307–309.

7.3 Erillinen vapautumismenettely (Restschuldbefreiungsverfahren)

Henkilökohtaisen likvidaatiomenettelyn läpikäynyt luonnollinen henkilö voi vapautua velkavastuusta erillisessä vapautumismenettelyssä (*Restschuldbefreiungsverfahren*).¹³⁵ Mikäli maksukyvyttömyysmenettelyssä on laadittu insolvenssi- tai velkajärjestelyohjelma (*Insolvenzplan, Schuldenbereinigungsplan*), velkavastuusta vapautuminen tapahtuu ohjelman mukaan eikä erillistä vapautumismenettelyä toteuteta.¹³⁶

Vapautumismenettelyä voidaan soveltaa kaikkiin luonnollisiin henkilöihin eikä yrittäjiä koskevaa erityissääntelyä ole.¹³⁷ Velallisen on erikseen haettava jäännösveloista vapautumista maksukyvyttömyysmenettelyä koskevan hakemuksen jättämisen yhteydessä tai viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun maksukyvyttömyysasiaa käsittelevä tuomioistuin ilmoittaa velalliselle mahdollisuudesta hakea velkavastuusta vapautumista.¹³⁸ Tuomioistuin tekee päätöksen menettelyn aloittamisesta (*Eingangsentcheidung*). Uutta vapautumismenettelyä ei voida aloittaa esimerkiksi siinä tapauksessa, että velallinen on vapautunut velkavastuusta aiemman maksukyvyttömyysmenettelyn yhteydessä edeltävien kymmenen vuoden aikana.¹³⁹ Lisäksi tuomioistuin voi velkojan vaatimuksesta evätä vapautumismenettelyn, jos velallinen on tuomittu velallisen rikoksesta¹⁴⁰, tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antanut vääriä tietoja taloudellisesta tilanteestaan, lisännyt velvoitteitaan tai hukannut varojaan velkojien vahingoksi taikka rikkonut myötävaikutusvelvollisuutensa maksukyvyttömyysasiassa.¹⁴¹

Vapautumismenettelyn aikana velallisen on täytettävä määrätyt velvoitteensa sillä uhalla, että velkavastuusta vapautuminen muussa tapauksessa evätään.¹⁴² Velallisen on määrääjäksi sitouduttava käyttämään ulosmittauskelpoinen osuus palkka- tai vastaavasta tulostaan menettelyssä mukana olevien velkojensa lyhennykseksi. Työnantajan tai muun maksuvelvollisen on suoritettava kyseinen osuus velallisen sijasta tuomioistuimen määräämälle uskotulle miehelle (*Treuhänder*), joka jakaa varat kerran vuodessa velkojille.¹⁴³ Määrääjän (*Abtretungsfrist*) pituus on kuusi vuotta maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisesta lukien, mutta käytännössä lyhennysvelvoite alkaa

¹³⁵ InsO § 286–303a.

¹³⁶ Frege ym. 2015 s. 943.

¹³⁷ Frege ym. 2015 s. 938.

¹³⁸ InsO § 287(1).

¹³⁹ InsO § 287a(2) Nr. 1.

¹⁴⁰ Strafgesetzbuch § 283–283c.

¹⁴¹ InsO § 290.

¹⁴² InsO § 296.

¹⁴³ InsO § 287(2), § 292(1).

vasta maksukyvyttömyysmenettelyn päätyttyä, sillä maksukyvyttömyysmenettelyn aikana velallisen ansaitsemat tulot kuuluvat insolvenssipesään.¹⁴⁴ Lyhennysveloitteen täyttämisen varmistamiseksi edellytetään, että velallinen on soveltuvassa työssä tai työttömänä ollessaan hakee työtä ja ottaa vastaan tarjottavan kohtuullisen työn. Tuloisuuden lisäksi velallisen on käytettävä velkojensa lyhennykseksi puolet määräajan kuluessa mahdollisesti saamansa perinnön arvosta. Yrittäjänä toimivan velallisen on täytettävä työsuhteisen velallisen velvoitteita vastaavat velvoitteet.¹⁴⁵

Kuuden vuoden määräajan jälkeen tuomioistuimen on otettava viran puolesta ratkaistavakseen jäännösvelkavastuusta vapautumista koskeva asia (*Entscheidung über die Restschuldbefreiung*). Toisin sanoen velallinen voi vapautua vastaamasta jäännösveloista kuuden vuoden kuluttua maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisesta.¹⁴⁶ Vuonna 2014 voimaan tulleiden säädösmuutosten myötä velalliselle voidaan kuitenkin hakeuksesta myöntää velkavastuusta vapautuminen kuutta vuotta lyhyemmässä ajassa. Velallinen voi hakea velkavastuusta vapautumista viiden vuoden jälkeen, jos hän siinä ajassa on kyennyt maksamaan varsinaisen maksukyvyttömyysmenettelyn ja velkavastuusta vapauttavan menettelyn kustannukset. Jos velallinen on menettelykustannusten lisäksi suorittanut vähintään 35 prosentin suuruisen jako-osuuden veloilleen, hän voi vapautua jäännösveloista vähintään kolmen vuoden jälkeen.¹⁴⁷ Velkavastuusta vapautuminen on pääsääntöisesti sitova kaikkia maksukyvyttömyysmenettelyn piirissä olleita velkojia kohtaan riippumatta siitä, ovatko ne valvoneet saatavansa menettelyssä. Sosiaali- ja oikeuspoliittisin perustein vapautumisen ulkopuolelle on kuitenkin jätetty eräitä velkatyyppejä, kuten tahalliseen oikeudenloukkaukseen perustuvat velvoitteet, elatusvelat, sakot sekä verorikoksesta aiheutuneet verovelat. Velkavastuusta vapautuminen ei vaikuta velkojan oikeuteen periä saatavaansa kanssavelalliselta tai takaajalta.¹⁴⁸

Velalliselle myönnetty velkavastuusta vapautuminen voidaan velkojan vaatimuksesta kumota, mikäli vasta myöhemmin ilmenee, että velallinen on tahallisesti rikkonut velvoitteitaan menettelyssä aiheuttaen vahinkoa velkojille tai tuomittu velallisen rikoksesta. Kumoaamista on yleensä vaadittava vuoden kuluessa vapautumisen myöntämistä koskevan ratkaisun lainvoimaisuudesta lukien.¹⁴⁹

¹⁴⁴ InsO § 35(1), InsO § 287(2); Maksukyvyttömyysmenettelyn ja vapautumismenettelyn ajallisesta suhteesta, ks. *Frege ym.* 2015 s. 951.

¹⁴⁵ InsO § 295.

¹⁴⁶ InsO § 287(2), § 300(1).

¹⁴⁷ InsO § 300(1) Nr. 2–3; *Frege ym.* 2015 s. 1013–1016. Velallinen voi vapautua velkavastuusta tavallista lyhyemmässä ajassa myös niissä ilmeisen harvinaisissa tapauksissa, joissa yksikään velkoja ei ole valvonut saataviaan maksukyvyttömyysmenettelyssä tai joissa menettelyn piirissä olleiden velkojien saatavat ovat tulleet täysimääräisesti maksetuiksi, ks. InsO § 300(1) Nr. 1.

¹⁴⁸ InsO § 301, § 302; *Frege ym.* 2015 s. 1017.

¹⁴⁹ InsO § 303.

7.4 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Saksassa tuomiolla vahvistettu saatava vanhentuu 30 vuodessa tuomion lainvoimaiseksi tulosta.¹⁵⁰ Toistuvaissuorituksiin perustuvat saatavat vanhentuvat poikkeuksellisesti kolmessa vuodessa.¹⁵¹ Vanhentumisaika katkeaa ja alkaa alusta, jos velallinen tunnustaa saatavan esimerkiksi maksamalla osasuorituksen tai jos velkoja hakee tuomion täytäntöönpanoa.¹⁵²

¹⁵⁰ Bürgerliches Gesetzbuch (BGB, 1896, muutoksin 20.7.2017 saakka) § 197(1) Nr. 3, § 201.

¹⁵¹ BGB § 195, § 197(2).

¹⁵² BGB § 212(1).

8 Itävalta

8.1 Järjestelmän lähtökohdat

Itävallan järjestelmä on aiemmin muodostunut erillisestä konkurssimenettelystä ja erillisestä saneerausmenettelystä, mutta vuonna 2010 toteutetun maksukyvyttömyyslainsäädännön uudistuksen myötä järjestelmä käsittää nykyisin yhden yhtenäisen maksukyvyttömyysmenettelyn (*Insolvenzverfahren*), josta säädetään Insolvenzordnunglaissa (IO, Bundesgesetz über das Insolvenzverfahren, RGBI. Nr. 337/1914 muutoksin 31.7.2017 saakka). Käytännössä maksukyvyttömyysmenettely on yläkäsite, jonka puitteissa menettely etenee joko konkurssina tai saneerauksena.¹⁵³

Määritelmän mukaan saneerausmenettelystä (*Sanierungsverfahren*) on kyse ainoastaan siinä tapauksessa, että velallinen esittää hyväksyttävissä olevan saneeraussuunnitelman (*Sanierungsplan*) jo saneeraushakemuksen liitteenä. Muussa tapauksessa kyse on konkurssimenettelystä (*Konkursverfahren*), johon voi likvidaation lisäksi liittyä saneeraus- tai velkajärjestelyelementtejä.¹⁵⁴ Menettelyyn soveltuvat sen luonteesta riippumatta pitkälti samat säännökset esimerkiksi selvittäjän (*Insolvenzverwalter*) tehtävästä, saatavien valvonnasta, täytäntöönpanokielloista ja takaisinsaannista.¹⁵⁵ Luonnollisen henkilön konkurssi voi tietyin edellytyksin toteutua erityisenä tavallista konkurssimenettelyä kevyempänä menettelynä (*Schuldenregulierungsverfahren*).

8.2 Konkurssi

8.2.1 Likvidaatio

Yksinomaan velallisen omaisuuden likvidaationa toteutuva konkurssi ei lakkauta velallisen jäännösvelkavastuuta.¹⁵⁶ Likvidaation jälkeen luonnollinen henkilö voi vapautua velkavastuusta jäljempänä luvussa 8.3 selostetun erillisen vapautumismenettelyn (*Ab-schöpfungsverfahren mit Restschuldbefreiung*) kautta.

¹⁵³ Dellinger, Markus – Oberhammer, Paul – Koller, Christian: Insolvenzrecht. 3. Auflage 2014, s. 8–9.

¹⁵⁴ IO § 167, § 180(1).

¹⁵⁵ Dellinger ym. 2014 s. 9.

¹⁵⁶ IO § 60.

8.2.2 Saneerausohjelma (Sanierungsplan)

Konkurssiin asetettu velallinen voi vapautua vastaamasta jäännösveloista, mikäli hänelle konkurssimenettelyn yhteydessä vahvistetaan velkojien enemmistön hyväksymä saneerausohjelma (*Sanierungsplan*). Ohjelma voidaan lähtökohtaisesti vahvistaa myös kaikille luonnollisille henkilöille riippumatta siitä, harjoittavatko nämä elinkeinotoimintaa.¹⁵⁷

Velallinen voi tehdä esityksen saneerausohjelmaksi hakiessaan maksukyvyttömyysmenettelyyn tai myöhemmin menettelyn aikana sen päättymiseen saakka. Tuomioistuimen on hylättävä hakemus, jos velallinen on tuomittu maksukyvyttömyyteen liittyvistä rikoksista, hän ei ole toimittanut luetteloa varoistaan tai hänen tarkoituksenaan on oikeuden väärinkäyttö. Hakemus on niin ikään hylättävä, jos esitetyn saneerausohjelman toteuttaminen olisi ilmeisen mahdotonta taikka jos ohjelma ei sisällöltään vastaa sitä koskevia pakottavia säännöksiä.¹⁵⁸ Lisäksi tuomioistuin voi selvittäjää ja velkojia kuultuaan hylätä hakemuksen, jos velallista koskenut aiempi maksukyvyttömyysmenettely on alkanut viimeisen viiden vuoden aikana tai menettely on evätty varojen puuttumisen vuoksi.¹⁵⁹ Jos tuomioistuin ei heti hylkää hakemusta, sen tulee määrätä konkurssipesän realisointi keskeytettäväksi.¹⁶⁰

Saneerausohjelman kautta maksukyvyttömyysmenettelyssä mukana olevien velkojien tulee saada vähintään 20 prosentin suoritus saatavilleen enintään kahden vuoden pituisen maksuajan kuluessa. Jos velallisena oleva luonnollinen henkilö ei harjoita elinkeinotoimintaa, maksuaika voi olla enintään viisi vuotta. Saneerausohjelma ei vaikuta vakuusvelkojien oikeuteen kattaa saatavansa vakuuden arvosta.¹⁶¹ Ohjelman piiriin eivät kuulu esimerkiksi rikoksesta määrättyyn sakkoon perustuvat velat.¹⁶²

Velkojainkokoukseen osallistuneiden äänioikeutettujen velkojien enemmistön on hyväksyttävä saneerausohjelma. Lisäksi ohjelman puolesta äänestäneiden velkojien saatavien tulee määrältään olla yli puolet velkojainkokoukseen osallistuneiden äänioikeutettujen velkojien kaikista saatavista. Ohjelman hyväksymisestä huolimatta tuomioistuin voi edelleen jättää ohjelman vahvistamatta, jos se ei esimerkiksi vastaa ve-

¹⁵⁷ Ks. IO § 141(1).

¹⁵⁸ IO § 140(1), § 141(2).

¹⁵⁹ IO § 142.

¹⁶⁰ IO § 140(2).

¹⁶¹ IO § 141(1), § 149(1).

¹⁶² IO § 156(5), § 58(2).

lallisen tosiasiallista taloudellista tilannetta tai jos takaisinmaksuaste jää alle 30 prosenttiin velallisen epärehellisestä tai kevytmielisestä toiminnasta aiheutuneen varojen vähänemisen vuoksi.¹⁶³

Konkurssimenettely päättyy saneerausohjelman vahvistamiseen ja samalla konkurssipesään kuuluneet vielä realisoimatta olevat varat palautuvat velalliselle, ellei ohjelmassa ole toisin määrätty. Lisäksi lainvoimaisen saneerausohjelman myötä velallinen vapautuu vastaamasta ohjelman mukaan maksamatta jäävistä veloistaan.¹⁶⁴ Velkojilla on edelleen oikeus periä saataviaan takaajilta tai kanssavelallisilta, elleivät velkojat ole nimenomaisesti suostuneet luopumaan mainitusta oikeudesta.¹⁶⁵

Velkojen leikkaus voi saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen raueta, mikäli velallinen laiminlyö ohjelman mukaisten maksuerien suorittamisen. Raukeaminen koskee vain niitä velkojia, joiden osalta suoritukset ovat viivästyneet. Saneerausohjelman katsotaan mitättömäksi kaikkiin velkoihin nähden, jos velallinen tuomitaan lainvoimaisesti konkurssiin liittyvästä petosrikoksesta kahden vuoden kuluessa ohjelman vahvistamisesta.¹⁶⁶

8.2.3 Yksityishenkilön konkurssi ja maksuohjelma

Luonnollisen henkilön konkurssi voi toteutua tavallista konkurssia kevyempänä *Schuldenregulierungsverfahren*-menettelynä sellaisen luonnollisen henkilön osalta, joka ei ole harjoittanut elinkeinotoimintaa tai jonka elinkeinotoiminta on päättynyt. Kyseinen menettely soveltuu, vaikka pääosa velallisen veloista liittyisi aiempaan elinkeinotoimintaan. Kevyemmän menettelyn piiriin voivat päästä myös eräät pienimuotoista elinkeinotoimintaa harjoittavat henkilöt.¹⁶⁷

Velallinen voi menettelyn yhteydessä tehdä esityksen maksuohjelmasta (*Zahlungsplan*), joka voi johtaa velkavastuun päättymiseen. Edellä luvussa 8.2.2 selostetut saneerausohjelmaa koskevat säännökset soveltuvat suurelta osin myös maksuohjelmaan esimerkiksi velkojien päätöksenteon osalta, mutta menettelyissä on eräitä velallisen kannalta keskeisiä eroja.¹⁶⁸ Saneerausohjelmasta poiketen velkojat voivat äänestää maksuohjelman hyväksymisestä vasta sen jälkeen, kun velallisen koko varallisuus on likvidoitu. Pakollisen likvidaation piiriin eivät kuulu mahdollista pienimuotoista

¹⁶³ IO § 147(1), § 152(1), § 154; *Dellinger ym.* 2014 s. 187–188.

¹⁶⁴ IO § 152b(2)–(3), § 156(1).

¹⁶⁵ IO § 151.

¹⁶⁶ IO § 156a, § 158; *Dellinger ym.* 2014 s. 193–194.

¹⁶⁷ IO § 181, § 182(1); *Dellinger ym.* 2014 s. 230–231.

¹⁶⁸ IO § 193(1).

elinkeinotoimintaa harjoittavan velallisen vähäarvoiset työvälineet.¹⁶⁹ Velkojille maksuohjelman perusteella maksettavan määrän on vastattava velallisen tuloja vähintään viideltä seuraavalta vuodelta, mutta nimenomaista vähimmäismäärä ei ole säädetty. Maksuaika voi olla enintään seitsemän vuotta.¹⁷⁰

Maksukyvyttömyysmenettely päättyy maksuohjelman vahvistamiseen. Ohjelmaa voidaan myöhemmin muuttaa, jos velallisen tulot ja taloudellinen tilanne huononevat muusta kuin velallisen omasta syystä. Jos velallinen laiminlyö menettelyn aikaisten massavelkojen suorittamisen tuomioistuimen määräämässä enintään kolmen vuoden pituisessa maksuajassa, maksuohjelma katsotaan mitättömäksi.¹⁷¹

8.3 Erillinen vapautusmenettely (Abschöpfungsverfahren)

Erillinen veloista vapauttava menettely (*Abschöpfungsverfahren*) on tarkoitettu velkakriisin viimesijaiseksi ratkaisukeinoksi. Velallisen on tehtävä vapautusmenettelyä koskeva hakemus maksukyvyttömyysmenettelyn aikana viimeistään maksuohjelmaa koskevan esityksen yhteydessä. Jos velallinen on tehnyt esityksen maksuohjelmasta, vapautusmenettelyä koskeva hakemus ratkaistaan toissijaisena vaatimuksena siinä tapauksessa, että ohjelma hylätään. Varsinainen maksukyvyttömyysmenettely päättyy vapautusmenettelyn aloittamispäätöksen tultua lainvoimaiseksi.¹⁷²

Velallisen on liitettävä vapautusmenettelyä koskevaan hakemukseen ilmoitus siitä, että hän sitoutuu siirtämään ulosmittauskelpoisen osuuden tuloistaan tuomioistuimen määräämälle uskotulle miehelle (*Treuhänder*) menettelyn aloittamista seuraavien viiden vuoden ajaksi (*Abtretungserklärung*). Laissa asetetut vaatimukset ovat velallisen kannalta lieventyneet 1.11.2017 lukien, sillä aiemmin sitoumuksen tuli jatkua seitsemän vuoden ajan ja sen puitteissa veloille tuli kertyä vähintään kymmenen prosentin jako-osuus.¹⁷³

¹⁶⁹ IO § 193(2); *Dellinger ym.* 2014 s. 234.

¹⁷⁰ IO § 194(1); Jos velallisella ei maksuaikana oletettavasti olisi ulosmitattavia tuloja tai jos tulot ylittäisivät toimeentulominimin vain niukasti, velallisen ei tarvitse maksuohjelmaesityksessä tarjota velkojille lainkaan maksusuorituksia. Käytännössä velallinen hakeutunee mainitussa tilanteessa suoraan erilliseen vapautusmenettelyyn, jossa velkojen hyväksyntää ei edellytetä.

¹⁷¹ IO § 196, § 198.

¹⁷² IO § 199(1), § 200; *Dellinger ym.* 2014 s. 242.

¹⁷³ IO § 199(2); Vrt. *Dellinger ym.* 2014 s. 249.

Tuomioistuin voi velkojan hakemuksesta jättää velallista koskevan vapautusmenettelyn aloittamatta, jos velallinen on esimerkiksi tuomittu maksukyvyttömyyteen liittyvästä rikoksesta, laiminlyönyt myötävaikutus- ja tietojenantovelvoitettaan itseään tai edustamaansa yritystä koskevassa maksukyvyttömyysmenettelyssä taikka antanut vääriä tai epätäydellisiä tietoja omasta tai edustamansa yrityksen taloudellisesta tilanteesta luotonantoa varten. Samaten vapautusmenettely on evättävä, jos velallinen on maksukyvyttömyysmenettelyn aikana laiminlyönyt työnteen tai työnhaun. Myös maksukyvyttömyysmenettelyä edeltävien 20 vuoden aikana myönnetty aiempi vapautusmenettely estää uuden menettelyn myöntämisen.¹⁷⁴ Mainittujen edellytysten ja esteiden tavoitteena on, että vapautusmenettely olisi avoin ainoastaan rehellisille velallisille.¹⁷⁵

Antamansa sitoumuksen asianmukaiseksi täyttämiseksi velallisen on menettelyn aikana tehtävä soveltuvaa työtä tai työttömänä haettava työtä ja otettava vastaan tarjottu kohtuullinen työ. Lisäksi velallisen on toimitettava työtilanteestaan tietoja tuomioistuimelle ja menettelyä valvovalle uskotulle miehelle. Yrittäjän toimivan velallisen on täytettävä mainittuja työntekijän velvoitteita vastaavat veloitteet. Toistuvaistulon lisäksi velallisen on luovutettava uskotulle miehelle mahdolliset kertaluontoiset tulot, kuten perintönä tai lahjana saamansa varat.¹⁷⁶ Veloitteiden rikkominen voi johtaa menettelyn ennenaikaiseen päättymiseen tai jo myönnetyn velkavastuusta vapautumisen kumoamiseen.¹⁷⁷

Velallisen antaman viiden vuoden sitoumuksen päätyttyä tuomioistuin määrää vapautusmenettelyn päättyneeksi ja myöntää velalliselle vapautuksen jäännösvelkavastuusta (*Restschuldbefreiung*). Veloista vapautuminen ei edellytä takaisinmaksulta vähimmäiskertymää. Velkavastuun päättymisen piiriin eivät kuulu tahalliseen rikolliseen tekoon tai laiminlyöntiin perustuvat veloitteet eivätkä veloitteet, jotka ainoastaan velallisen syystä ovat jääneet huomioimatta menettelyssä. Velallisen velkavastuun päättymisen ei vaikuta velkojien oikeuksiin periä saataviaan takaajilta tai kanssavelallisilta.¹⁷⁸

¹⁷⁴ IO § 201.

¹⁷⁵ *Dellinger ym.* 2014 s. 243.

¹⁷⁶ IO § 210(1)–(2).

¹⁷⁷ IO § 211(1), § 216.

¹⁷⁸ IO § 213(1), § 214(2), § 215.

8.4 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Itävallassa tuomiolla vahvistettu saatava vanhentuu yleisessä 30 vuoden vanhentumisajassa¹⁷⁹ tuomion lainvoimaiseksi tulosta lukien. Mainittu vanhentumisaika koskee myös saatavia, jotka muussa tapauksessa vanhentuisivat lyhyemmässä ajassa. Toistuvaissuorituksia koskee kuitenkin kolmen vuoden vanhentumisaika.¹⁸⁰ Vanhentuminen katkeaa ja alkaa alusta esimerkiksi velallisen tunnustaessa velkansa.¹⁸¹

¹⁷⁹ Niin kutsuttu pitkä vanhentumisaika eli *lange Verjährungsfrist*.

¹⁸⁰ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABG, JGS Nr. 946/1811) § 1478–1480; Verordnung des Justizministeriums vom 21. Juli 1858 (RGBl. Nr. 105/1858).

¹⁸¹ ABG § 1497.

9 Ranska

9.1 Järjestelmän lähtökohdat

Ranskassa elinkeinotoimintaa koskevista maksukyvyttömyysmenettelyistä säädetään kauppalain (Code de commerce) VI osastossa. Konkursiin sekä siihen rinnastuvaan kevyempään *rétablissement professionnel* -menettelyyn kuuluu pääsääntönä se, ettei velkojen oikeus saataviensa perimiseen enää palaudu. Osastossa on myös säännökset kahdesta lähinnä yrityssaneeraukseen rinnastuvasta menettelystä, joilla pyritään turvaamaan yritystoiminnan jatkuminen (*sauvegarde* sekä *redressement judiciaire*). Kuluttajia varten on erillisiä velkajärjestelyn tyyppisiä menettelyjä, joista säädetään kuluttajalaissa (Code de la consommation). Kuluttajalain nojalla voidaan järjestellä yrityksen entisen omistajan sellainen vastuu, joka hänelle on jäänyt oikeushenkilön muodossa toimineelle yritykselle annetusta takauksesta yrityksen konkurssin jälkeen.

9.2 Konkurssi

Konkursiin rinnastuvan kollektiivisen likvidaatiomenettelyn (*liquidation judiciaire*) soveltamisalaan kuuluvat kaikki liiketoimintaa tai käsityöteollisuutta harjoittavat henkilöt, maanviljelijät ja muut yksityisyrittäjinä toimivat luonnolliset henkilöt sekä kaikki siviilioikeudelliset oikeushenkilöt.¹⁸² Vastaavat henkilöt kuuluvat soveltamisalaan myös toiminnan ollessa jo päättyneenä, jos ainakin osa veloista johtuu päättyneestä toiminnasta.¹⁸³ Konkursissa velallisen taloudellinen toiminta päättyy ja velallisen varat realisoidaan.

Kun konkurssi päättyy ilman, että varat ovat riittäneet kaikkien saatavien täysimääräiseen suorittamiseen, velkojen oikeus saataviensa perimiseen pääsääntöisesti lakkaa lopettamispäätöksen myötä. Tällaiselle perintätoimista vapautumiselle on säädetty sekä velalliseen liittyviä yleisiä esteperusteita että velkakohtaisia rajoituksia. Velalliseen liittyviä esteperusteita ovat tietyt hänelle määrätyt sanktiot (*faillite personnelle* tai *banqueroute*)¹⁸⁴, vilpillinen menettely velkoja kohtaan sekä hänen aiempi velkavastuusta vapauttamisensa konkurssissa tai *rétablissement professionnel* -menettelyssä

¹⁸² Code de commerce, article L640-2.

¹⁸³ Code de commerce, article L640-3.

¹⁸⁴ Kyse on esimerkiksi tapauksista, joissa velallinen on rikkonut kirjanpitovelvollisuutta koskevia säännöksiä, tahallaan harjoittanut tappiollista toimintaa tai järjestänyt varoja pois velkojen ulottuvilta.

viiden viimeksi kuluneen vuoden aikana. Esteperuste on käsillä myös silloin, kun velallisen johtama oikeushenkilö on asetettu konkurssiin viiden viimeksi kuluneen vuoden aikana. Lisäksi vapautumisen estää se, että konkurssimenettely on aloitettu EU:n maksukyvyttömyysasetuksen (2015/848) 3(2) artiklassa tarkoitettuna alueellisena menettelyinä.¹⁸⁵ Tämän säännöksen tarkoituksena on estää ulkomaista velallista aloittamasta uutta liiketoimintaa Ranskassa heti likvidaatiomenettelyn päättämisen jälkeen suojassa suoritusta vaille jääneiltä velkojiltaan.¹⁸⁶ Velkakohtaisia rajoituksia on säädetty rikosperusteisten velkojen, velkojan henkilöllisiin oikeuksiin liittyvien saatavien (*droits attachés à la personne du créancier*)¹⁸⁷ sekä eräiden perinnönjakoon liittyvien vaateiden¹⁸⁸ osalta. Myös velallisen puolesta maksaneen kanssavelallisen, takaajan ja vierasvelkapantintantajan takautumissaatava säilyy velallista vastaan.¹⁸⁹

Oikeushenkilön muodossa toimineen yrityksen konkurssi ei vapauta omistajaa tai johtajaa sellaisesta henkilökohtaisesta velkavastuusta, joka hänelle on syntynyt esimerkiksi yritykselle antamansa takauksen johdosta. Tällainen henkilö ei myöskään voi hakea itseään konkurssiin, ellei hän harjoita lisäksi kokonaan muuta liike- tai ammattitoimintaa. Siten ainoaksi vaihtoehdoksi kyseisen vastuun järjestelemiseen jää kuluttajien velkajärjestely.

9.3 Rétablissement professionnel

Liiketoimintaa harjoittavilla luonnollisilla henkilöillä on ollut vuodesta 2014 mahdollisuus velkavastuusta vapautumiseen myös *rétablissement professionnel* -menettelyssä. Tavoitteena on ollut luoda kevyt, konkurssille rinnakkainen menettely sellaisia maksukyvyttömiä yrittäjiä varten, joiden varat eivät riittäisi perinteisessä konkurssissa edes menettelykustannusten kattamiseen ja joiden omaisuuden realisointiin ryhtyminen olisi taloudellisesti epärationaalista.¹⁹⁰ Menettelyyn voi päästä henkilö, joka täyttäisi konkurssiin asettamisen edellytykset ja jolla on varoja alle 5 000 euroa. Lisäksi edellytetään, että liiketoiminnan päättymisestä on alle vuosi, velallisella ei ole ollut työntekijöitä kuuteen kuukauteen, vireillä ei ole häntä koskevia työoikeudellisia riitoja eikä velallinen ole ollut veloista vapauttavan menettelyn kohteena viimeksi kuluneen

¹⁸⁵ Code de commerce, article L643-11.

¹⁸⁶ Lienhard, Alain: Procédures collectives. Septième édition 2016, s. 533.

¹⁸⁷ Käsitteen tulkinta on tapauskohtaista. Esimerkiksi irtisanotun työntekijän palkka- tai hyvityssaataava on katsottu henkilöön liittyväksi saatavaksi (Cour de cassation, Chambre sociale, 29 septembre 2010, No 09-42.679).

¹⁸⁸ Tämän vuonna 2014 lisätyn poikkeuksen tavoitteena on muun muassa välttää konkurssimenettelyn pitkittyminen sen vuoksi, että konkurssin alkamisen jälkeen sattuneen kuolemantapauksen johdosta olisi odotettava perintöosuuden realisoimista, ks. Lienhard 2016, s. 478 ja 530.

¹⁸⁹ Code de commerce, article L643-11.

¹⁹⁰ Lienhard 2016, s. 541.

viiden vuoden aikana. Ennen menettelyn aloittamista on hankittava viranomaisen (*ministère public*) lausunto.¹⁹¹ Sama viranomainen voi myös valittaa menettelyn aloittamis päätöksestä, jolloin aloittaminen lykkääntyy muutoksenhaun käsittelyn ajaksi.¹⁹² Aloitetulle menettelylle määrätään sekä vastuutuomari (*juge commis*) että selvittäjä (*mandataire judiciaire*). Selvittäjä kehottaa velkojia ilmoittamaan saatavistaan määräajassa. Menettely kestää lähtökohtaisesti neljä kuukautta ja sen kuluessa velkojien oikeutta erillistäytäntöönpanoon voidaan lykätä.¹⁹³

Menettely voi päättyä kahdella tavalla. Vastuutuomari voi missä menettelyn vaiheessa tahansa ehdottaa siirtymistä konkurssimenettelyyn, jos velallisen havaitaan esimerkiksi menetelleen vilpillisesti tai käy ilmi seikkoja, joiden johdosta velalliselle voidaan määrätä tiettyjä sanktioita. Jos näin ei ole, menettely päättyy varsinaisella lopettamis päätöksellä. Tässä tapauksessa ennen menettelyn alkamista syntyneet saatavat lakkaavat niiltä osin kuin velkojat ovat saaneet tiedon menettelystä ja saatavat ovat tulleet tuomioistuimen tietoon. Lakkaaminen ei koske muun muassa elatus- ja palkka-saatavia, rikosperusteisia velkoja eikä kanssavelallisten, takaajien ja vierasvelkapan-tin antajien takautumissaatavia. Lakkaavat velat yksilöidään tuomioistuimen päätök-sessä. Jos lopettamisen jälkeen käy ilmi, että velallinen oli antanut puutteellisia tietoja varoistaan tai veloistaan, konkurssimenettely voidaan aloittaa siten, että sen määrä-päiväksi tulee takautuvasti *rétablissement professionnel*-menettelyn aloittamispäivä ja velkojien jo lakanneet saatavat voidaan käsitellä konkurssisaatavina.¹⁹⁴

9.4 Velkajärjestely

Yhteisenä pohjaedellytyksenä kuluttajalain VII osaston mukaisiin velkajärjestelyihin pääsemiselle on se, että vilpittömästi toiminut luonnollinen henkilö on ilmeisen kyvy-tön suoriutumaan veloista, jotka eivät johdu ammattitoiminnasta (*dettes non professi-onnelles*).¹⁹⁵ Soveltamisalasta on aina rajattu ulos velalliset, jotka kuuluvat kauppala-in VI osaston mukaisten menettelyjen kuten konkurssin soveltamisalaan. Siten velkajär-jestely ei lähtökohtaisesti sovellu päättyneenkään liiketoiminnan jäännösvelkavas-tuusta vapautumiseen, vaan se koskee kuluttajia. Velkajärjestelyyn voi kuitenkin eri-tyissäännöksen nojalla päästä silloin, kun luonnollinen henkilö ei kykene suoriutu-maan velasta, joka johtuu hänen yritykselle antamastaan takauksesta tai yhteisvelka-suhteesta yrityksen kanssa.¹⁹⁶ Käytännössä kysymys voi olla esimerkiksi konkurssin

¹⁹¹ Code de commerce, article L645-1 – L645-3.

¹⁹² Code de commerce, article L661-11.

¹⁹³ Code de commerce, article L645-4, L645-6 ja L645-8.

¹⁹⁴ Code de commerce, article L645-9–L645-12.

¹⁹⁵ Jos entinen yrittäjä lisää tarkoituksellisesti kulutusvelkojaan päästäkseen menettelyn piiriin, pääsy voi estyä vilpittömyyttä koskevan edellytyksen johdosta.

¹⁹⁶ Code de la consommation, article L711-1; L711-3.

tehneen yrityksen johtoon kuuluneesta henkilöstä. Mainittu velka voi lakata *rétablissement personnel avec liquidation judiciaire*- tai *rétablissement personnel sans liquidation judiciaire* -menettelyssä kulutusvelkojen tavoin ilman maksuohjelmaa.¹⁹⁷ Edellytyksenä on, että velallisen korjaantumaton tilanne (*situation irrémédiablement compromise*¹⁹⁸) huomioon ottaen hänen on ilmeisen mahdotonta selviytyä tiettyjen laissa tarkoitettujen lievempien järjestelykeinojen avulla ja että velallisen koko omaisuus likvidoidaan eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta.¹⁹⁹ Muita elinkeinotoiminnasta johtuvia velkoja voidaan järjestellä huomattavasti rajoitetummin keinoin kuin mainitun kaltaisia takausvelkoja tai kulutusvelkoja,²⁰⁰ ja myös alussa mainittu pohjaedellytys kuluttajalain mukaisiin menettelyihin pääsemiselle voi tällöin monessa tapauksessa puuttua.

9.5 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Tuomion täytäntöönpano on Ranskassa mahdollista 10 vuoden ajan tiettyjä laissa säädettyjä poikkeustapauksia lukuun ottamatta.²⁰¹ Määräaika lasketaan tuomion antamisesta tai ajankohdasta, jolloin tuomio tulee täytäntöönpanokelpoiseksi.²⁰² Määräaika katkeaa tietyillä täytäntöönpanoa koskevilla toimilla.²⁰³

¹⁹⁷ Code de la consommation, article L741-2; L742-22.

¹⁹⁸ Edellytys voi puuttua esimerkiksi velalliselta, jolla on ikänsä ja pätevyytensä puolesta mahdollisuudet tilanteensa kohentamiseen (École nationale de la Magistrature: Le surendettement. Lextenso-éditions 2011, s. 125–126).

¹⁹⁹ Code de la consommation, article L724-1.

²⁰⁰ Ks. kuluttajalain L-732 artiklassa tarkoitettu sovintotyyppinen maksuohjelmamenettely sekä L733-1 ja L733-4 artiklassa tarkoitetut, enintään seitsemän vuotta kestävään ohjelmaan liittyvät järjestelykeinot, joihin velan koko maksuvelvollisuuden poistaminen ei kuulu.

²⁰¹ Code des procédures civiles d'exécution, article L111-4.

²⁰² Fricero, Natalie: Procédures civiles d'exécution. 6e édition 2016, s. 79.

²⁰³ Code civil, article 2244; Fricero 2016, s. 80.

10 Belgia

10.1 Järjestelmän lähtökohdat

Belgiassa vuoden 1997 konkurssilakiin (loi sur les faillites) sisältyy mahdollisuus vapauttaa velallinen jäännösvelkavastuusta konkurssimenettelyssä. Maksukyvyttömyys-oikeutta on äskettäin uudistettu 11.8.2017 annetulla lailla, joka on tullut voimaan 1.5.2018. Uudistuksessa kauppaoikeuslain (Code de droit économique) XX osastoon on koottu säännökset useimmista maksukyvyttömyysmenettelyistä, kuten konkurssista (faillite) ja yrityssaneerauksesta (réorganisation judiciaire). Velkajärjestelyn tyyppinen menettely *règlement collectif de dettes* säilyy jatkossakin oikeudenkäyntilaissa (Code judiciaire). Tämä menettely koskee kuluttajien lisäksi myös entisiä yrittäjiä, mutta aiemmasta konkurssista jäänyttä velkavastuuta ei voida siinä järjestellä.

10.2 Konkurssi

Belgiassa on sovellettu toukokuun 2018 alkuun asti vuoden 1997 konkurssilakia. Lain mukaan epäonninen ja rehellisesti toiminut velallinen voidaan vapauttaa jäännösvelkavastuusta (*excusabilité*) henkilökohtaisen konkurssimenettelyn (*faillite*) yhteydessä, jos painavia vastasyitä ei ole.²⁰⁴ Epäonnisuutta ja rehellisyyttä koskevia edellytyksiä on lain esitöissä kuvattu niin, että velallinen on joutunut hänestä riippumattomien olosuhteiden uhriksi ja että hän on menetellyt asianmukaisesti konkurssimenettelyn aikana ja sitä ennen.²⁰⁵ Painavien vastasyiden on oikeuskäytännössä tulkittu tarkoittavan ennen muuta vakavia konkurssiin johtaneita velallisen virheitä taikka toimia, joilla velallinen on pahentanut pesän velkaisuutta. Mahdollisuus velkavastuusta vapauttamiseen on siten ollut edelleen harkinnanvarainen, vaikka se vuonna 2002 voimaan tullessa uudistuksessa tarkoitettiin pääsäännöksi.²⁰⁶

Konkurssimenettelyn etenemistä ja pesänhoitajaa valvova tuomioistuimen jäsen (*juge-commissaire*) laatii velkavastuusta vapauttamista koskevista velallisen olosuhteista raportin ja kuulee velkojia. Selonteko esitetään tuomioistuimelle, jossa kuullaan

²⁰⁴ Loi sur les faillites, article 80.2. Lain soveltamisalaan kuuluvat yrittäjät (*commerçants*) sekä sellaiset entiset yrittäjät, joiden kohdalla konkurssin peruste liittyy päättäneeseen liiketoimintaan (article 2).

²⁰⁵ Projet de loi 7.3.2001, Doc. 1132/001, valtiopäivät 2000–2001, s. 12–13. Säännökset tulivat voimaan 1.10.2002.

²⁰⁶ *Inghels, Bénédicte*: Petite histoire d'une grande idée: l'excusabilité. Revue de Droit Commercial Belge 4/2007, s. 307–331, s. 312–313.

velallista ja pesänhoitajaa. Jos vapauttamiseen päädytään, sen oikeusvaikutukset alkavat pääsääntöisesti konkurssin päättymisen yhteydessä tehtävästä vapauttamispäätöksestä.²⁰⁷ Oikeusvaikutuksena on saatavan perimisen estyminen.²⁰⁸ Jos vapauttamista ei myönnetä, velkojilla säilyy oikeus erillistäytäntöönpanoon. Asianosaisilla on tuomioistuimen ratkaisusta muutoksenhakuoikeus.²⁰⁹

Mahdollisuus velkavastuusta vapautumiseen koskee vain luonnollisia henkilöitä.²¹⁰ Vapautuminen kattaa lähtökohtaisesti henkilön kaikki konkurssia ennen syntyneet, siis myös henkilökohtaisessa toiminnassa syntyneet velat.²¹¹

Poikkeuksia ovat suoraan lain nojalla elatusapuvelat sekä henkilövahingoista johtuva korvausvastuu.²¹² Vapauttaminen kattaa myös velallisen aviopuolison vastuun puolisensa velasta.²¹³ Vastikkeetta takaukseen sitoutunut luonnollinen henkilö voidaan vapauttaa kokonaan tai osittain takausvastuusta, jos vastuu on suhteeton takaajan tuloihin ja omaisuuteen nähden eikä kysymys ole vilpillisestä menettelystä.²¹⁴ Oikeuskäytännössä on katsottu vastikkeettoman takauksen tarkoittavan, ettei takaajalle ole odotettavissa mitään välitöntä tai välillistä hyötyä takauksesta. Siten oikeushenkilön muodossa toimineen yrityksen konkurssi ei mahdollista omistajan tai johtajan vapauttamista takauksesta, jonka hän on antanut yritykselleen.²¹⁵ Mahdollisuus tällaisesta vastuusta vapautumiseen jääkin velkajärjestelyn varaan.

Belgiassa on uudistettu muun muassa konkurssimenettelyä 11.8.2017 annetulla lailla, joka on tullut voimaan 1.5.2018. Luonnollisilla henkilöillä säilyy konkurssin yhteydessä mahdollisuus jäännösvelkavastuusta vapautumiseen (jatkossa *effacement*). Uudistuksen myötä pesänhoitaja (*curateur*) laatii raportin olosuhteista, jotka voivat merkitä vapauttamisen estettä. Esteperusteena ovat uuden lain mukaan konkurssiin myötävaikuttaneet vakavat virheet (*fautes graves et caractérisées qui ont contribué à la faillite*), joiden johdosta vapauttaminen voidaan paitsi evätä, myös myöntää osittaisena. Asianosainen, pesänhoitaja ja yleistä etua valvova viranomainen (*ministère public*) voivat vastustaa vapauttamista tai valittaa siitä. Vapauttaminen ei jatkossakaan koske ela-

²⁰⁷ Loi sur les faillites, article 80.2. Velallinen voi kuitenkin pyytää vapauttamista myös kuuden kuukauden kuluttua konkurssin aloittamisesta (article 80.5). Vapauttaminen on täysimittaisen konkurssimenettelyn lisäksi mahdollista myös konkurssin raukeamiseen rinnastuvassa summaarisessa päättämismenettelyssä (article 73.1).

²⁰⁸ Loi sur les faillites, article 82.1.

²⁰⁹ Loi sur les faillites, article 80.2.

²¹⁰ Loi sur les faillites, article 81.

²¹¹ *Inghels* 2007, s. 315.

²¹² Loi sur les faillites, article 82.3.

²¹³ Loi sur les faillites, article 82.2.

²¹⁴ Loi sur les faillites, article 80.3.

²¹⁵ Cour de Cassation C.07.0546.N, 26.6.2008; *Grégoire, Michèle*: Procédures collectives d'insolvabilité. Bruylant 2012, s. 249.

tusapuvelkoja tai henkilövahingosta johtuvaa korvausvelkaa. Vapauttaminen ei myöskään ulotu kanssavelallisiin, puolisoa koskevin poikkeuksin. Sama koskee takaajia, joskin vastikkeetta takaukseen sitoutunut luonnollinen henkilö voidaan jatkossakin tiettyin edellytyksin vapauttaa vastuustaan kokonaan tai osittain.²¹⁶

10.3 Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

10.3.1 Velkajärjestelymenettely (règlement collectif de dettes)

Luonnollisilla henkilöillä on mahdollisuus velkavastuusta vapautumiseen maksuohjelmaan perustuvassa velkajärjestelymenettelyssä (*règlement collectif de dettes*). Menettely koskee kuluttajien lisäksi sellaisia entisiä yrittäjiä, joiden liiketoiminnan päättymisestä on kulunut vähintään kuusi kuukautta tai joita koskeva konkurssi on päättynyt.²¹⁷ Menettelyä on kahden tyyppistä: sovintoon perustuva vapaaehtoinen velkajärjestely (*plan de règlement amiable*) sekä juridinen velkajärjestely (*plan de règlement judiciaire*). Yhteisenä pohjaedellytyksenä menettelyyn pääsemiselle on se, että velalliselta puuttuu pysyvällä tavalla kyky velkojensa hoitamiseen eikä hän selvästi ole itse aiheuttanut maksukyvyttömyyttään.²¹⁸ Juridiseen velkajärjestelyyn liittyy kestoltaan enintään viiden vuoden maksuohjelma.²¹⁹ Jos lievempien järjestelykeinojen lisäksi on välttämätöntä alentaa velan pääoman maksuvelvollisuutta, keston on oltava vähintään kolme ja enintään viisi vuotta ja myös velallisen omaisuus on tällöin realisoitava.²²⁰ Jos maksuohjelmaa ei voida puuttuvan maksuvaran vuoksi lainkaan vahvistaa, vapautuminen tapahtuu viidessä vuodessa, ellei velallisen taloudellinen tilanne tänä aikana kohene.²²¹ Tuomioistuin voi juridisessa velkajärjestelyssä asettaa velalliselle maksunsaannin varmistamiseen tähtääviä lisävelvoitteita, esimerkiksi määräyksen vaihtaa asunto edullisempaan taikka kiellon ottaa uutta lainaa tai antaa henkilötakauksia.²²²

Juridisessa velkajärjestelyssä ei voida vapauttaa elatusapuvelvollisuuteen, henkilövahinkojen korvausvelvollisuuteen tai sellaiseen velkavastuuseen perustuvasta maksu-

²¹⁶ Code de droit économique, livre XX, articles XX.173–XX176 (voimaan 1.5.2018).

²¹⁷ Code judiciaire, article 1675/2.

²¹⁸ Code judiciaire, article 1675/2.

²¹⁹ Code judiciaire, article 1675/12, § 2.

²²⁰ Code judiciaire, article 1675/13, § 1–2.

²²¹ Code judiciaire, article 1675/13bis, § 4.

²²² Code judiciaire, article 1675/12, § 3; Grégoire 2012, s. 121.

velvollisuudesta, joka entiselle yrittäjälle on jäänyt itseään koskeneen konkurssimenettelyn päättymisen jälkeen.²²³ Viimeksi mainitun rajauksen voidaan käytännössä katsoa merkitsevän sitä, että konkurssin läpikäyneiden yrittäjien velkavastuusta vapauttamista koskeva kysymys on tarkoitettu ratkaistavaksi konkurssin yhteydessä eikä asiaa arvioida uudelleen velkajärjestelyssä. Toisaalta velkajärjestelyssä voidaan järjestellä sellaisesta takauksesta aiheutunut velkavastuu, jonka entinen yrittäjä oli antanut oikeushenkilön muodossa toimineelle yritykselleen ennen tämän asettamista konkurssiin.

Sekä sovintoon perustuvassa että juridisessa velkajärjestelyssä voidaan kumota jo vahvistettu maksuohjelma, jos käy ilmi, että velallinen on antanut vääriä tai puutteellisia tietoja tilanteestaan, ei ole noudattanut menettelyyn liittyviä velvollisuuksiaan taikka on tarkoituksellisesti aiheuttanut maksukyvyttömyytensä tai lisännyt velkojaan tai vähentänyt varojaan. Jos velkajärjestelyyn on sisällytetty velan pääoman maksuvelvollisuuden alentaminen, jo loppuun suoritettukin maksuohjelma voidaan petollisen menettelyn ilmetessä kumota takautuvasti. Tämä on mahdollista ohjelman päättymistä seuraavien viiden vuoden ajan.²²⁴

Velkajärjestelyä koskeviin säännöksiin ei toukokuussa 2018 voimaan tulevassa insolvenssioikeuden uudistuksessa ole tehty merkityksellisiä muutoksia.

10.3.2 Yrityssaneeraus (réorganisation judiciaire)

Yrityssaneerailaki liittyy lähtökohdiltaan velallisen edelleen jatkamaan liiketoimintaan, mutta sisältää myös säännökset jäännösvelkavastuusta vapauttamisesta silloin, kun velallisen liiketoiminta myydään saneerauksen yhteydessä kokonaisuudessaan muulle taholle. Edellytyksenä velkavastuusta vapauttamiselle on, että kysymys on epäonnistuneesta ja rehellisesti toimineesta luonnollisesta henkilöstä. Vapauttaminen kattaa velat, jotka olivat olemassa tuomioistuimen tehdessä päätöksen liiketoiminnan luovuttamisesta. Vapauttaminen koskee myös velallisen puolisoa, mutta ei muita kanssavelallisia eikä takaajia.²²⁵

Uudistetussa, 1.5.2018 voimaan tulleessa yrityssaneeraussäätelyssä on säilytetty vastaavan kaltainen mahdollisuus. Vapauttaminen ei koske velallisen tai kolmannen antamia esinevakuuksia eikä kanssavelallisia tai takaajia. Vastikkeetta takaukseen sitoutunut luonnollinen henkilö voidaan kuitenkin tietäen edellytyksin vapauttaa vastuutaan. Vapauttaminen ulottuu velallisen puolisoon siltä osin kuin tämä on vastuussa ve-

²²³ Code judiciaire, article 1675/13, § 3.

²²⁴ Code judiciaire, article 1675/15.

²²⁵ Loi relative à la continuité des entreprises, article 70.

lallisen ammattitoimintaan liittyvistä veloista. Elatusapuvelat ja henkilövahinkoihin perustuvat korvaukset on rajattu pois vapauttamisen piiristä. Asianosainen, selvittäjä ja yleistä etua valvova viranomainen (*ministère public*) voivat vastustaa vapautusta tai valittaa siitä, jos velallinen on tehnyt vakavia virheitä. Käsitettä ei ole laissa tarkemmin täsmennetty.²²⁶

10.4 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Tuomioiden täytäntöön panemiseksi esitettävän oikeudellisen vaatimuksen (*actio iudicati*) vanhentumisaika on kymmenen vuotta tuomion antamisesta. Vanhentuminen voidaan katkaista tietyillä laissa säädetyillä toimilla.²²⁷

²²⁶ Code de droit économique, livre XX, article XX.96 (voimaan 1.5.2018).

²²⁷ Code civil, article 2244, § 1.1 sekä article 2262bis, § 1.1.

11 Alankomaat

11.1 Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

Alankomaissa konkurssilla (*faillissement*) ei ole jäännösveloista vapauttavaa vaikutusta.²²⁸ Luonnollinen henkilö voi sen sijaan vapautua velkavastuusta velkajärjestelyn (*schuldsanering*) kautta. Velkajärjestelyyn voivat päästä myös elinkeinotoimintaa harjoittavat velalliset.²²⁹

Velkajärjestelyn aloittaminen edellyttää, että velallinen on velkaantuessaan toiminut vilpittömässä mielessä. Velkajärjestelyä ei myönnetä, jos velallisella on edeltävien viiden vuoden aikana annettuun lainvoimaiseen rikostuomioon perustuvia velkoja tai jos hän on laiminlyönyt kulutusluottoja koskevassa laissa tarkoitetun vapaaehtoisen maksusuunnitelman suorittamisen. Lisäksi velkajärjestely voi estyä, jos velallinen on ollut velkajärjestelyssä uutta hakemusta edeltävien kymmenen vuoden aikana.²³⁰

Velkajärjestelyssä velallisella menettelyn alkaessa oleva ja hänen menettelyn aikana hankkimansa omaisuus likvidoidaan lukuun ottamatta eräitä menettelyn ulkopuolelle lain nojalla tai menettelyä valvovan viranomaisen (*rechter-commissaris*) päätöksellä jääviä omaisuuseriä. Käytännössä likvidointi kohdistuu lähinnä tavanomaista arvokkaampaan omaisuuteen. Lisäksi velkojen maksuun käytetään ulosmittauskelpoinen osa velallisen palkka- tai muusta toistuvaistulosta.²³¹ Velkajärjestelymenettely kestää kolme vuotta aloituspäätöksestä lukien. Tuomioistuimien voi pidentää kestoja enintään viiteen vuoteen esimerkiksi siinä tapauksessa, että velallisen tulon suojaosuutta on menettelyä valvovan viranomaisen päätöksellä korotettu.²³²

Velkajärjestelyn päätyttyä velallinen vapautuu jäännösvelkavastuusta, jos hän on noudattanut velvoitteitaan menettelyssä taikka jos tuomioistuin katsoo, että velvoitteiden laiminlyönti ei tapahtunut velallisen omasta syystä tai että laiminlyönti on ollut vähäinen. Lainvoimaiseen rikostuomioon perustuvat velat ja opintolainavelat eivät kuulu velkavastuusta vapautumisen piiriin.²³³

²²⁸ Faillissementswet (30.9.1893) art. 195–197.

²²⁹ Faillissementswet art. 284(1).

²³⁰ Faillissementswet art. 288.

²³¹ Faillissementswet art. 295.

²³² Faillissementswet art. 349a.

²³³ Faillissementswet art. 354, art. 358, art. 299a.

11.2 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Alankomaissa tuomioistuimen ratkaisun täytäntöönpanokelpoisuus päättyy pääsääntöisesti 20 vuoden kuluttua ratkaisun antamisesta lukien. Määräaika kuitenkin katkeaa esimerkiksi ratkaisun tiedoksiannon tai täytäntöönpanotoimen vuoksi. Katkeamisen jälkeen alkava uusi määräaika ei voi yleensä olla viittä vuotta pidempi, mutta se ei kuitenkaan saa päättyä ennen sitä ajankohtaa, jona alkuperäinen 20 vuoden määräaika olisi ilman katkaisemista päättynyt.²³⁴

²³⁴ Burgerlijk Wetboek Boek 3 art. 3:324(1), art. 3:325(2), art. 3:319(2).

12 Englanti ja Wales

12.1 Järjestelmän lähtökohdat

Yhdistyneissä kuningaskunnissa keskeinen maksukyvyttömyysmenettelyjä koskeva laki on Insolvency Act (45/1986), johon on koottu sekä konkurssia että muita maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevat säännökset. Yksityisvelallisen henkilökohtaisesta konkurssista (*bankruptcy*) sekä muista yksityisvelallisen maksukyvyttömyysmenettelyistä säädetään lain toisessa osaryhmässä²³⁵, jonka soveltamisala on rajattu Englantiin ja Walesiin.²³⁶ Lain ohella menettelyjä ohjaavat The Insolvency (England and Wales) Rules 2016 -määräykset (2016 No. 1024), jotka tulivat voimaan huhtikuussa 2017. Yksinomaan yrittäjille tarkoitettua menettelyä ei ole.

Englannissa ja Walesissa on aiemmin ollut käytössä erityinen rikostuomioon liittyvä konkurssi (*criminal bankruptcy*), jota koskevan määräyksen tuomioistuin on voinut antaa rikostuomion yhteydessä. Kyseistä määräystä koskevat säännökset The Powers of the Criminal Courts Act -laissa (1973) kumottiin kuitenkin jo vuonna 1989. Insolvency Act sisältää edelleen erityisiä säännöksiä velkavastuusta vapautumisesta rikoskonkurssissa, mutta säännökset tulevat sovellettavaksi enää harvoin.²³⁷

12.2 Konkurssi

12.2.1 Velkavastuusta vapautuminen

Englannissa ja Walesissa yksityisvelallinen voi vapautua jäännösvelkavastuustaan henkilökohtaisessa konkurssimenettelyssä, mutta jäljempänä selostetusti konkurssiin voi likvidaation lisäksi liittyä pakollinen maksuohjelma. Vuonna 2016 konkurssiin asetettiin noin 14 900 yksityisvelallista. Aloitettujen konkurssien määrä on viime vuosina

²³⁵ *The Second Group of Parts Insolvency of Individuals*. Selvyyden vuoksi todettakoon, että oikeushenkilöitä koskevat eri menettelyt, joista säädetään lain ensimmäisessä osaryhmässä.

²³⁶ Insolvency Act sections 440, 441. Esimerkiksi Skotlannissa henkilökohtaisesta konkurssista (*sequestration*) säädetään Bankruptcy (Scotland) Act 2016 -laissa.

²³⁷ Insolvency Act § 280; *Doyle Louis – Keay Andrew: Insolvency Legislation. Annotations and commentary*. 5th edition 2016, s. 473 ja 478.

laskenut merkittävästi, sillä esimerkiksi vuonna 2012 konkurssiin asetettiin vielä yli 31 000 yksityisvelallista.²³⁸

Konkurssin edellytyksenä ei sinänsä ole, että velallisen velkamäärä olisi merkittävä tai että se ylittäisi jonkin lakisääteisen alarajan.²³⁹ Tuomioistuin voi kuitenkin evätä konkurssin, jos tuomioistuimen käsityksen mukaan 1) vakuudettomien velkojen määrä on vähäinen²⁴⁰; 2) konkurssipesään kuuluvien varojen arvo tulisi ylittämään tietyn ylärajan²⁴¹; 3) velallinen ei ole viiden vuoden aikana ennen hakemuksen jättämistä pyrkinyt järjestelemään velkojaan esimerkiksi akordilla; ja 4) vapaaehtoisen järjestelyn (*voluntary arrangement*) mahdollisuutta tulisi vielä selvittää.²⁴²

Velallinen vapautuu henkilökohtaisesta velkavastuusta automaattisesti vuoden kuluttua konkurssin alkamisesta. Lyhyen määräajan on katsottu osaltaan vähentävän konkurssiin liitettyjä kielteisiä mielikuvia ja velallisen leimautumista. Velallinen voi vapautua velkavastuusta jo aiemmin, mikäli asiaa selvittävä viranomainen (*official receiver*) katsoo velallisen menettelyn ja toimien selvittämisen tarpeettomaksi tai jos tarvittavat selvitykset on tehty lyhyemmässä ajassa.²⁴³

Tuomioistuin voi edellä mainitun viranomaisen tai pesänhoitajan (*trustee*) hakemuksesta keskeyttää vapautumisajan kulumisen määräajaksi tai myöhemmin mahdollisesti toteutuvan ehdon täyttymiseen saakka, jos velallinen on laiminlyönyt veloitteensa konkurssissa. Vapautumisajan jatkumiselle asetettu ehto voi olla esimerkiksi velalliselle asetettu velvoite varojen luovuttamiseksi konkurssipesään. Keskeytysharkinta perustuu velallisen edun ja yleisen edun väliseen punnintaan.²⁴⁴ Velallinen voi hakea keskeytyksen päättämistä, kun tuomioistuimen asettama ehto on täytetty.²⁴⁵

Lähtökohtaisesti velallinen vapautuu vastaamasta kaikista ennen konkurssin alkamista syntyneistä vakuudettomista veloistaan.²⁴⁶ Vapautuminen ei kuitenkaan koske esimerkiksi velallisen petollisella menettelyllä hankkimaa velkaa, sakkoja eikä eräitä muita rikosperusteisia seuraamuksia. Ilman tuomioistuimen erillistä määräystä velalli-

²³⁸ *The Insolvency Service: Insolvency Statistics – October to December 2016 (Q4 2016)*, s. 5. Saantitapa: <https://www.gov.uk/government/collections/insolvency-statistics>.

²³⁹ Insolvency Act section 272(1); *Doyle ym.* 2016 s. 465.

²⁴⁰ Vähäiseksi määräksi on katsottu alle 4 000 puntaa, ks. *Doyle ym.* 2016 s. 467.

²⁴¹ Ylärajana pidetään 40 000 puntaa, ks. *Doyle ym.* 2016 s. 467.

²⁴² Insolvency Act section 273(1).

²⁴³ Insolvency Act section 279(1)–(2); *Doyle ym.* 2016 s. 475.

²⁴⁴ Insolvency Act section 279(3)–(5); *Doyle ym.* 2016 s. 476–477.

²⁴⁵ Insolvency Rules 2016, rule 10.143.

²⁴⁶ Insolvency Act sections 281(1), 382.

nen ei vapaudu vastaamasta myöskään henkilövahinkojen korvauksista eikä perheoikeudellisista suorituksista, kuten elatusvelvollisuuteen perustuvista veloista.²⁴⁷ Tuomioistuin voi vapautumista harkitessaan ottaa huomioon hyvin erilaisia velallisen olosuhteisiin ja velkojen luonteeseen liittyviä tekijöitä.²⁴⁸ Konkurssi ei keskeytä vapautumisen ulkopuolelle jäävien velkojen vanhentumista.²⁴⁹ Velallisen vapautuminen velkavastuusta ei vaikuta mahdollisen kanssavelallisen tai takaajan vastuuseen.²⁵⁰

Henkilökohtaisen velkavastuun päättyminen ei vaikuta mahdollisesti keskeneräiseen konkurssipesän selvittämiseen. Konkurssipesään kuuluva omaisuus ei siten palaudu velalliselle, vaikka omaisuutta olisi vielä realisoimatta vapautumishetkellä.²⁵¹

Eryteisesti elinkeinotoimintaa harjoittaneiden velallisten kannalta on huomattava, että velkavastuusta vapautuminen ei vapauta velallista tuomioistuimen mahdollisesti erikseen määräämästä konkurssiin liittyvästä kiellosta (*bankruptcy restrictions order*), joka voi jatkua 2–15 vuotta konkurssin alkamisesta. Kielto määräys perustuu velallisen moittittavan menettelyyn tai laiminlyöntiin, kuten liiketoimeen tai lainanottoon, jonka velallinen on tehnyt tietoisena omasta maksukyvyttömyydestään. Menettely tai laiminlyönti on voinut tapahtua ennen konkurssia tai konkurssin alkamisen jälkeen. Kielto määräyksen voimassa ollessa velallinen ei saa esimerkiksi toimia yrityksen johdossa ilman tuomioistuimen lupaa ja hakiessaan yli 500 punnan määräistä lainaa hänen on kerrottava avoimesti kieltomääräyksestä.²⁵²

12.2.2 Maksuohjelmamääräys (income payments order)

Tuomioistuin voi pesänhoitajan hakemuksesta määrätä, että konkurssiin asetetun velallisen tulevista palkka- ja muista tuloista on maksettava osuus konkurssipesälle (*income payments order, IPO*). Maksuohjelmamääräys voidaan osoittaa joko velalliselle itselleen tai taholle, joka maksaa velallisen tulon.²⁵³

Pesänhoitajan on haettava maksuohjelmamääräystä ennen kuin velallinen on vapautunut velkavastuusta. Velkavastuusta vapautuminen ei sen sijaan vaikuta määräyksen

²⁴⁷ Insolvency Act section 281(2)–(6); Insolvency Rules 2016, rule 10.146.

²⁴⁸ *Doyle ym.* 2016 s. 481–482.

²⁴⁹ *Doyle ym.* 2016 s. 479.

²⁵⁰ Insolvency Act section 281(7).

²⁵¹ Insolvency Act section 281(1); *Doyle ym.* 2016 s. 479.

²⁵² Insolvency Act, Schedule 4A; *Doyle ym.* 2016 s. 482–484.

²⁵³ Insolvency Act sections 310(1), 310(1A), 310(3).

voimassaoloon, joka voi jatkua enintään kolme vuotta määräyksen antamisesta lukien.²⁵⁴ Tuomioistuin määrää maksujen suuruuden ja maksuaikataulun.²⁵⁵ Määräys voi koskea myös kertasuoritusta.²⁵⁶ Harkitessaan määräyksen antamista tuomioistuimen on otettava huomioon, minkä määrän tuloistaan velallinen tarvitsee kattamaan kotitaloutensa kohtuulliset tarpeet.²⁵⁷ Pesänhoitajan tai velallisen hakemuksesta tuomioistuin voi aineellisten olosuhteiden muuttumisen vuoksi muuttaa annettua määrystä tai kumota sen.²⁵⁸

Velallinen ja pesänhoitaja voivat tehdä myös sopimuksen velallisen tulojen maksamisesta osittain konkurssipesälle (*income payments agreement, IPA*). Sovittu maksuaikataulu voi olla kestoltaan enintään kolme vuotta sopimuksen tekemisestä lukien.²⁵⁹

IPO- tai IPA-järjestely on viime vuosina tehty noin 15–20 prosentissa aloitetuista yksityisvelallisen konkurssimenettelyistä.²⁶⁰

12.3 Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

Debt relief order -menettely (DRO) on tarkoitettu pienituloiselle ja vähävaraiselle velalliselle, jonka yhteenlasketut menettelyyn piiriin kuuluvat velat ovat määrältään alle 20 000 puntaa.²⁶¹ Menettelyn ulkopuolelle jäävät muun muassa vakuusvelat, sakot, perheoikeudelliset suoritukset, opintolainat ja henkilövahinkoihin perustuvat korvaukset.²⁶²

DRO-menettelyyn liittyvä maksujen lykkäys (*moratorium*) on voimassa yleensä yhden vuoden ajan, jonka aikana velallisen ei tarvitse suorittaa maksuja menettelyyn piiriin kuuluville veloilleen ja jonka jälkeen hän vapautuu vastaamasta kyseisistä veloista. Menettely voidaan keskeyttää esimerkiksi velallisen saamien lisätulojen ja

²⁵⁴ Insolvency Act sections 310(1A), 310(6).

²⁵⁵ Insolvency Rules 2016, rule 10.110(d).

²⁵⁶ *Doyle ym.* 2016 s. 547.

²⁵⁷ Insolvency Act section 310(2); Kotitalouden kohtuulliset tarpeet (*reasonable domestic needs*) on ymmärrettävä välttämättömiä elinkustannuksia laajemmin, ks. *Doyle ym.* 2016 s. 545.

²⁵⁸ Insolvency Act section 310(6A); *Doyle ym.* 2016 s. 547.

²⁵⁹ Insolvency Act section 310A.

²⁶⁰ Insolvency Statistics Q4 2016, s. 18.

²⁶¹ Kotitalouden kohtuullisiin tarpeisiin kuuluvien kustannusten jälkeen velallisen käyttöön jäävän kuukausitulon on oltava alle 50 puntaa ja varallisuuden arvoltaan alle 1 000 puntaa, ks. gov.uk/options-for-paying-off-your-debts/debt-relief-orders (viitattu 22.1.2018).

²⁶² Insolvency Act section 251A; Insolvency Rules 2016, rule 9.2.

-varallisuuden vuoksi eikä velallinen siinä tapauksessa vapaudu velkavastuusta. Maksulykkäystä ja samalla vapautumisaikaa voidaan pidentää kerrallaan kolme kuukautta velalliseen kohdistuvien selvitysten tai vaatimusten käsittelyn ollessa kesken.²⁶³

Vuonna 2016 Englannissa ja Walesissa aloitettiin yhteensä noin 26 000 DRO-menettelyä.²⁶⁴

Individual voluntary arrangement -menettely (IVA) on velallisen ja velkojen väliseen sopimukseen perustuva velkajärjestely. Velallinen tekee sopimusehdotuksen, joka voi käsittää akordin, pidennetyn maksuajan tai muita toimenpiteitä velkojen järjestelmiseksi.²⁶⁵ Velkojat voivat puolestaan esittää ehdotukseen muutoksia, jotka edellyttävät kuitenkin velallisen suostumusta.²⁶⁶ Velkavastuusta vapautuminen ei tapahdu järjestelyssä automaattisesti, vaan siitä on nimenomaisesti sovittava.²⁶⁷

IVA-menettelyssä sopimusehdotuksen hyväksymiselle vaaditaan kannatus velkojilta, joiden saatavat muodostavat vähintään 75 prosenttia äänestykseen osallistuneiden velkojen saatavista, ja toisaalta ehdotusta vastustavien velkojen saatavat eivät saa muodostaa yli 50 prosenttia kaikista menettelyn piirissä olevista saatavista. Jos sopimus hyväksytään, se sitoo myös sitä vastustaneita velkojia sekä velkojia, jotka eivät osallistuneet äänestykseen.²⁶⁸ Sopimuksella ei voida kuitenkaan vaikuttaa vakuusvelkojan oikeuteen periä saatavansa vakuuden arvosta tai etuoikeutetun velkojan asemaan ilman asianomaisen velkojan nimenomaista suostumusta.²⁶⁹

Vuonna 2016 Englannissa ja Walesissa aloitettiin yhteensä noin 49 000 IVA-menettelyä.²⁷⁰

12.4 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Oikeuskäytäntöön perustuvan oikeusohjeen mukaan olemassa olevan maksutuomion täytäntöönpanoa ei ole Englannissa ja Walesissa ajallisesti rajoitettu. Tuomittu korko

²⁶³ Insolvency Act sections 251H, 251I.

²⁶⁴ Insolvency Statistics Q4 2016, s. 5.

²⁶⁵ Insolvency Act section 253(1); *Doyle ym.* 2016 s. 402.

²⁶⁶ Insolvency Act section 258(2).

²⁶⁷ *Doyle ym.* 2016 s. 427.

²⁶⁸ Insolvency Act section 260(2); Insolvency Rules 2016, rule 15.34(6).

²⁶⁹ Insolvency Act section 258(4)–(5).

²⁷⁰ Insolvency Statistics Q4 2016, s. 5.

on kuitenkin perittävässä ainoastaan kuusi vuotta sen erääntymisestä lukien.²⁷¹ Lisäksi täytäntöönpano edellyttää tuomioistuimen myöntämää erillistä lupaa sen jälkeen, kun tuomion antamisesta on kulunut kuusi vuotta.²⁷²

²⁷¹ Limitation Act 1980 section 24; House of Lords in *Lowsley and Another v. Forbes* (29.7.1998). Ks. myös *Prime, Terence: Action upon a judgment, limitation, and reform*. *Civil Justice Quarterly* 2008, 27(1), 123–136.

²⁷² The Civil Procedure Rules 1998 No. 3132, Schedule 1 RSC Order 46 rule 2(1)(a).

13 Irlanti

13.1 Järjestelmän lähtökohdat

Irlannissa yksityisvelallisen konkurssia koskevat säännökset ovat Bankruptcy Act -laissa (27/1988, muutoksin 1.6.2016 saakka).²⁷³ Luonnollisille henkilöille tarkoitetuista konkurssille vaihtoehtoisista maksukyvyttömyysmenettelyistä säädetään Personal Insolvency Act -laissa (44/2012, muutoksin 5.5.2016 saakka). Järjestelmä ei tunne erityistä vain yrittäjille tarkoitettua menettelyä.

13.2 Konkurssi

Irlannissa yksityisvelallinen voi vapautua jäännösvelkavastuusta henkilökohtaisen konkurssimenettelyn kautta, mutta menettelyyn voi velallisen varojen realisoinnin lisäksi liittyä pakollinen maksuohjelma. Vuonna 2016 yksityisvelallisen konkurssseja aloitettiin 526.²⁷⁴

Velallinen voidaan asettaa konkurssiin hänen omasta hakemuksestaan, mikäli hänen velkansa ylittävät hänen varansa vähintään 20 000 eurolla. Lisäksi velallisen on tullut kohtuudella pyrkiä sopimaan velkojensa kanssa muista mahdollisista järjestelyistä (*debt settlement arrangement* tai *personal insolvency arrangement*) eli konkurssin tulee olla velalliselle viimeinen vaihtoehto maksukykyensä korjaamiseen.²⁷⁵ Konkurssin edellytyksiä ja muiden maksukyvyttömyysmenettelyjen soveltuvuutta harkitessaan tuomioistuimen on otettava huomioon myös velallisen varallisuuden luonne ja arvo sekä velvoitteiden laajuus.²⁷⁶

Pääsäännön mukaan velallinen vapautuu henkilökohtaisesta velkavastuustaan vakuudettomien velkojen osalta automaattisesti vuoden kuluttua konkurssin alkamisesta.²⁷⁷ Vapautumista on helpotettu huomattavasti 2010-luvulla toteutetuilla uudistuksilla, sillä

²⁷³ Oikeushenkilöiden likvidaatiomenettelystä (*liquidation / winding-up*) säädetään Companies Act -laissa (38/2014). Oikeushenkilöä koskeva likvidaatiomenettely ei vapauta yrittäjää mahdollisesta takaukseen perustuvasta henkilökohtaisesta velkavastuusta, vaan yrittäjän on haettava erilliseen yksityisvelallista koskevaan menettelyyn.

²⁷⁴ *Insolvency Service of Ireland: ISI Statistics Quarter 4 2016*, s. 10–11. Saantitapa: https://www.isi.gov.ie/en/ISI/Pages/Media_&_Statistics.

²⁷⁵ Bankruptcy Act section 11.

²⁷⁶ Bankruptcy Act sections 14(2), 15(2).

²⁷⁷ Bankruptcy Act section 85.

aiemmin velkavastuusta vapautui tuomioistuimen harkinnan mukaan ja usein vasta 12 vuoden jälkeen.²⁷⁸

Tuomioistuin voi vapauttaa velallisen henkilökohtaisesta velkavastuusta vuotta lyhyemmässä ajassa, mikäli velallinen konkurssin alkamisen jälkeen pääsee velkojien kanssa sopimukseen vapaaehtoisesta akordista (*composition after bankruptcy*). Jos akordista sovitaan, konkurssipesään kuuluvat varat palautetaan velalliselle.²⁷⁹

Tuomioistuin voi konkurssipesän hallintoa hoitavan viranomaisen (*official assignee in bankruptcy*), pesänhoitajan (*trustee*) tai velkojan hakemuksesta pidentää velkavastuusta vapautumisen määräaikaa, jos velallinen on laiminlyönyt myötävaikuttaa konkurssipesään kuuluvan omaisuuden myyntiin taikka hän on kätkenyt tai jättänyt ilmoittamatta tällaista omaisuutta. Vapautumisaika voidaan pidentää yleensä enintään kahdeksaan vuoteen konkurssin alkamisesta lukien. Jos laiminlyönti on ollut vakava tai omaisuuden kätkeminen merkittävää, vapautumisaikaa voidaan kuitenkin pidentää jopa 15 vuoteen.²⁸⁰

Henkilökohtaisen velkavastuun päättymisestä huolimatta mahdollisesti vielä myymättä olevan konkurssipesään kuuluvan omaisuuden omistusoikeus ei palaudu velalliselle, vaan myynnissä saatavat varat jaetaan velkojille.²⁸¹ Velallisen konkurssin alkaessa kotinaan tai pääasiallisena asuinpaikkanaan käyttämän kiinteistön tai huoneiston omistusoikeus voi kuitenkin tietyin edellytyksin palautua velalliselle, mikäli kiinteistöä tai huoneistoa ei ole myyty kolmen vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta.²⁸²

Tuomioistuin voi konkurssipesän hallintoa hoitavan viranomaisen tai pesänhoitajan vaatimuksesta määrätä, että velallisen on konkurssista huolimatta tehtävä velkojille maksusuorituksia myös tulevista varoistaan, mikäli velallisen tulot ylittävät kohtuullisten elinkustannusten määrän. Maksuohjelmamääräys (*bankruptcy payment order*) on voimassa enintään kolme vuotta sen antamisesta ja se päättyy joka tapauksessa enintään neljän vuoden kuluttua konkurssin alkamisesta. Määräystä voidaan muuttaa, jos velallisen taloudellinen tilanne muuttuu maksuajan kuluessa.²⁸³

²⁷⁸ Ks. alkuperäinen säännös Bankruptcy Act 1988 section 85(4).

²⁷⁹ Bankruptcy Act sections 39, 41, 85B.

²⁸⁰ Bankruptcy Act section 85A.

²⁸¹ Bankruptcy Act section 85(3).

²⁸² Bankruptcy Act section 85(3A).

²⁸³ Bankruptcy Act section 85D.

13.3 Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

Luonnollinen henkilö voi vapautua henkilökohtaisesta velkavastuusta Personal Insolvency Act -laissa säädettyjen maksukyvyttömyysmenettelyjen kautta. Kyseisten menettelyjen ulkopuolelle jäävät kuitenkin esimerkiksi elatusapuvelat, henkilövahinkoon liittyvät korvaukset ja velat, jotka perustuvat rikostuomioon tai rikoksesta määrättyyn sakkoon (*excluded debts*). Monet lähinnä julkisoikeudelliset velat voivat tulla menettelyjen piiriin vain velkojan suostumuksella (*excludable debts*).²⁸⁴

Debt relief notice -menettely (DRN) edellyttää, että velallisen nettotulo on enintään 60 euroa kuukaudessa sekä varallisuuden arvo tarpeellisen koti-irtaimiston ja eräiden muiden vähennettävien erien jälkeen enintään 400 euroa. Lisäksi yhteenlasketun velkamäärän on oltava alle 35 000 euroa.²⁸⁵ Menettelyssä velallinen vapautuu velkavastuusta menettelyssä mukana olleiden velkojen osalta kolmen vuoden pituisen tarkkailujakson (*supervision period*) jälkeen. Jakson aikana velallinen ei suorita maksuja velkojille, elleivät hänen tulonsa kasva tai ellei hän saa uutta varallisuutta.²⁸⁶ Vuonna 2016 DRN-hakemuksia tehtiin 371 ja järjestelyjä hyväksyttiin 357.²⁸⁷

Debt settlement arrangement -menettely (DSA) on tarkoitettu ainoastaan vakuudettomien velkojen järjestelemiseen ja se voi koskea yhtä tai useampaa velkojaa.²⁸⁸ Menettelyä ei myönnetä, mikäli velallisen vakuudettomista veloista vähintään 25 prosenttia on syntynyt alle kuusi kuukautta ennen maksu- ja täytäntöönpanokieltoja koskevan hakemuksen jättämistä. Lisäksi aiempi maksukyvyttömyysmenettely voi estää pääsyn DSA-menettelyyn.²⁸⁹ Menettelyssä selvittäjä (*personal insolvency practitioner*) tekee esityksen velkajärjestelyohjelmasta, joka voi sisältää ehtoja sekä maksuohjelmasta että omaisuuden realisoinnista.²⁹⁰ Velallisen ja velkojien, jotka edustavat vähintään 65 prosenttia menettelyn piirissä olevista veloista, on hyväksyttävä esitys.²⁹¹ Ohjelma kestää enintään viisi vuotta, jonka jälkeen sitä noudattanut velallinen vapautuu jännösvelkavastuusta menettelyssä mukana olleiden velkojen osalta. Ohjelmassa voidaan sopia edellytyksistä, joiden täytyessä sen kesto pidennetään enintään yhdellä

²⁸⁴ Personal Insolvency Act section 2.

²⁸⁵ Personal Insolvency Act section 26(2).

²⁸⁶ Personal Insolvency Act sections 34(1), 46(1), 36.

²⁸⁷ ISI Statistics Quarter 4 2016, s. 11.

²⁸⁸ Personal Insolvency Act sections 55(1), 62(8), 68.

²⁸⁹ Personal Insolvency Act section 57.

²⁹⁰ Personal Insolvency Act sections 64(1)(c), 65, 66.

²⁹¹ Personal Insolvency Act sections 65(1), 73(6).

vuodella.²⁹² Vuonna 2016 DSA-hakemuksia tehtiin 428 ja järjestelyjä hyväksyttiin 226.²⁹³

Personal insolvency arrangement -menettely (PIA) perustuu DSA-menettelyn tapaan velkojien enemmistön hyväksymään velkajärjestelyohjelmaan. Menettelyn piiriin voivat kuitenkin kuulua myös vakuusvelat. Vakuusvelkojen yhteenlasketun määrän on oltava alle kolme miljoonaa euroa, elleivät kaikki vakuusvelkojat suostu poikkeamaan mainitusta rajoituksesta.²⁹⁴ Lisäksi ohjelman kesto voi DSA-menettelystä poiketen olla enintään kuusi vuotta, jota voidaan ohjelmassa sovituin edellytyksin pidentää yhdellä vuodella.²⁹⁵ Ohjelmaa noudattanut velallinen vapautuu sen päätyttyä velkavastuusta vakuudettomien jäännösvelkojen osalta, ellei ohjelmassa erikseen sovita vastuun päättymisestä myös vakuusvelkojen osalta.²⁹⁶ Vuonna 2016 PIA-hakemuksia tehtiin 2 530 ja järjestelyjä hyväksyttiin 698.²⁹⁷

13.4 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Irlannissa tuomion täytäntöönpanokelpoisuus päättyy lopullisesti 12 vuoden kuluttua siitä ajankohdasta, jona tuomio tuli täytäntöönpanokelpoiseksi.²⁹⁸ Lisäksi täytäntöönpano voi edellyttää tuomioistuimen myöntämää lupaa sen jälkeen, kun tuomion antamisesta on kulunut kuusi vuotta.²⁹⁹

²⁹² Personal Insolvency Act sections 65(2)(a), 65(2)(b).

²⁹³ ISI Statistics Quarter 4 2016, s. 11.

²⁹⁴ Personal Insolvency Act sections 91, 102.

²⁹⁵ Personal Insolvency Act section 99(2)(b).

²⁹⁶ Personal Insolvency Act sections 99(2)(c), 102(11)(b).

²⁹⁷ ISI Statistics Quarter 4 2016, s. 11.

²⁹⁸ Statute of Limitations (6/1957, muutoksin 31.8.2016 saakka) section 11(6)(a).

²⁹⁹ Ks. esim. Circuit Court Rules (Statutory Instrument No. 510 of 2001), order 36(9); Rules of Superior Courts (Statutory Instrument No. 15 of 1986), order 42(24).

14 Espanja

14.1 Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

Espanjassa konkurssi (*concurso*) ei automaattisesti vapauta luonnollista henkilöä jäännösvelkavastuusta. Vuonna 2015 voimaan tulleiden uudistusten myötä yksityisvelallinen voi kuitenkin hakea erilliseen veloista vapauttavaan menettelyyn likvidaatiomenettelyn aikana (*beneficio de la exoneración del pasivo insatisfecho*). Maksukyvyttömyyteen johtanut velallisen vilpillinen menettely tai edeltävien kymmenen vuoden aikana annettu tuomio talousrikosasiassa estävät vapautumismenettelyyn pääsyn. Velallisen on lisäksi tullut pyrkiä ensin vapaaehtoiseen sovintoratkaisuun velkojensa kanssa.³⁰⁰

Vapautumismenettely voi toteutua kahdella tavalla, joista molemmat soveltuvat myös yrittäjävelalliseen. Ensimmäisen vaihtoehdon mukaan velallinen vapautuu velkavastuusta etuoikeudettomien jäännösvelkojen osalta, mikäli hän maksaa 25 prosentin jako-osuuden etuoikeudettomille veloilleen sekä konkurssin massavelat ja etuoikeutetut velat täysimääräisesti. Etuoikeutettuja velkoja ovat esimerkiksi verovelat sekä vakuusvelat vakuuden määrään saakka.³⁰¹

Vaihtoehtoisesti velallinen voi vapautua vastaamasta etuoikeudettomista jäännösve-loista suoritettuaan viiden vuoden maksuohjelman, joka perustuu hänen tuloihinsa ja velkojensa määrään. Velallinen ei voi päästä maksuohjelmamenettelyyn, jos hän on vapautunut velkavastuusta aikaisemmassa menettelyssä edeltävien kymmenen vuoden aikana tai jos hän on edeltävien neljän vuoden aikana kieltäytynyt vastaanottamasta kykyjään vastaavaa työtä. Maksuohjelman päätyttyä tuomioistuin myöntää velkavastuusta vapautumisen velallisen pyynnöstä. Vapautuminen voidaan maksuerien laiminlyönnin lisäksi evätä tai myöhemmin kumota, jos velallinen on piilottanut omaisuuttaan tai tulojaan taikka jos velallisen taloudellinen tilanne on parantunut merkittävästi esimerkiksi hänen saamansa perinnön vuoksi.³⁰²

³⁰⁰ Ley Concursal (22/2003, 9.7.2003) art. 178(2), art. 178 bis (1), art. 178 bis (3)(1)–(3)(3).

³⁰¹ Ley Concursal art. 178 bis (3)(4), art. 90–91.

³⁰² Ley Concursal art. 178 bis (3)(5), art. 178 bis (5)–(8).

14.2 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Espanjassa tuomiolla vahvistetun saatavan vanhentumisaika vaihtelee saatavan tyy-
pistä riippuen. Yleinen vanhentumisaika on viisi vuotta, joka alkaa kulua tuomion tul-
tua lainvoimaiseksi. Velkoja voi katkaista vanhentumisen esimerkiksi täytäntöönpano-
toimella tai vaatimalla maksua vapaamuotoisesti. Tuomioon perustuvan täytäntöönpa-
non katsotaan rauenneen, ellei velkoja ole vaatinut täytäntöönpanoa viiden vuoden
kuluessa tuomion lainvoimaisuudesta.³⁰³

³⁰³ Código Civil (24.7.1889) art. 1964(2), art. 1971, art. 1973; Ley de Enjuiciamiento Civil (1/2000, 7.1.2000) art. 518.

15 Tšekki

15.1 Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

Tšekissä velallinen voi erikseen hakea konkurssituomioistuimelta velkavastuusta vapautumista (*oddlužení*). Vapautusmenettely soveltuu lähtökohtaisesti ainoastaan sellaiseen luonnolliseen henkilöön, jolla ei ole elinkeinotoiminnasta aiheutunutta velkaa. Veloista vapautuminen voi kuitenkin koskea myös elinkeinotoiminnan vuoksi velkaantunutta velallista esimerkiksi siinä tapauksessa, että tällaisen velan velkoja suostuu tai on lain nojalla velvollinen suostumaan velkavastuusta vapautumiseen taikka kyse on vakuusvelasta.³⁰⁴

Vapautuminen tapahtuu joko likvidaation tai maksusuunnitelman kautta. Vakuudettoman saatavan velkojalle tulevan jako-osuuden on oltava vähintään 30 prosenttia saatavan määrästä, mutta tuomioistuin voi tietyin edellytyksin harkintansa mukaan poiketa kyseisestä pääsäännöstä. Mahdollinen maksusuunnitelma on pituudeltaan viisi vuotta.³⁰⁵

Velallinen ei vapaudu velkavastuusta rikosasiassa tuomittujen seuraamusten eikä tahallista teosta määrättyjen vahingonkorvausten osalta. Tuomioistuin voi laissa tarkemmin määrätyissä tilanteissa kumota aiemmin myönnetyn veloista vapautumisen.³⁰⁶

15.2 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Tšekissä tuomioistuimen ratkaisulla vahvistettu saatava vanhentuu kymmenessä vuodessa ratkaisun antamisesta lukien. Vanhentumisajan kuluminen keskeytyy esimerkiksi täytäntöönpanotoimen vuoksi, mutta täytäntöönpanon päätyttyä vanhentumisaika

³⁰⁴ Insolvenční zákon (182/2006) § 389.

³⁰⁵ Insolvenční zákon § 398, § 415.

³⁰⁶ Insolvenční zákon § 416(1), § 417.

jatkuu siitä, mihin vanhentuminen keskeytyi. Sen sijaan vanhentumisaika voi alkaa kokonaan alusta, jos velallinen tunnustaa velkansa.³⁰⁷

³⁰⁷ Občanský zákoník (89/2012) § 640, § 648, § 652, § 653.

16 Slovenia

16.1 Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

Slovenian järjestelmässä yksityishenkilön konkurssimenettelyssä velallisen varat likvidoidaan ja velallisen mahdollinen menettelyn aikainen maksuvara käytetään velkojen maksuun. Velkavastuusta vapautumista on haettava erikseen konkurssimenettelyn aikana. Vapautumista voivat hakea sekä kuluttajat että yrittäjät.³⁰⁸

Veloista vapautumisen määräaika on kahdesta viiteen vuotta. Vapautusmenettelyn aloittamisesta päättävä tuomioistuin päättää määräajasta tapauskohtaisesti velallisen henkilökohtaisten olosuhteiden ja velkaantumisen syiden perusteella. Määräajan päättyessä tuomioistuin päättää velkavastuusta vapautumisen myöntämisestä. Velallinen ei vapaudu vastaamasta esimerkiksi elatukseen liittyvistä veloista, sakoista tai muista rikoksen perusteella tuomituista seuraamuksista eikä rikosperusteisista taikka tahalliseen tai törkeään huolimattomaan menettelyyn perustuvista vahingonkorvauksista. Yrittäjä ei vapaudu vastaamasta myöskään työntekijöiden etuoikeutetuista saavista.³⁰⁹

³⁰⁸ Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPIPP, Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr., 27/16, 31/16 – odl. US, 38/16 – odl. US in 63/16 – ZD-C) § 381, § 393–395, § 398.

³⁰⁹ ZFPIPP § 400(4)–400(5), § 407–408.

16.2 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Sloveniassa tuomiolla vahvistettu saatava vanhentuu kymmenessä vuodessa. Toistuvaissuorituksia koskee kolmen vuoden vanhentumisaika. Täytäntöönpanotoimi katkaisee vanhentumisen ja vanhentumisaika alkaa alusta täytäntöönpanon päättyessä. Vanhentuminen katkeaa myös velallisen tunnustaessa velan.³¹⁰

³¹⁰ Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo in 64/16 – odl. US) § 347(1), § 356, § 369.

17 Romania

17.1 Velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

Romaniassa elinkeino- tai ammattitoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö voi vapautua velkavastuusta yrityksille ja muille elinkeinotoiminnan harjoittajille tarkoitetun konkurssimenettelyn (*falimentul*) kautta. Jäännösveloista vapautumista koskevat kuitenkin useat laissa säädetyt poikkeukset; velalliselta voidaan evätä vapautuminen kokonaan tai osittain esimerkiksi velallisen rikosta koskevassa asiassa annetun tuomion vuoksi. Tuomioistuin voi lisäksi päättää, että yritystoiminnasta vastanneet henkilöt jäävät vastuuseen toimintaan liittyvistä veloista.³¹¹ Kuluttajavelallisille tarkoitettuja maksukyvyttömyysmenettelyjä ei voida soveltaa elinkeinotoiminnasta aiheutuneiden velkojen likvidointiin tai järjestelyyn.³¹²

17.2 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Tuomion täytäntöönpanokelpoisuus päättyy kolmen vuoden kuluttua tuomion antamisesta, ellei laissa ole säädetty muusta määräajasta. Kiinteään omaisuuteen kohdistuvia oikeuksia koskevien tuomioiden osalta määräaika on kymmenen vuotta. Määräajan kulumisen voidaan katkaista esimerkiksi täytäntöönpanotoimilla.³¹³

³¹¹ Legea 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolventei și de insolvență. Legea insolventei nr. 85/2014 § 102, § 169, § 181.

³¹² Legea 151/2015 privind procedura insolventei persoanelor fizice. Insolvența persoanelor fizice § 4(1).

³¹³ Codul de procedură civilă (134/2010) § 706(1), § 709.

18 Yhdysvallat

18.1 Järjestelmän lähtökohdat

Yhdysvalloissa maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevat säännökset sisältyvät liittovaltion lakiin (U.S. Code Title 11, "Bankruptcy Code" 1978). Yhdysvaltain korkeimmalla oikeudella on oikeus antaa lakia tarkentavia menettelysäännöksiä (Federal Rules of Bankruptcy Procedure 1983, viimeisimmät muutokset 2016). Yhdysvaltain osavaltiot eivät voi antaa omia säännöksiään maksukyvyttömyysmenettelyistä tai poiketa liittovaltion laista lukuun ottamatta eräitä nimenomaisesti säädettyjä poikkeuksia³¹⁴. Osavaltiot voivat kuitenkin antaa muita säännöksiä velallisen ja velkojan välisestä suhteesta.³¹⁵

Bankruptcy Code jakaantuu kaikkia maksukyvyttömyysmenettelyjä koskeviin yleisiin lukuihin sekä erityisiin menettelykohtaisiin lukuihin. Laissa olevista menettelyistä neljää voidaan soveltaa luonnollisen henkilön velkojen järjestelmiseen. Chapter 7 -menettely on yksinomaan likvidaatiomenettely, kun taas Chapter 12 ja Chapter 13 -menettelyt perustuvat maksuohjelmaan. Chapter 11 -menettelyn puitteissa tehtävässä uudelleenjärjestelyssä on mahdollista toteuttaa sekä likvidaatio että maksuohjelma.

Yhdysvalloissa velkavastuusta vapautuminen (*discharge*) on vanhastaan ollut maksukyvyttömyysmenettelyjen olennainen osa. Yhdysvaltain korkein oikeus totesi vuonna 1934 antamassaan ratkaisussa *Local Loan Co. v. Hunt*³¹⁶ silloisen maksukyvyttömyyslain perimmäisenä tarkoituksena olleen, että velalliselle annetaan uusi alku velkataakan estämättä.³¹⁷ Vuonna 1978 voimaan tullutta uutta maksukyvyttömyyslakia on toisaalta pidetty myös liian velallisystävällisenä ja sen on katsottu tarjonneen erityisesti kuluttajavelallisille tilaisuuden veloista vapautumiseen sellaisissa tilanteissa, joissa he tosiasiaassa olisivat selvinneet veloistaan ilman maksukyvyttömyysmenettelyä. Tähän kritiikkiin pyrittiin osaltaan vastaamaan viimeisimmillä merkittävillä maksukyvyttömyyslakiin tehdyillä muutoksilla (Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act 2005, BAPCPA), joilla kiristettiin velallisen kannalta erityisesti Chapter 7 -menettelyä koskevia säännöksiä.³¹⁸ Veloista vapautuminen on kuitenkin edelleen

³¹⁴ Ks. esim. 11 U.S.C. § 522(b)(2).

³¹⁵ Frey, Martin A. – Swinson, Sidney K.: Introduction to Bankruptcy Law. 6th edition 2013, s. 11.

³¹⁶ Local Loan Co. v. Hunt, 292 U.S. 234, 244 (1934).

³¹⁷ Ks. *Administrative Office of the United States Courts: Bankruptcy Basics*. Revised third edition November 2011, s. 6. Saantitapa:

<http://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics>.

³¹⁸ Frey ym. 2013 s. 6.

lähtökohtaisesti mahdollista kaikissa luonnolliseen henkilöön soveltuvissa maksukyvyttömyysmenettelyissä.

Vuonna 2017 Yhdysvalloissa aloitettiin yhteensä 789 020 maksukyvyttömyysmenettelyä ja niistä yhteensä 23 157 menettelyssä pääosa velasta liittyi päätyneeseen tai jatkuvaan elinkeinotoimintaan. Määriin sisältyvät sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä koskevat menettelyt.³¹⁹

18.2 Kaikkia maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevat säännökset

Bankruptcy Code -lain yleisessä osassa on kaikkia maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevia säännöksiä esimerkiksi menettelyn aloittamisen edellytyksistä ja esteistä sekä velkavastuusta vapautumisesta. Yleisiä säännöksiä täydentävät menettelykohtaiset säännökset, joita kuvataan jäljempänä erikseen kutakin menettelyä koskevassa luvussa.

Maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisen edellytyksiä ja esteitä koskeva sääntely on pääasiassa menettelykohtaista. Yleisten säännösten mukaan uuden menettelyn aloittaminen estyy aina siinä tapauksessa, että velallista koskeva aiempi menettelyhakemus on hylätty edeltävien 180 päivän aikana velallisen tahallisten, asian käsittelyyn liittyneiden laiminlyöntien vuoksi.³²⁰ Toisaalta luonnollista henkilöä koskeva menettely voidaan aloittaa vain, jos velallinen on osallistunut velkaneuvontaan hakemuksen viireilletuloa edeltäneiden 180 päivän aikana.³²¹

Yleinen osa käsittää yksityiskohtaisia säännöksiä velkatyypeistä, joita koskevasta velkavastuusta yksityisvelallinen ei vapaudu maksukyvyttömyysmenettelyn kautta. Poikkeuksia on kaikkiaan 19. Velallinen ei vapaudu vastaamasta esimerkiksi velasta:

- joka perustuu veroihin tai tullimaksuihin eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta;
- joka perustuu velallisen väärin perustein saamaan raha- tai muuhun suoritukseen mukaan lukien tietyt kuluttajavelallisen ylellisyysostokset;
- jonka ilmoittamisen velallinen on laiminlyönyt menettelyn yhteydessä;

³¹⁹ U.S. Bankruptcy Courts - Business and Nonbusiness Cases Filed, by Chapter of the Bankruptcy Code, during the 12-Month Period Ending December 31, 2017. Table F-2. [viitattu 25.1.2018]. Saantitapa: <http://www.uscourts.gov/statistics-reports/caseload-statistics-data-tables>.

³²⁰ 11 U.S.C. § 109(g).

³²¹ 11 U.S.C. § 109(h).

- joka perustuu petokseen, kavallukseen tai eräisiin muihin rikoksiin;
- joka perustuu elatusvelvollisuuteen;
- joka perustuu eräiden tahallisella teolla aiheutettujen vahinkojen korvaamiseen;
- joka perustuu sakkoon tai muuhun seuraamukseen;
- joka perustuu valtion myöntämään tai takaamaan opintolainaan taikka etujen liikamaksuun; tai
- joka on ollut tai olisi voinut olla mukana aiemmassa maksukyvyttömyysmenettelyssä, jossa velallinen luopui veloista vapautumisesta tai vapautuminen evättiin lain nojalla.³²²

Yksityisvelallinen voi vapautua petolliseen tai muutoin sopimattomaan menettelyyn liittyvien velkojen osalta vastuusta, mikäli oikeus ei kyseisen velan velkojan vaatimuksesta ja velallista kuultuaan päättä jättää sellaista velkaa vapautumisen ulkopuolelle.³²³

Velkavastuusta vapautumisen oikeusvaikutuksia koskevien yleisten säännösten mukaan vapautuminen mitätöi velkaan liittyvän tuomion sekä estää perintätoimenpiteiden aloittamisen tai jatkamisen. Oikeusvaikutuksia voidaan rajata esimerkiksi velallisen puolisoon kohdistuvan maksukyvyttömyysmenettelyn vuoksi. Lisäksi velkoja ja velallinen voivat tietyin velallista suojaavin edellytyksin sopia ennen vapautumisen myöntämistä, että velallinen maksaa velkansa velkojalle vapautumisesta huolimatta.³²⁴

18.3 Likvidaatio (Chapter 7)

Yksityisvelallinen voi vapautua henkilökohtaisesta velkavastuustaan Chapter 7 -menettelyssä (*liquidation*) ennen menettelyn alkamista syntyneiden velkojensa osalta.³²⁵ Kyseisessä menettelyssä velallisella menettelyn alkaessa oleva panttaamaton omaisuus käytetään lähes kokonaisuudessaan hänen velkojensa kattamiseen. Puolueeton pesänhoitaja (*trustee*) nimetään hoitamaan likvidaatiopesän hallintoa ja omaisuuden realisointia.³²⁶ Likvidaation ulkopuolelle voivat jäädä eräät velallisen perustarpeisiin liittyvät omaisuuserät, kuten velallisen asunto tai osuus asunnosta enintään 15 000 dollarin arvosta, moottoriajoneuvo enintään 2 400 dollarin arvosta sekä

³²² 11 U.S.C. § 523(a).

³²³ 11 U.S.C. § 523(c)(1).

³²⁴ 11 U.S.C. § 524.

³²⁵ 11 U.S.C. § 727(a)–(b).

³²⁶ 11 U.S.C. § 704.

tavanomainen koti-irtaimisto.³²⁷ Vuonna 2017 likvidaatiomenettelyjä aloitettiin yhteensä 486 347, joista 14 157 menettelyssä pääosa velasta liittyi päätyneeseen tai jatkuvaan elinkeinotoimintaan. Määriin sisältyvät sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä koskevat menettelyt.³²⁸

Chapter 7 -menettely voidaan lähtökohtaisesti aloittaa velallisen maksukyvyistä tai velkojen kokonaismäärästä riippumatta.³²⁹ Jos yksityisvelallisen kaikista veloista pääosa on kulutusvelkaa, tuomioistuin voi kuitenkin omasta aloitteestaan taikka maksukyvyttömyysasioiden hallintoa valvovan viranomaisen (*U.S. trustee*), pesänhoitajan tai asiaan osallisen vaatimuksesta tutkia, syyllistyykö velallinen menettelyn väärinkäyttöön. Tarkoituksena on ennen kaikkea selvittää, saisivatko velkojat suuremman takaisinmaksuosuuden maksuohjelmaan perustuvassa Chapter 13 -menettelyssä kuin likvidaatiomenettelyssä.³³⁰ Säädetty maksuvaratesti (*means test*) on yksityiskohtainen ja monivaiheinen. Testin perusteella velallinen syyllistyy väärinkäyttöön hänen kuukausittaisen maksuvaransa ylittäessä määrätyn ylärajan, joka on vuodesta 2016 alkaen ollut 214,17 dollaria. Maksuvaran laskemiseksi velallisen keskimääräisestä kuukausitulosta³³¹ vähennetään laissa säädetyt kuluerät, joihin välttämättömien elinkustannusten lisäksi kuuluvat muun muassa vakuusvelkojen lyhennysmaksut. Pienempikin maksuvara voi tarkoittaa hakemuksen hylkäämistä, jos velallisen etuoikeudettomien velkojen määrä on vähäinen.³³² *Means test* -säännöksiä ei sovelleta, jos velallisen kotitalouden yhteenlaskettu keskimääräinen vuositulo on yhtä suuri tai pienempi kuin vastaavan kotitalouden mediaanitulo velallisen kotiosavaltiossa.³³³ Chapter 7 -menettely voidaan joka tapauksessa jättää myöntämättä, jos siihen on aihetta velallisen vilpilli-

³²⁷ 11 U.S.C. § 522(d). Osavaltiot voivat antaa omia säännöksiä menettelyn ulkopuolelle jäävistä omaisuususeristä ja lisäksi määrätä, että liittovaltion säännöstä ei sovelleta kyseisessä osavaltiossa, ks. *Frey ym.* 2013 s. 242.

³²⁸ U.S. Bankruptcy Courts – Business and Nonbusiness Cases Filed, by Chapter of the Bankruptcy Code, during the 12-Month Period Ending December 31, 2017.

³²⁹ Bankruptcy Basics 2011 s. 14.

³³⁰ 11 U.S.C. § 707(b)(1); *Frey ym.* 2013 s. 196.

³³¹ Keskimääräisellä kuukausitulolla tarkoitetaan velallisen kaikista tulolähteistä saamaa keskimääräistä tuloa menettelyn aloittamista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana, ks. 11 U.S.C. § 101(10A).

³³² 11 U.S.C. § 707(b)(2); *Frey ym.* 2013 s. 196 ja 205; Ks. myös Official Form B 122A–2 (Chapter 7 Means Test Calculation). [viitattu 26.1.2018]. Saantitapa: <http://www.uscourts.gov/services-forms/forms>.

³³³ 11 U.S.C. § 707(b)(7). Syyskuussa 2017 mediaanitulo esimerkiksi Illinoisin osavaltiossa yhden hengen kotitaloudessa oli noin 51 000 dollaria, kahden hengen taloudessa noin 67 000 dollaria, kolmen hengen taloudessa noin 78 000 dollaria ja neljän hengen taloudessa 94 000 dollaria, ks. *Census Bureau: Median Family Income By Family Size (Cases Filed On or After November 1, 2017)*. [viitattu 26.1.2018]. Saantitapa: <https://www.justice.gov/ust/means-testing>.

syyden vuoksi tai kaikki velallisen taloudelliseen tilanteeseen liittyvät olosuhteet huomioiden.³³⁴ Väärinkäyttötapauksessa tuomioistuin voi hakemuksen hylkäämisen sijaan ohjata velallisen esimerkiksi maksuohjelmaan perustuvaan Chapter 13 -menettelyyn.³³⁵

Tuomioistuimen on myönnettävä likvidaatiomenettelyssä olevalle yksityisvelalliselle vapautus henkilökohtaisesta velkavastuusta viipymättä sen jälkeen, kun määrääjat vapautumisen vastustamista ja menettelyn väärinkäyttöä koskevien kanteiden jättämiselle ovat kuluneet.³³⁶ Velkavastuusta vapautuminen voi siten yleensä tapahtua 60–90 päivän kulutta ensimmäisen velkojainkokouksen järjestämisestä eli käytännössä jo noin neljän kuukauden kuluttua asian vireilletulosta, jos velallinen on itse hakenut menettelyyn.³³⁷

Velallisella ei ole ehdotonta oikeutta velkavastuusta vapautumiseen. Kaikkiin menettelyihin soveltuvien yleisten poikkeusten lisäksi Chapter 7 -menettelyä koskevat eräät erityiset poikkeukset, joiden perusteella velkoja, pesänhoitajan tai valvova viranomaisen voivat vastustaa velkavastuusta vapautumisen myöntämistä velalliselle. Asiaan osallisen vaatimuksesta tuomioistuin voi määrätä pesänhoitajan tutkimaan velallisen menettelyä sen selvittämiseksi, onko käsillä kyseisiä erityisiä perusteita velkavastuusta vapautumisen epäämiseksi.³³⁸ Valitukset käsitellään erillisessä vastustamisoi-keudenkäynnissä (*adversary proceeding*).³³⁹

Chapter 7 -menettelyssä velkavastuusta vapautuminen voidaan jättää myöntämättä velallisen rikoksiin liittyvän taikka muutoin vilpillisen tai petollisen menettelyn vuoksi, jos velallinen on likvidaatiomenettelyn alkamisen jälkeen tai enintään vuotta ennen hakemuksen jättämistä esimerkiksi:

- petollisessa tarkoituksessa luovuttanut tai kätkenyt omaisuuttaan tai likvidaatiopesään kuuluvaa omaisuutta;
- hävittänyt tai väärentänyt kirjanpitoaan tai laiminlyönyt sen laatimisen;
- tietoisesti ja petollisesti antanut väärän valan tai esittänyt virheellisen väitteen;
- laiminlyönyt antaa riittävän selvityksen kadonneista varoistaan; taikka

³³⁴ 11 U.S.C. § 707(b)(3).

³³⁵ 11 U.S.C. § 707(b)(1).

³³⁶ Fed. R., rule 4004(c).

³³⁷ Fed. R., rules 1017(e), 2003(a), 4004(a); Ks. myös Bankruptcy Basics 2011 s. 9, 18–19.

³³⁸ 11 U.S.C. § 727(c).

³³⁹ Ks. Fed. R. Part VII.

- kieltäytynyt noudattamasta tuomioistuimen määräystä tai vastaamasta tuomioistuimen esittämään kysymykseen muusta kuin itsekriminointi-suojaan liittyvästä syystä.³⁴⁰

Lisäksi velkavastuusta vapautuminen voidaan jättää myöntämättä, jos tuomioistuin katsoo velallisen pätevästi luopuneen vapautumisesta tai jos velallinen on laiminlyönyt henkilökohtaisen talouden hallintaa käsittelevän kurssin suorittamisen.³⁴¹

Velallinen ei voi saada uutta vapautusta velkavastuusta Chapter 7 -menettelyn kautta, mikäli uusi hakemus tehdään kahdeksan vuoden kuluessa aikaisemman Chapter 7 tai Chapter 11 -menettelyn vireilletulosta taikka kuuden vuoden kuluessa aikaisemman Chapter 12 tai Chapter 13 -menettelyn vireilletulosta ja velallinen vapautui velkavastuusta kyseisessä aikaisemmassa menettelyssä.³⁴² Velkavastuusta vapautuminen voidaan poikkeuksellisesti myöntää kuutta vuotta aiemmin, jos velallinen aikaisemmassa Chapter 12 tai Chapter 13 -menettelyssä maksoi täysimääräisesti kaikki menettelyn piiriin kuuluneet vakuudettomat velat tai jos hän maksoi sellaisista veloista 70 prosenttia ja maksusuunnitelma oli laadittu vilpittömässä mielessä ja velallisen parhaan kyvyn mukaisesti.³⁴³

Tuomioistuin voi myöhemmin muun muassa pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta kumota velkavastuusta vapautumisen esimerkiksi siinä tapauksessa, että velallinen menetteli petollisesti saadakseen vapautumisen, jätti ilmoittamatta likvidaatiopesään kuuluvaa omaisuutta taikka antoi vääriä tietoja tai laiminlöi asiakirjojen esittämisen likvidaatioasiaan kohdistuvassa tarkastuksessa.³⁴⁴ Kumoamista täytyy yleensä vaatia vuoden kuluessa vapautumisen myöntämisestä tai tietyissä tapauksissa ennen likvidaatiomenettelyn vireilläolon päättymistä.³⁴⁵

³⁴⁰ 11 U.S.C. § 727(a)(2)–(7), § 727(a)(12).

³⁴¹ 11 U.S.C. § 727(a)(10)–(11).

³⁴² 11 U.S.C. § 727(a)(8)–(9).

³⁴³ 11 U.S.C. § 727(a)(9).

³⁴⁴ 11 U.S.C. § 727 (d). Ks. tarkastuksista U.S. Code Title 28 “Judiciary and judicial procedure” § 586(f).

³⁴⁵ 11 U.S.C. § 727 (e).

18.4 Muut velkavastuusta vapauttavat maksukyvyttömyysmenettelyt

18.4.1 Maksuohjelma (Chapter 13)

Chapter 13 -menettelyssä (*adjustment of debts of an individual with regular income*, niin kutsuttu *wage-earner bankruptcy*) voidaan maksuohjelman avulla järjestellä luonnollisen henkilön velat siinä tapauksessa, että hänellä on säännölliset tulot. Velallisen vakuudettomien velkojen määrän tulee hakemuksen vireilletulopäivänä olla alle 250 000 dollaria ja vakuusvelkojen määrän alle 750 000 dollaria. Menettely voi koskea velallisen ohella hänen puolisoaan, mikäli heidän yhteenlasketut velkansa alittavat edellä mainitut määrät. Menettely soveltuu myös yrittäjiin.³⁴⁶ Vuonna 2017 Chapter 13 -menettelyjä aloitettiin yhteensä 294 637, joista 2 056 menettelyssä pääosa velasta liittyi päättyneeseen tai jatkuvaan elinkeinotoimintaan.³⁴⁷

Chapter 13 -menettelyssä velallinen laatii maksuohjelman, jonka perusteella hänen on maksuohjelman toteuttamiseksi luovutettava ohjelman keston aikaiset tulonsa joko kokonaan tai osittain selvittäjän (*trustee*) hallintaan jaettavaksi edelleen velkojille.³⁴⁸ Vakuudettomille veloille tulevan jako-osuuden on joka tapauksessa oltava vähintään Chapter 7 -menettelyn likvidaation kautta saatavissa olevan jako-osuuden suuruinen (*best-interests-of-creditors test*).³⁴⁹ Etuoikeutetut saatavat on katettava maksuohjelmassa täysimääräisesti, ellei velkoja anna suostumustaan saatavansa muunlaiseen käsittelyyn.³⁵⁰ Vakuusvelat on ohjelmassa katettava vähintään vakuuden arvoisina, jos velallinen haluaa estää vakuuden realisoinnin.³⁵¹

Maksuohjelma ei voi olla kestoaltaan viittä vuotta pidempi. Tapauskohtainen kesto riippuu velallisen ja hänen mahdollisen puolisonsa yhteenlasketusta keskimääräisestä kuukausitulosta, jolla tarkoitetaan kaikista tulolähteistä saatavaa keskimääräistä tuloa menettelyn aloittamista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana.³⁵² Ohjelman kesto (*applicable commitment period*) on pääsääntöisesti viisi vuotta keskimääräisen kuukausitulon ollessa vähintään velallisen kotiosavaltion mediaanitulon määräinen. Jos keskimääräinen kuukausitulo alittaa mediaanitulon, ohjelman kesto on kolme vuotta,

³⁴⁶ 11 U.S.C. § 109(e); Bankruptcy Basics 2011 s. 22.

³⁴⁷ U.S. Bankruptcy Courts – Business and Nonbusiness Cases Filed, by Chapter of the Bankruptcy Code, during the 12-Month Period Ending December 31, 2017.

³⁴⁸ 11 U.S.C. § 1321, § 1322(a)(1).

³⁴⁹ 11 U.S.C. § 1325(a)(4); *Frey ym.* 2013 s. 427. Mikäli velkojat eivät saisi lainkaan jako-osuuksia Chapter 7 -menettelyssä, ei *best-interests-of-creditors test* itsessään edellytä suorituksia myöskään Chapter 13 -menettelyn maksuohjelman kautta, ks. *Frey ym.* 2013 s. 430.

³⁵⁰ 11 U.S.C. § 1322(a)(2). Etuoikeutettuja saatavia ovat esimerkiksi monet verot ja menettelykustannukset, ks. 11 U.S.C. § 507.

³⁵¹ 11 U.S.C. § 1322(b); Bankruptcy Basics 2011 s. 25.

³⁵² 11 U.S.C. § 101(10A).

jota tuomioistuin voi kuitenkin erityisestä syystä pidentää enintään viiteen vuoteen. Velallisen kotitalouden henkilömäärä otetaan huomioon mediaanitulon määrittämisessä.³⁵³

Tuomioistuin vahvistaa maksuohjelman, mikäli se täyttää edellä mainitut lakisääteiset edellytykset. Velkoja voi vastustaa maksuohjelman vahvistamista edellytysten puuttumisen vuoksi. Ohjelma voidaan vahvistaa tavallisen vakuudettoman velan velkojan vastustuksesta huolimatta, jos velkoja saa ohjelmassa täysimääräisen suorituksen tai jos velallisen koko käytettävissä oleva tulo käytetään velkojen maksuun maksuohjelman aikana.³⁵⁴ Velkojat eivät sinänsä äänestä ohjelman hyväksymisestä eikä ohjelman vahvistaminen edellytä, että enemmistö tai tietty osuus velkojista kannattaisi ohjelmaa.³⁵⁵

Velallisen suoritettua kaikki maksuohjelman mukaiset maksuerät on tuomioistuimen mahdollisuuksien mukaan viipymättä myönnettävä velalliselle vapautus jäännösvelkavastuusta (*full-compliance discharge*). Maksuerien suoritusten lisäksi velkavastuusta vapautuminen edellyttää, että velallinen on suorittanut maksuohjelman aikana mahdollisesti erääntyneet elatusvelvoitteisiin liittyvät maksut ja osallistunut henkilökohtaisen talouden hallintaa käsittelevälle kurssille.³⁵⁶ Chapter 13 -menettelyssä velkavastuusta vapautuminen on muita maksukyvyttömyysmenettelyjä kattavampi, sillä velallinen voi vapautua esimerkiksi tahalliseen omaisuusvahinkoon perustuvasta korvausvelasta sekä eräistä muutoin vapautuksen ulkopuolelle jäävistä verovelvoista.³⁵⁷ Velallinen ei voi saada uutta vapautusta velkavastuusta, jos hän on edeltävien kahden vuoden aikana vapautunut velkavastuusta aiemmassa Chapter 13 -menettelyssä tai edeltävien neljän vuoden aikana jonkin toisen maksukyvyttömyysmenettelyn kautta.³⁵⁸

Tuomioistuin voi poikkeuksellisesti velallisen vaatimuksesta myöntää velkavastuusta vapautumisen, vaikka velallinen ei olisi maksuohjelman aikana suorittanut kaikkia maksueriä (*hardship discharge*). Edellytyksenä on, että maksusuoritusten laiminlyönti on johtunut velallisen vaikutusmahdollisuuksien ulottumattomissa olevista olosuhteista ja velkojat ovat joka tapauksessa saaneet saatavilleen suuremman jako-osuuden kuin Chapter 7 -menettelyssä.³⁵⁹

³⁵³ 11 U.S.C. § 1322(d), § 1325(b)(4).

³⁵⁴ 11 U.S.C. § 1325(b)(1); Käytettävissä olevalla tulolla tarkoitetaan velallisen keskimääräistä kuukausituloa, josta voidaan vähentää tietyt elatukseen liittyvät velvoitteet sekä velallisen mahdollisesti harjoittaman liiketoiminnan ylläpitämiseen tarvittavat tavanomaiset kustannukset, ks. 11 U.S.C. § 1325(b)(2).

³⁵⁵ 11 U.S.C. § 1325; *Frey ym.* 2013 s. 603.

³⁵⁶ 11 U.S.C. § 1328(a), § 1328(g).

³⁵⁷ 11 U.S.C. § 1328(a)(2); *Frey ym.* 2013 s. 442.

³⁵⁸ 11 U.S.C. § 1328(f).

³⁵⁹ 11 U.S.C. § 1328(b)–(c); *Bankruptcy Basics* 2011 s. 28.

Velkavastuusta vapautuminen voidaan sen myöntämisen jälkeen osapuolen vaatimuksesta kumota, jos vapautumisen myöntäminen on perustunut velallisen petolliseen menettelyyn ja kumoamista vaativa osapuoli on tullut asiasta tietoiseksi vasta vapautumisen myöntämisen jälkeen.³⁶⁰

18.4.2 Uudelleenjärjestely (Chapter 11)

Chapter 11 -menettely (*reorganization*) tarjoaa monipuoliset keinot velkojen ja toiminnan uudelleenjärjestelyyn. Velallisella säilyy yleensä laaja määräysvalta varallisuuteensa eikä selvittäjää määrätä, vaan velallinen huolehtii myös velvoitteista, jotka muissa menettelyissä kuuluvat selvittäjän vastuulle (*debtor in possession*).³⁶¹ Toisin kuin Chapter 7 -menettelyssä, Chapter 11 -menettelyssä velallisen on mahdollista jatkaa elinkeinotoimintaansa.³⁶² Myös luonnollinen henkilö voi velkojensa järjestelmiseksi hakeutua Chapter 11 -menettelyyn, mutta korkeiden hakemusmaksujen ja hallintokulujen vuoksi yksityisvelalliset suosivat usein muita menettelyjä.³⁶³ Lisäksi menettelyn pitkäkestoisuus ja monimutkaisuus kasvattavat mahdollisia asiamieskuluja.³⁶⁴ Vuonna 2017 Chapter 11 -menettelyjä aloitettiin yhteensä 7 442, joista 6 350 menettelyssä pääosa velasta liittyi päättyneeseen tai jatkuvaan elinkeinotoimintaan. Määriin sisältyvät sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä koskevat menettelyt.³⁶⁵

Chapter 11 -menettelyssä laadittava uudelleenjärjestelyohjelma voi käsittää muun muassa velallisen omaisuuden likvidaation ja säännöllisiin maksueriin perustuvan maksuohjelman. Jos velallinen on luonnollinen henkilö, velallisen tulevat tulot on käytettävä tarpeellisin osin velkojen kattamiseen.³⁶⁶ Velkojan on saatava uudelleenjärjestelyohjelman puitteissa saatavalleen vähintään sama jako-osuus kuin Chapter 7 -menettelyssä, ellei velkoja anna suostumustaan muunlaiseen ohjelmaan.³⁶⁷ Velkoja voi tietyin edellytyksin esittää kilpailevan ohjelmaehdotuksen.³⁶⁸

³⁶⁰ 11 U.S.C. § 1328(e).

³⁶¹ 11 U.S.C. § 1107. Ks. myös Bankruptcy Basics 2011 s. 30–31.

³⁶² Toisaalta elinkeinotoiminnan jatkaminen Chapter 11 -menettelyn kautta usein epäonnistuu ja lopputuloksena on Chapter 7 -menettelyssä tapahtuva likvidaatio, ks. *Frey ym.* 2013 s. 601.

³⁶³ Hakemuksen vireilletulon yhteydessä maksettavat hakemus- ja hallintomaksut ovat yhteensä 1.717 dollaria. Niiden lisäksi hakijan on maksettava maksuohjelman aikana neljännesvuosittain U.S. Trusteen palkkio, jonka suuruus riippuu kyseisellä neljänneksellä maksettavien maksuerien suuruudesta. Kyseinen palkkio on kuitenkin vähintään 325 dollaria ja enintään 30 000 dollaria. Ks. 28 U.S.C. § 1930(a)(3), § 1930(a)(6); Bankruptcy Court Miscellaneous Fee Schedule kohta 8.

³⁶⁴ *Frey ym.* 2013 s. 603.

³⁶⁵ U.S. Bankruptcy Courts – Business and Nonbusiness Cases Filed, by Chapter of the Bankruptcy Code, during the 12-Month Period Ending December 31, 2017.

³⁶⁶ 11 U.S.C. § 1123(a)(8).

³⁶⁷ 11 U.S.C. § 1129(a)(7)(A).

³⁶⁸ 11 U.S.C. § 1121(c).

Velkojat äänestävät uudelleenjärjestelyohjelman hyväksymisestä. Velkojaryhmän katsotaan hyväksyneen ohjelman, jos ohjelmaa kannattaneiden velkojien saatavat ovat lukumäärältään vähintään puolet ja rahamäärältään vähintään kaksi kolmasosaa äänestykseen osallistuneiden velkojien saatavista.³⁶⁹ Tuomioistuin ei voi vahvistaa ohjelmaa, jos sitä ei ole hyväksynyt vähintään yksi sellainen velkojaryhmä, jonka asema heikentyy ohjelman myötä.³⁷⁰ Luonnollisen henkilön ollessa velallisena ohjelma voidaan tavallisen vakuudettoman velan osalta velkojan vastustuksesta huolimatta hyväksyä vain, jos ohjelman mukaan kyseiselle velalle tulee täysimääräinen suoritus tai jos velkojen maksuun käytettävät varat vastaavat määrältään velallisen koko käytettävissä olevaa tuloa vähintään seuraavien viiden vuoden ajalta.³⁷¹

Tuomioistuin myöntää luonnolliselle henkilölle vapautumisen jäännösvelkavastuusta pääsääntöisesti vasta kaikkien ohjelman mukaisten maksuerien tultua suoritetuiksi. Jos kyse on pelkästään likvidaatioon perustuvasta ohjelmasta, luonnollinen henkilö vapautuu velkavastuusta ohjelman vahvistamisen myötä.³⁷² Velkavastuusta vapautuminen ei koske edellä mainittuja yleisesti vapautumisen ulkopuolelle jääviä velkatyyppejä.³⁷³

18.4.3 Maatalousyrittäjän maksuohjelma (Chapter 12)

Chapter 12 -menettely (*adjustment of debts of a family farmer or fisherman with regular annual income*) on erityinen maatalous- ja kalastusyrittäjille tarkoitettu velkajärjestely, joka vastaa monilta osin Chapter 13 -menettelyä. Menettelyyn pääseminen edellyttää säännöllisiä vuotuisia tuloja.³⁷⁴ Chapter 12 -menettelyssä yrittäjä vapautuu velkavastuusta suoritettuaan kolmesta viiteen vuotta kestävästä maksuohjelman.³⁷⁵ Vuonna 2017 kyseisiä menettelyjä aloitettiin yhteensä 501.³⁷⁶

³⁶⁹ 11 U.S.C. § 1126(c).

³⁷⁰ 11 U.S.C. § 1129(a)(10).

³⁷¹ 11 U.S.C. § 1129(a)(15). On syytä huomata, että Chapter 11 -menettelylle tyypillistä *absolute priority rule* -sääntöä ei sovelleta luonnollista henkilöä koskevassa menettelyssä, ks. 11 U.S.C. § 1129(b)(2)(B)(ii).

³⁷² 11 U.S.C. § 1141(d)(5); Bankruptcy Basics 2011 s. 41.

³⁷³ 11 U.S.C. § 1141(d)(2).

³⁷⁴ 11 U.S.C. § 109(f); *Frey ym.* 2013 s. 22.

³⁷⁵ 11 U.S.C. § 1222(c), § 1228(a).

³⁷⁶ U.S. Bankruptcy Courts - Business and Nonbusiness Cases Filed, by Chapter of the Bankruptcy Code, during the 12-Month Period Ending December 31, 2017.

18.5 Täytäntöönpanoperusteen määräaika

Maksutuomioiden täytäntöönpanoa koskevat säännökset vaihtelevat osavaltioittain eikä täytäntöönpanokelpoisuudelle ole säädetty yhtenäistä koko liittovaltiossa sovellettavaa määräaika.³⁷⁷

³⁷⁷ Ks. esimerkiksi liittovaltion tuomioistuinten osalta Federal Rules of Civil Procedure, rule 69(a)(1).

19 Yhteenveto

Kansainvälisen vertailun yhteenvetona esitetään seuraavassa eräitä keskeisiä havain-
toja velkavastuusta vapautumisesta tarkastelun kohteena olleissa valtioissa. Yhteen-
vedossa ei oteta kantaa siihen, tulisiko Suomessa helpottaa yrittäjän henkilökohtai-
sista velkavastuusta vapautumista maksukyvyttömyyslainsäädäntöä koskevin muu-
toksin, vaan tätä kysymystä arvioidaan jatkossa erikseen.

Suomessa konkurssilla ei ole jäännösveloista vapauttavaa vaikutusta. Elinkeinotoi-
minnan vuoksi velkaantunut yrittäjä voi vapautua velkavastuusta yksityishenkilön vel-
kajärjestelyssä, jossa maksuohjelman normaalikesto on kolme vuotta. Velallisen mak-
suvellisuus määräytyy hänen maksukykynsä mukaan ja se voidaan ohjelmassa
myös poistaa kokonaan, jolloin ohjelman kesto on viisi vuotta. Ohjelman suoritettuaan
velallinen vapautuu velkajärjestelyn piiriin kuuluneista jäännösveloistaan. Jos velkaan-
tunut yrittäjä ei hae velkajärjestelyä tai jos hänelle ei voida myöntää sitä esimerkiksi
rikosperusteisten velkojen vuoksi, velkoja voidaan periä ulosotossa. Tällöin velkavas-
tuu päättyy viimeistään velan vanhentuuessa lopullisesti pääsääntöisesti 15 ja eräissä
tapauksissa 20 vuoden kuluttua ulosottooperusteen antamisesta. Lisäksi vuoden 2020
alusta lukien sovelletaan säännöstä, jonka mukaan luonnollisen henkilön sopimuspe-
rusteinen rahavelka vanhentuu aina viimeistään 20 ja eräissä tapauksissa 25 vuoden
kuluttua velan erääntymisestä.

Monissa vertailun kohdevaltioissa on 2000- ja 2010-luvulla toteutettu maksukyvyttö-
myysmenettelyjä ja velkavastuusta vapautumista koskevia merkittäviä uudistuksia,
mutta yhtenäistä linjaa uudistuksilla ei ole ollut. Eräissä valtioissa, kuten Ruotsissa,
Tanskassa ja Ranskassa, uudistuksilla on haluttu tukea elinkeinotoimintaa ja auttaa
elinkeinotoiminnan vuoksi velkaantuneita yksityishenkilöitä uuteen alkuun. Toisaalta
esimerkiksi Virossa, Itävallassa, Irlannissa ja Espanjassa uudistuksilla on pyritty hel-
pottamaan yleisesti yksityisvelallisten tilannetta eikä erottelua yrittäjien ja muiden yksi-
tyisvelallisten välillä ole ainakaan säädösten tasolla tehty. Saksassa on painottunut ennen
kaikkea kuluttajavelallisten tilanteen parantaminen yksinkertaistetun menettelyn
kautta, kun taas Yhdysvalloissa kuluttajavelallisten vapautumista velkavastuusta on
rajoitettu.

Selvityksen kohdevaltioissa ei tunneta kaikista veloista vapauttavaa yksityisvelallisen
likvidaatiomenettelyä. Yhdysvalloissa, Ranskassa, Belgiassa, Romaniassa, Irlannissa
sekä Englannin ja Walesin järjestelmässä yksityisvelallinen voi lähtökohtaisesti va-
pautua jäännösvelkavastuusta likvidaatiomenettelyn kautta tiettyjen velkojen osalta,
mutta vapautumista on rajoitettu velkatyypeittäin ja toisaalta vapautuminen voi muun
muassa velallisen moitittavan menettelyn vuoksi estyä kokonaan. Irlannissa sekä

Englannin ja Walesin järjestelmässä likvidaatiomenettelyyn voi liittyä pakollinen maksuohjelma, jonka aikana velallinen on velkavastuun päättymisestä huolimatta velvollinen maksamaan velkojaan. Ranskassa elinkeinotoiminnan vuoksi velkaantuneen yksityishenkilön käytettävissä on kaksi vaihtoehtoista henkilökohtaisesta velkavastuusta vapauttavaa likvidaatiomenettelyä.

Yrittäjän ja muun yksityisvelallisen velkavastuusta vapautuminen on pääsääntöisesti toteutettu maksuohjelmaan perustuvan menettelyn kautta. Monissa kohdevaltioissa (Virossa, Liettuassa, Saksassa, Itävallassa, Espanjassa, Tšekissä ja Sloveniassa) vapautuminen on mahdollista likvidaatiomenettelyyn liittyvässä, käytännössä sen jälkeisessä erillisessä vapautumismenettelyssä, jonka aikana velallisen ansiotulosta jäävä maksuvara käytetään velkojen maksamiseen. Ruotsissa, Tanskassa ja Alankomaissa velkavastuusta vapautuminen tapahtuu suomalaista yksityishenkilön velkajärjestelyä vastaavassa menettelyssä, jolla ei ole välitöntä yhteyttä likvidaatiomenettelyyn. Ruotsin ja Tanskan järjestelmissä on erityinen nimenomaan yrittäjille tarkoitettu velkajärjestelymenettely. Monissa valtioissa velallisen käytettävissä on edellä mainituille menettelyille vaihtoehtoisia velkavastuusta vapauttavia menettelyjä, jotka perustuvat esimerkiksi velkojen kanssa saavutettuun sovintoon tai velkojen enemmistön hyväksymään maksuohjelmaan.

Maksuohjelman tai vastaavan maksu- ja vapautumisajan normaalikesto on kahdesta kuuteen vuotta, mutta monissa tarkastelun kohteena olleissa valtioissa normaalikestosta poikkeaminen on melko tavallista ja toisaalta vähimmäis- tai enimmäiskesto ei ole välttämättä määrätty lainkaan. Esimerkiksi Saksassa kuuden vuoden normaalikesto soveltuu käytännössä ainoastaan nollaohjelmiin. Elinkeinotoiminnan vuoksi velkaantunut yksityisvelallinen vapautuu kohdevaltioissa jäännösvelkavastuusta tyypillisesti kolmen tai viiden vuoden pituisen maksuohjelman jälkeen.

Selvityksen kohteena olleissa järjestelmissä yksityisvelallisen velkavastuusta vapautuminen ei välttämättä tapahdu automaattisesti maksuohjelman päätyttyä, vaan esimerkiksi Virossa, Saksassa, Espanjassa ja Yhdysvalloissa tuomioistuin tutkii ohjelmaan liittyvien velvoitteiden noudattamisen ja antaa erikseen päätöksen velkavastuusta vapautumisesta. Vakuusvelat jäävät säännönmukaisesti maksuohjelmamenettelyyn liittyvän velkavastuusta vapautumisen ulkopuolelle siltä osin kuin vakuutena olevan omaisuuden arvo riittää velan kattamiseen. Tavanomaista on myös eräiden muiden velkatyyppien, kuten elatusvelkojen ja henkilövahinkoon perustuvien korvausvelkojen, sulkeminen maksuohjelmamenettelyn tai ainakin veloista vapautumisen ulkopuolelle.

Oheiseen taulukkoon on koottu pelkistetysti tietoja siitä, minkä maksukyvyttömyysmenettelyn kautta yrittäjän on mahdollista vapautua henkilökohtaisesta velkavastuustaan tarkastelun kohteena olleissa järjestelmissä. Maksuohjelman kesto kuvaa lähtökohtaista normaalikestoja. Taulukkoon ei ole kerätty tietoja velkojien kanssa saavutettuun sovintoon tai velkojien enemmistön hyväksyntään perustuvista menettelyistä.

Taulukko

	Yksityisvelallisen henkilökohtainen likvidaatiomenettely			Henkilökohtaisesta velkavastuusta vapauttava maksuohjelmamenettely*		
	Velkavastuusta vapautuminen		Lisätietoja	Kyllä / ei	Normaali kesto (vuotta)	Lisätietoja
	Kyllä / ei	Osa veloista rajattu pois				
Suomi	ei			kyllä	3	
Ruotsi	ei			kyllä	3	erityisesti yrittäjille tarkoitettu menettely
Tanska	ei			kyllä	3	erityisesti yrittäjille tarkoitettu menettely
Viro	ei			kyllä	5	<i>võlgniku kohustustest vabastamine</i>
Liettua	ei			kyllä	3	
Saksa	ei			kyllä	6	<i>Restschuldbefreiungsverfahren</i>
Itävalta	ei			kyllä	5	<i>Abschöpfungsverfahren</i>
Ranska	kyllä	kyllä	lisäksi <i>rétablissement professionnel</i>	ei		
Belgia	kyllä	kyllä		kyllä	5	velalliselle konkurssista jäänyttä jäännösvelkavastuuta ei voida järjestellä
Alankomaat	ei			kyllä	3	
Englanti ja Wales	kyllä	kyllä	voi liittyä maksuohjelma	kyllä	3	<i>income payments order</i>
Irlanti	kyllä	kyllä	voi liittyä maksuohjelma	kyllä	3	<i>bankruptcy payment order</i>
Espanja	ei			kyllä	5	vaihtoehto: 25 % jako-osuutta vastaava maksu etuoikeudettomille veloille
Tšekki	ei			kyllä	5	vaihtoehto: 30 % jako-osuutta vastaava maksu etuoikeudettomille veloille
Slovenia	ei			kyllä	2–5	ei normaalikestoja, tuomioistuin harkitsee tapauskohtaisesti
Romania	kyllä	kyllä		ei		
Yhdysvallat	kyllä	kyllä		kyllä	5	

* Muu kuin velkojien enemmistön hyväksyntään perustuva ohjelma.

Maksutuomion täytäntöönpanokelpoisuudelle säädetty lopullinen enimmäiskesto on kohdevaltioissa harvinainen. Yleensä maksutuomion täytäntöönpanokelpoisuuden

määräajan tai tuomiolla vahvistetun saatavan vanhentumisajan kuluminen on mahdollista katkaista esimerkiksi täytäntöönpanotoimin siten, että ajan kuluminen alkaa alusta.



OIKEUSMINISTERIÖ  JUSTITIEMINISTERIET

ISSN 1798-7067 (PDF)
ISBN 978-952-259-679-6 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi